

RIDEG SÁNDOR

INDUL A BAKTERHÁZ

Nemhiába, hogy még csak kamasz vagyok, de nem is sikerült még nekem soha semmi. Kivéve ezt a könyvet. Pedig olyan szomorú és fura dolgok történtek velem, hogy ne tovább!

Beszélték felőlem az emberek, hogy csudagyerek vagyok, meg hogy bár akasztottak volna föl kétnapos koromban, mert nem lesz belőlem becsületes ember se így, se úgy.

Anyámnak meg egyenesen azt javasolták, hogy tekerje ki a nyakam inkább előbb, mint utóbb. Ha levelet kaptam volna, így címezték volna meg számomra az atrecot: "A szépreményű Bendegúznak a Feketesas uccába, saját keze közé."

Anyám az ég szerelmére kért, hogy javuljak meg jószántamból, vagy ha nem, hát így is, úgy is elvisz engem az ördög. Mondtam anyámnak, hogy amint lehet, rögtön megjavulok. De hát faluhelyen ez se megy olyan gyorsan.

Aztán, amikor már félig-meddig megjavultam, jött panaszra Varga Pista, a költő. Ez a vén gazember meg erőnek erejével azt állította, hogy én minden este odaállok az ablaka alá, ahol a falubeliek csizmáit foltozta, és beveretem vele a saját üvegablakát kaptafával, ráöltögetem a nyelvem, őrá, aki az egész megyében leghíresebb csizmadia, holott egyetlen szavába kerülne az urak előtt, és engem becsuknának a dutyiba. . . Ilyen csekélységen múlt az életem, mert a rabságot ki nem bírnám, annyi szent.

Anyám nagyjából megint csak fölpofozott, és azt mondta:

- Javulj meg, Bendegúz, amíg szépen vagy, mert meglátod, előbb-utóbb elvisz téged az ördög...

Miután a tél elmúlt, anyámnak kezdett igaza lenni. Ez meg úgy történt, hogy egy este, amikor hazamentem, a csépai kupecet találtam ülve az asztalnál, ahol rendes körülmények között én szoktam ülni, mivel én vagyok családunk díszje, virága, mint ezt mondani is szokták a szomszédok.

Anyám rám mutatott, és ezt mondta a kupecnek:

- Ez az a fiam! Azt hiszem, megfelel tehénpásztornak. .

Igen haragudtam anyámra, hogy csak ilyen alacsony hivatalra tart alkalmasnak. Minden álmom azt volt, hogy kutyapecér leszek vagy végrehajtó, és csendőrökkel kísérgettettem magam végig a falun, gubaszivart szívok, egyszóval : úr leszek, de nagy. . . Mondom, csalódással kezdődött az életem. A kupec felállt az asztaltól, és felém biccentett. Aszongya nekem :

- Szerbusz, Jóska !....

Nézem a kupec lábát, az egyik éppen fél kapanyéllel volt rövidebb a másiknál. A lábfeje piszoktól feketéllett.

- Ejnye - mondok -, de fura szerzet! És még aszongya nekem, hogy Jóska, holott én Bendegúz vagyok. (Két nappal ezelőtt olvastam a Vöröskabátos ördögöt, akinek szintén rövidebb volt az egyik lába a másiknál.)

Mi ez? - mondom magamban -, csak nem maga az ördög gyött el értem személyesen?....

- Bizony aggódom vizsgálta a kupec egyik lábát, amelyik kétségbeejtően hasonlított

a lópatához.

A kupec anyámhoz beszélt:

-Igen jó lóbornak látszik ez a gyerek. Még máma elviszem. . .

Szó, ami szó, igen nehezemre esett, hogy anyám, akiben mindig bíztam, nem öntötte szemközt a kupecet avval a fazék forró vízzel, amely a tűzhelyen főtt legalább dél óta. Ki is mentem a konyhába támaszkodni. Anyám utánam jött, és vigasztalt:

- Ördög? A fenét ördög! Gyere csak, beszélj velem, majd meglátod, milyen jó ember. Az egyik lába nyomorék. Dehogyan van azon patkó. .

Bementünk együtt a szobába. A kupec a szoba közepén nyújtogatta rövidebb lábát. Gyorsan odaültem a helyemre. A kupec üljön a padkára, vagy ahová akar. Az én helyemre nem ül, erről jótállok. Csúnya verekedést rendezek itt, ha hozzám nyúl ez a patás ördög.

A kupec nyerítve beszélt anyám felé:

- Én pöngő árát szoktam enni, de csak hatosokkal fizetek érte, nyihí, nyaú, hi, hi, hi, haj, haj !....

Még azt merete mondani anyám, hogy jó ember ez a patás.

A kupec felém kapkodott hosszú körmeivel, és meg akart simogatni.

- Ne nyúljon hozzám - mondok -, mert ütök ám hirtelen. Engem ne karmolásson össze!

A kupec erre elkezdett tiszta szívből nyeríteni :

-Ha oda lesz a nyáron, majd megtanulja a gyerek a kutyafigyelemmel, nyihí, nyaú! . .

- Legyen nyugodt - mondom -, ha én eccer elkezdek nyeríteni, sokkal szebben csinálom, mint maga. . . nyihí, nyaú, nyihí! . .

Így esett meg, hogy anyám szájon tenyerelt. A képem csupa latyak lett, merthogy ritkán fújom ki az orromat, mivel nem szeretem az ízléstelenséget. Ilyen pofont még apám sem adott, bár nem panasznak mondom, de én mindennap megkaptam a porcióm. Most föllázdattam a pofontól, vagyis lefeküdtem a padlóra. Miért is nem halok meg inkább, ha én nem, akkor hát ez a ronda patás, miért nem akasztja föl magát. Igaz, hogy sötét van, de kivételesen fölvezetném a padlásra, zsineget is adnék a nyomorultnak. Így keseregtem a földön heverészve. A kalapom messzire repült, és nem volt kedvem már utánanyújtózni. Anyám föl akart emelni, de visszaestem. A kupec is odabicegett, nagyokat szítt a tülökforma vastag orrából.

Erre megerősödtem. Visszaültem az asztal mellett való helyemre.

-Nem kell még elmenned - vigasztalt anyám -, ráérsz holnap is. Ugye, Tappancs úr, nem sietős a dolog?

-Én rögtön el akarok menni - mondtam.

Úgy gondoltam, hogy ilyen rossz anya nem érdemli meg, hogy olyan jó fia legyen, amilyen én vagyok.

- Nagyon jó helyre viszlek - magyarázott a patás -, olyan dolgod lesz, mint öfelségének, nem köll tenned semmit, a sült pulyka csapatosan röpül a levegőbe, eltátod a szád, azt kapod be, amelyiket akarod. Osztan milyen jó levegő van arrafelé! A halottak is föl szoktak támadni tőle.

Én nem szoktam minden hülyeséget elhinni, meg is mondtam a patásnak. De ő, hogy igenis, ő látott, vagyis hallott ilyen dolgokat.

- Azt ne higgye - mondom -, hogy én olyan ijedős vagyok - és csak röhögött a patás.

Aszongya:

- Tudom én, hogy te derék gyerek vagy, éppen azért akarlak elvinni. Nem magamnak köllesz, ne féjji! Ámbár rám férne a segítség, én inkább megiszom, ha

fölös pízem van. Megmondom nyíltan, nem csinállok titkot belőle.

Hogy a patás ivott-e vagy se, ebből nehezen lehetett volna titkot csinálni, mert az orra olyan lila-fekete volt, mint a tajtékpipa. A lópataforma lába nem mutatta, de az orra világosan elárulta, hogy mégiscsak emberrel van dolgom.

Kezdtem belenyugodni, hogy vele megyek.

- Még majd áldani fogsz engem, amiért ilyen jó helyre szereztetek. Sokan hálálkodtak má nekem !. . .

Csakugyan áldottam a kupecot. Arra gondoltam, hogy mennykő égetné meg levelestől, ágastól, ahogy a botjára támaszkodik. Miatta lett hűtlen hozzám az anyám!

Apám bicskáját elcsentem a fiókból, mert nem lehet tudni semmit, hátha az ördög jött el értem ember képében. Csak azt csudáltam, hogy ha csakugyan az ördög, miért nem tett bele a tarisznyájába, ha már ennyire pokolra szántam magamat. Most már biztosan tudtam, hogy vele megyek. Nem vonhatom vissza a szavam. Még azt gondolhatná ez a felemás ember, hogy félek.

Az ördögember lecsattantotta hüvelykujjával a pipakupakot, jóéccakát mondott, így hát én is elbúcsúztam az anyámtól. Azt mondtam az anyámnak :

- Ne sirasson, édesanyám, ha meghalok. .

A hideg éccakába egymás mellett mendegéltünk szépen a patással. Az utcán szégyenkezve pislogtak a petróleumlámpák, talán éppen énmiattam, hogy ilyen furcsa társaságba keveredtem. A kutyák meg végigugattak a faluban amerre csak mentünk. Nekem már ez is túlságosan gyanúsnak látszott. Mit szépítsem a dolgot: a hideg futkározni kezdett a lábam szárán.

-Milyen piszok hely ez a falu! - mérgelődött a patás. - Te nem érzel valami szagot? Azok az átkozott kutyák is hogy ugatnak. Éppen most szedtem ráncba a számokat a fejemben, hát nem összezavarták! Teljesen meg vagyok zavarodva! Úgy érzem, legyek donganak a fejemben.

Kocsmá előtt haladtunk, belülről cincogás, dalolás hallatszott :

- Pedig ilyenkor köll számolnom, mikor józan vagyok. Ha elkezdek inni, úgyse telik ilyesmire idő. Innák én most is - beszélt a patás, -, de ide be nem teszem többet a lábam. Nagyon megsértett valaki. Akár hiszed, Bendegúz, akár nem megfogtak, oszt részeg fejjel leeresztettek a kútba kötélén - éccakának idején. Ennek a kódusa vagyok én. Úgy éjfél tájban tértem magamhó odalent. A két lábam belecsüngött a vízbe, az egyik csizmám meg teljesen odaveszett. Sokáig törtem a fejem, hogy hun lehetek, mert meg vótam kötözve, oszt alulról süttöt szemembe a hódvilág, de nem tudtam kitalálni sehogy. Ó, te égbe kajdászó szent Péter! Egy éccaka alatt teljesen megöszültem. Oszt, hogy a lábam már igen fázott a vízbe, elkezdtem kurjászni. Gyüttek aztán éppen elegen. Majd leégett a pofámról a bőr. Ilyen szégyent az egész falu előtt! Rögtön jelentettem a csendőröknek, de azok is csak röhögtek rajtam. Seholy a világon nem pártolják az igaz embert. . . A gyerekek rám kajdásznak, hogy jó vót-e a sajt. . . A kórság tudja, milyen a sajt. Én igen csak a pöctúrót szeretem meg a lepényt, tavasszal, mikó bornya van a tehénnek. Hát tudom én, hogy mér kajdásznak? De hát csak törje őket a rossz, igazán nem akasztom fel magamat miattuk. Száraggyon el a nyelvük, mint a csizmám talpa.

- Meg mernék rá eskünni a csantavéri betlehemjászol előtt, hogy ennek is a menyecske az oka, akit el akartam venni, hogy ütne bele a faménkű. Ha nem vónék iparosember, majd a füle közé vernék a kupecbottal, de hát én sokkal finomabb ember vagyok. De csak azt tünám, hogy mér hagyott el? No, majd kitalálom. Ki szoktam én találni mindent, ha józan vagyok. Majd hónap, a csütörtökin nyerek ötven pöngőt. Az is lehet, hogy a dupláját nyerem. Meg aztán terajtd is keresek két

pöngőt - így a patás.

-Hát maga emberrel is kereskedik? - kérdeztem a patást.

-Á, fenéket. Csak úgy mellékesen, ha valaki szól valamit, hát én tudok mindent. Még az égben is vannak ismerőseim. Ha neked nem teccik a szógálat, elszöksz nyugodt lílekkal, de a fejed se fájjon! Harmadnapra újra elszegődtem éppen a szomszédba, hogy mérgelőggyön az a kutya bakter. Legyél nyugodt, míg engem lácc, a kilátásaid szépek lesznek...

Kiértünk a faluból, és egy réten kellett keresztülmennünk. Itt olyan sötét volt, mint éccaka a csizmaszárba, vagy még annál is sötétebb.

-Látod azt a kis világosságot? - kérdezte a patás. - Oda megyünk. Ott vannak bekötve a lovaik. - És csakugyan volt valahol a sötétbe szórva egy pici fényesség, alig lehetett észrevenni.

Én már se láttam, se hallottam, annyira fázott a lábam. Legszívesebben elbőgtem volna magamat. Sokára aztán ez is elmúlt. Úgy jártam a deres fűben, hogy se hideget, se meleget nem éreztem.

A patás is emelgetni kezdte a lábát.

- Lefagy a lábam! - nyöszörgött felém. Félreállt az út szélére, és meleg vizet eresztett a lábára. Ettől kezdett csak igazán fájni a lába.

Akkorákat horkantott, mintha lóvá akart volna változni, a fülei, úgy láttam, máris akkorára nőttek, mint valami öszvérnek.

-Neked nem fázik a lábod? - kérdezte.

- Hogy gondolhat ilyent - mondom -, nem olyan családból való vagyok én! Eszibe se jusson ilyesmi.

A tanya, ahol a világosság látszott, sehogy se akart közel kerülni, inkább egyre távolabbról hunyorgott. A patás nagyokat dobantott. Én meg örültem, hogy majd lefagy a lába. Úgy gondoltam, hogy itt hagyom a réten, és anyámnak elmondom, hogy a jóember útközben elpusztult. Ebben aztán keservesen csalódtam. Alig tudtam utána megvigasztalódni.

A tanya előtt kijelentette emberem, hogy egyátjában nem fázik a lába. Ilyen az én balszerencsém !

Lompos kutyák szaladtak elénk a tanyából, és a patás közékük vágta a kupecbotot.

Az ajtó előtt koromfekete macska púposította a hátát, szakasztott olyan volt, mint a száz esztendő jövendőmondó macskája a csízióba.

A patás az ajtóhoz bicegett. A kopogtatásunkra egy piros papucsos néni nyitott ajtót. Olyan széles volt, mint a ház eleje. Máskülönbén meg igen tetszett nekem ez az asszony. Először hozzám beszélt:

- Hogy hínak? - kérdezte.

- Bendegúz vagyok a Feketesas utcából. Azt hiszem, teccett hallani felőlem. Egyszer benne volt a nevem az újságba.

A konyhából a szobába mentünk. Volt itt két ágy, egy asztal, székek, banyakemence, mestergerenda meg egy öreg, gazdaforma parasztember. A falon zöld tányérok lógtak madzagon.

-Azt hittük, mán nem is gyün - szólt a gazda.

-Egy kis beszédem vót a faluban - intett felém a patás. - Ezt a gyereket viszem a Szabó bakternak. Igen nagy gazember őkelme, minélfogva az anyja odaaggya a bakterhoz egy kis emberséget tanulni. . .

A banyakemence mellett hosszú padka nyújtózott, ráültem, és a hátam nekivettem a meleg kemencének. A papucsos néni tányérokot rakott az asztalra, majd egy terebélyes öregasszony csoszogott be a szobába, és elkezdődött a vacsora.

Egyre-másra enni kezdek valamennyien.

A vénasszony állán lefolyt a zsír, és engem kínálni kezdett:

-Nem vagy éhes, gyerek? Szívesen adok!

-Nagyon jóllaktam - mondom - olyan a hasam, mint a dob. Ehün van ni! Pedig hát csakugyan éhes voltam.

A papucsos néni is felém nézett.

-Érdekes kölyöknek látszik, akárki fia.

Aszongya a patás:

-Ühüm, ühüm! - aztán falt, mint a veszedelem. Amint láttam, jóval többet evett, mint forint árát. Végül egy falat szerencsésen megakadt a torkán.

No - mondom -, most csámcsogj, ha tudsz.

Fuldoklott rendesen. Öklendezett, kékült, zöldült, a szeme is nekiiramodott kifelé. Ahogy az öregasszony észrevette, hogy a patás végveszedelemben van, elővett a fiókból egy fakanalat, és azt duggatta a patás torkába. A gazda meg a nyakát akarta kicsavarni mindenáron.

Most megdöglesz, kutya! - mondom. Erre a papucsos asszony úgy nyakon tenyerelte a patást, hogy elterült a földön, mint egy jókora béka. De a gazda ott is csak a patás torkát markolászta, ahelyett hogy nyomban agyoncsapta volna. Mondom - segítek, ha lehet, én is ütök egyet-kettőt ezen a randa patáson. Gyorsan kirántottam az ágy alól a gazda csizmáját. Ekkor szakadt rám az életem legnagyobb csalódása. A patás felült a földön, és olyan nyomorúságosan vartyogott, hogy megijedtem tőle.

-Ő, jaj, nyihí, nyahú, haj, haj! Akkora hús vót, mint az öklöm, itt ül a vége az ádámcsutkámon. . .

Megitatták a randát borral. Én meg visszaültem a padkára, igen szomorúan.

-Ez a bor nagyon jó - mondta a patás-, ez nem akad meg a gégámon. Áldott jó bor ez, olyan, akár az anyatej. Ha anyámnak ilyen teje lett volna, én még máma is szopnék, aszondom.

Megitta a bort, aztán odatápászkodott az asztal mellé. A papucsos asszony jó szagú kalácsot hozott be. Úgy folyt érte a nyálam, mint a veszett kutyának. Már ettem volna szívesen is, de senki sem kínált.

A patás, miután jóllakott, kivette a bugyellárisát, és a hatosok között kezdett turkálni, a gazda pedig aszonta:

-Majd beszámítom a kosztot az istállópenzbe! Nem szeretem a filléreskedést. Tizenöt pengő lesz egy hétre, ha sokallja, avval se törődök.

A patás kivett egy kékhasú bankót, a gazda elvette tőle, és zsebre tette.

- Helybe vagyunk - mondta.

- Hát jóllaktam Isten igazába - beszélt a patás. - Nem ettem ilyen jóízűt, mióta a köldökömet elkötötték. Úgy jóllaktam, mint az ártánydisznó ősszel.

Én a kalácsot néztem, hogy hová teszük el, mert ha itt kell aludnom ebben a házban, csak megeszem én azt reggelig. . . Így gondolkozok, s eccer csak a patás rám kiált:

- Gyere, megyünk aludni!

Keresztülmentünk az udvaron, hátra az istállóba. A szénatartóban vackoltam helyet magamnak. A patás meg fölmászott a padláslyukon. Szerettem volna aludni, de a lovak egész éjjel rugdalóztak, nyihároztak. Nem szomorú, hogy még aludni se tudok? A fejem alatt a szalmában szintén egerek cincogtak. Nem is tudom, hogyan sikerült elaludnom.

Éppen egy percig alhattam, amikor a kupec rángatni kezdett.

-Kelj föl, te csipagyáros, három óra van.

Párszor a szalmára visszaestem, amíg végre föltápászkodtam. A patás mérgesen böögött:

-Mit bámulsz! Fogd a lovakat, oszt vezesd! Erre a vén kancára vigyázz, mert leharapja a fejedet.

Ekkor látom, hogy három csúnya gebe áll előttem. Majdnem hanyatt vágódtam ijedtemben. A gebék akkorát leheltek rám, csaknem elvitt a szél.

Húzgálni kezdtem a gebéket madzagon, de sehogy se fértek ki hárman az ajtón. Az egyik randa gebe meg egyenesen a lábamra lépett. Erre szélnek eresztettem valamennyit. A patás nyavalyásan szaggatta a haját, káromkodott, végül összebicegte a lovait egy csapatba.

-Itt állj, majd én kivezetem, neked csak tartani köll őket!

Nem nekem való mesterség volt ez. A fogaim összeverődtek. Fáztam. A jó ég vegye magához ezt a patást, mi mindent el nem követett velem. Hazagondoltam. Tegnap besütött a nap a hasamra. Csak most tudtam, hogy milyen jó keresztbe feküdni az ágyon. Kis híja, hogy tegnap bele nem estem abba az ibrikbe, ami az ágy alatt szokott lenni. És mi lesz a macskával, ha nem leszek otthon? Legalább ríhatnék egyet, ez a randa patás biztosan kiröhögne.

A patás nekem négyet, saját magának meg hat lovat kötött egymás mellé, és föllódított az egyik gebe hátára, ő meg a trágyadombról cihelődött lóhátra.

-Huszár vótam a heteseknél, azér tudok ilyen szépen lovagolni - mondta. Pedig hát csak úgy ült ő a ló hátán, mint a macska szokott a kemence vállán. De hát nem leszek én vele jó barátságban, csak addig, amíg kivilágosodik.

Kifordultunk az országútra. A csillagok valamennyien künn pislákolnak az égi világ feketéjében: nagyon korán lehetett az idő. A patás magyarázott :

- Az a fölső a Fiastyúk!...

Fiastyúk az eszed tokja - gondoltam -, még majd elhitetnéd velem, hogy láttad a tojásait is.

Jobban ismerem a csillagokat, mint aki föl pingálta őket - mondta a patás.

No - gondolom -, meg ilyen tökéletes bolondot se láttam.

Nagy hűhóval hajtotta előre a rokkant gebéket. Az útnak nem volt se vége, se hossza. Kezdték rosszul érezni magukat a lóháton, és mikorra feljött a nap, teljesen elnyomorodtam.

- Szétvág ez a bűdös gebe. . .

Leszálltam a földre, mert ugyebár, mégse halhatok meg ilyen végtelenül randa gebén? Azután, hogy leültem az országút szélére, aszongya a patás:

No, mi az? Mit vakaródzol? Tán megkoszosodtál?

Feltört a lóva - mondom -, nem ülök többet a hátára, csupa vér lett a pöndölöm.

- Az nem lehet, Bendegúz! Téged vár a Szabó bakter.

- Mongya meg, hogy hol lakik, elmegyek gyalog. Valamikor majd csak odaérek.

Hosszú alkut kezdtem a kupeccel. Így tudtam meg, hogy hat pengő lesz a negyedévi bérem, amit csak úgy kaphatok meg, ha Szabó bakter engem fogad meg pásztornak.

- Hat pengő, uram atyám!... Ennyi pénze se apámnak, se anyámnak, de tán még a királynak sincs. - Szó, ami szó, már markomban éreztem a pénzt. Előbb-utóbb gazdag ember leszek. . .

- No, menjünk - mondom a patásnak -, annyi pénzért én is kiállok valamit, ha négyfelé váгна a gebe, akkor is.

Hosszú órák óta mentünk a lógó fülű lovakkal, amikor katasztrófa érte a kupecet. Az egyik gebéje keresztbe feküdt az országúton, és se kuk, se bakk: minden szó nélkül megdöglött. Láttam én gyászesetet máskor is, de ilyent a plébános se látott. A döglött ló ránc viczorította a fogait, úgy nevetett.

A patás csaknem megháborodott a bánattól. Sírt, rítt. Hol az egyik, hol a másik végít

nézegette a lónak. Sírva, ríva csavargatta a döglött ló füleit, farkát, aztán kihúzta a ló nyelvét, és rágcsálni kezdte, mint a macska szokta a májat. Hogy ne is mongyam: a gyomrom fölkeveredett.

-No - gondolom - ezt se hittem vóna.

Még majd a szemem előtt eszi meg ezt a vacak gebét. Hogy a fene az étvágyát!

Most meg büdösgyufát gyújtogatott a ló orra alá; nyilván föl akarta támasztani a gebét.

Mikor aztán elfogyott a gyufája, köveket emelt fel az út széléről, és azt csapkodta a ló fejére. A lónak kitört elülről a foga. A szeme behorpadt, de máskülönben meg se moccant. Úgy láttam, rendesen leszámolt evvel az árnyékvilággal.

A kupec szaggatta a haját meg a két fület, sírt, rítt, ahogy csak tudott.

Sohse ríjjon kee - mondom -, nem támad föl ez a ló úgy se. Én legalább úgy látom, hogy ez a gebe röhög rajtunk.

Aszongya a patás, most jutott eszébe, hogy három éve özvegységre jutott, tavaly meg meghótt a fia.

Vígasztaltam, mert igen sajnáltam a lovat.

- Elég rosszkor jutott ilyesmi keenek eszibe - hogy pedig a fia meghótt, ezen egy cseppet se búsuljon, mert meglehet, hogy ő most épen varnyúfészket szed a másvilágon. Én szintén nagyon szeretek fészket szedegetni.

-Legalább a bőrit lenyúzhatnám - rítt a patás. - Még a bicskám sincs nálam, igaz, hogy azt is ellopták a pipámmal együtt... Nincs egy bicskád véletlenül, Bendegúz?

-Dehogyan van bicskám - mondom neki. Még az hiányzott volna, hogy meggyalázza apám bicskáját. Én majd csak kiheverem a gyalázatot, ha tehénpásztor leszek, de a bicska az más valami.

A ló olyan szépen feküdt a sárba, hogy egészen megilletődtem. Azt tanácsoltam a kupecnek, hogy gurítsuk bele az árokba. Nem lopja el senki, aztán amikor erre jár, mindig megnézheti, ha akarja, csak a négy lópatát vigye magával, mert ez a lónak a legértékesebb része.

Fene megátalkodott ember ez a patás: megint nem hallgatott rám.

-A vecsési határba vagyunk - nyögdécselte -, ha ügyes vagy, félóra alatt eléred a bakterházat, oszt kérsz egy bicskát vagy kést Szabó baktertul. Ugye, elmégy, testvér! Tudod, testvér, a legdrágább dolog a lóbőr. .

Ha le tudom nyúzni, új lovat veszek az árán, és neked adom a nadrágszíjamat. Indulj, testvér, szaporán hozd el a bakter bicskáját, mert addig nem tudok innen elmenni egy lépést se. Nem hagyhatom itt a bőrit. Huszonöt pengő károm van - így a patás.

Megmagyarázhattam volna neki, hogy hiába nevez testvérnek, tulajdonképpen nem vagyunk ikrek, de hogy olyan rongyos pofát vágott, nem akartam megszorítani.

Miután elmagyarázta, merre kell mennem, elindultam, de még vissza se néztem. Gondoltam: akkor lásson bicskát ez a kupec, mikor én hozok neki, akkor sokáig ott ül a lova mellett.

A baktert csakugyan megtaláltam. Nálánál veszedelmesebb képű embert el se tudok képzelni. Éppen a tojó-tyúkok hátuljában vájkált a hüvelykujjával, amikor ráköszöntem.

- Hát te vagy az a gyerek? - kérdezte a bakterom. - Kicsit gyenge vagy, de majd a levegőn megerősödsz. Annyi levegőm van itt, hogy csuda! Mér nem állsz egyenesen, csak nem vagy nyomorék? Olyan pofát vágsz, mintha most vágtak vóna le az akasztófa kötéliről...

- Én túlságosan egészséges vagyok - mondom -, de most kivételesen sokat lovagoltam, holott nem születtem huszárnak.

- Hát a lókereskedő úr miért nem gyött veled, gyerek?

-Az egyik lova nagyon megéhezett - mondom -, és most azt legelteti a nyárfák alatt. A lóhalálról egy szót se szóltam. Hadd várakozzon a patás. Az idejiből kifutja, aztán minek is szomorítanám el ezt a Szabó baktert.

Aszongya a bakter: - Menny, húzz vizet a teheneknek!

A völgyhajlásban, távolabb a háztól egy kerekeskút volt, a kút mellett három tehén várta a vizet. A hat pengőre gondoltam, és elindultam vizet húzni.

Már húztam vóna a vizet, de a vödrök sehogy se akartak kiemelkedni. Éhes vótam, és szédültem is egy kicsit. A bakter látta, hogy nem sikerül a vízhúzásom, odaszaladt hozzám segíteni. Nagy sebesen csavarta fölfelé a vödröket. Lehajoltam, és együtt ittam a szomjas tehennel. Aszongya a bakter:

- De jót iszol! Valami jó ebéded lehetett... - így ez a rusnya bakter nekem. Szerettem volna rögtön felmondani a szolgálatot, de hogy őszinte legyek, félttem ettől a baktertől, mert rettentően vérszomjas embernek láccott. . .

Most elmondom, hogy milyenforma ember ez a bakter.

Hát először is két főt van a kabátján, hátulról, úgyszintén a térgye kalácsa is fótos előlrül. Errül meg lehetne ismerni akárhol, de még inkább arrul, hogy olyan képe van, mint a haramiának, a bajusza úgy áll, mint a szilaj bikáé, csak egyik fele verestarka, másik fele meg pogácsaszínű, aztán az egyik lába szárán vékonyabb a nadrág, a másikon meg vastagabb, a bal lábán pedig egy irgalmatlan nagy parasztbütykő van. A szájába egyenes szárú pipa szokott lógni, ami egy kicsit panyókára húzza a félpofáját.

A bakter elmagyarázta, hogy merre kell legeltetnem, evvel elkezdődött a nap, ami aztán végleg szembeállított a bakterházzal. . .

Legeltetek a vasút mellett szakadásig. Utóbb mind a három tehenet megvertem, és csak nem akart este lenni, sehogy se. Már éppen arra gondoltam, hogy elindulok hazafelé, amerrül gyöttem, mikor egy domb mögül a közelembbe toppant a bakter. Úgy állt a hátam mögé, észre se vettem. S rögtön elkezdett siránkozni.

Aszongya nekem, hogy igen nagy gödrök vannak a tehenek vékonyába, má pedig úgy köll legeltetni, hogy a tehenek egészen vastagok legyenek, mintha viselősek vónának. Ezt én sehogy se értettem meg az első szóra.

A bakter aztán elmagyarázta, hogy kevés fű van a tehenek hasába.

- Most már értem a dolgot - mondom. Arra gondoltam, hogy magam is éhes vagyok. Miért is nem hallgattam anyámra, mikor azt mondta: "Tanulj, fiam, pap lesz belüled..." Nem lesz énbelülem jóra való halott se.

Hogy hazahajtottam este a teheneket, az istállóba megfejték őket, és a tejet széjjelöntögették kannákba.

- Most akarsz vacsorázni, vagy ha hazajössz a faluból, mert be köll vinned egy kanna tejet a patikároséknak.

-Minél előbb enni szeretnék - mondom.

Egész kevés kenyeret és egy csupor tejet kaptam. Le is ültem rögtön a ganédomb mellé falatozni.

Az udvar közepén köcsögfa állt, mellette egy fűrészbak és egy talicska, amiből hiányzott a kerék. A talicskából egy igen csúnya asszony visítózott rám, olyan csúnya vót, hogy ilyen a kalendáriumba sincs. Aszongya nekem:

-Ne kérőddz ám órák hosszúáig, mint valami tekintetes úr, te nyámnyám! - Hátat fordítottam neki. Úgy vagyok az ilyen haragos vénasszonyokkal, mint a kutya a kéményseprővel. De a java még hátra volt. Aszongya a banya :

-Mit tátod a szád, fülesbagoly! Talán süket vagy, te zshivány?!

-Mán mondom - megengedgyen, nénémasszony, nem tátom a számat, hanem egy

kicsit nagyothallok, mivelhogy most éppen eszek...

Teccik látni, milyen szépen mozog a fülem?

Aszongya erre :

- Tán letörne a nyelved, ha aszondanád nekem : ténsasszony.

-Nekem mindegy - mondom -, ha mingyár boldogságos ifiasszonynak hívatja is magát. Hát nem nekem szaladt valami bottal.

- A városi csibész pofád majd befogod ám, te redves, mer úgy képen nyallak a moslékkeverővel, hogy eszedbe jut a tisztelet.

- No - mondom -, hun a kabátom, megyek mán hazafelé.

Ekkor történt, hogy majdnem elájultam ijedtemben. A patás ember gyött a bakterommal az istálló mögül. A patás szomorúan magyarázott, a bakter meg röhögött. Aszongya nekem a bakter: - Mért nem mondtad meg, hogy mit üzent Miska bácsi?

-Úgy gondoltam - mondom -, hogy nem olyan sürgős a dolog, mert hun van még karácsony?!

A bakter olyant nevetett, hogy elhasalt a köcsögfa mellett. A patás meg elkezdett engem zavarászni az udvaron. Utánam dobálta a kupecbotot.

Aszongya a bakter, mikor elment a patás:

- Hát Bendegúz, nem hittem vóna, hogy ilyen akasztani való huncut vagy! . . .

Egy percig arra gondoltam, hogy elmondom őszintén az ügyet ennek a bakternek, aztán úgy véltem, hogy ez a süket bakter úgyse érti meg, hogy én milyen jó szándékú gyerek vagyok, és csak elijeszteném a háztól, semmi haszon fejében.

Mert tuggya meg ország-világ, hogy én mindig jó szándékú gyerek voltam, csak mire a végire értem a szándékomnak, esett bele a fene. Itt van erre rögtön egy példa:

Eccer anyámmal veteményeztünk a kertben. Anyám kapával vágta a lyukat, én meg a magot vetettem, és mikor kikelt, tele lett a kertünk beléndekkel meg csalánnal.

Egyszóval: akkora bozót nőtt a kertünkben, hogy rókát lehetett benne vadászni.

Amíg nem estem bele ilyen csávába, élt bennem a remény, hogy valamikor híres ember leszek, de most a bakterházzal végérvényesen kelepcebe kerültem. Pedig milyen gyönyörű terveim voltak, ha elgondolom! De nem akarom most elmondani minden régi tervem, hiszen úgyse érek rá velük foglalkozni, meg minek keverném össze a mai napot a tegnappal. Van nekem így is elég bajom, alig győzöm elmondani.

Először is mikor idegyöttem a bakterházhoz, az első este is éhesen feküdtem le. Tovább pedig mindennap igen korán kellett fölkelnem.

Már magam is azon csodálkozom, hogyan van az, hogy még eccer se szöktem el. Aztán itt vannak a levesek. A levesbe mindenféle vót tegnap is: pertlidarab, csipetke, nadrággomb, pipakupak meg miegymás. . . Arra gondoltam, hogy a ténsasszony talán nekem külön főzi ezeket a dolgokat, mert rettentően haragszik rám. A bakterom az sokkal szerencsésebb, mint én: ő például szarvasbogarat fogott a sűrűkrumpliban. Elkértem tülle, nekem adta.

- Hunyjuk be a szemünket - mondom a bakternek -, oszt úgy falatozzunk.

Evés közben becsuktam a szemem, de sokáig ezt sem bírtam ki. A kosztom utóbb ott avasodott a napon, ahová kiöntöttem.

Nem túlozok, ha aszondom, hogy olyan éhes lettem, mint a farkas. Nagyon sok mindent gondoltam, hogy jóllakhassak. Allandóan a konyha körül sétálgattam. A banya meg eccer a zsírt, máskor a szalonnát kereste rajtam, seprűvel kergetett délelőtt, délután. Eccer aztán beszöktem a szobába, ahol a tejet hűtöttük, és megettem vagy húsz köcsögről a tejfölt, a köcsögöket pedig szépen összedöntöttem a vizesdézskába.

A bakterom azt állította, meg én is, hogy a kárt kutya vagy macska okozta. A ténsaszszony, vagyis ahogy én nevezem, a banya, rám mutogatott. Nagyobb baj ebből se lett, de az egész bakterház ellen bosszút fogadtam. Nem is halogattam sokáig a dolgot.

Másnap a hűtőszobába hordtam a vizet. Vagy harmadszor fordultam a vödörrel, mikor a banya behajolt a dézsákba, hogy megméri a víz mélységét. Gyorsan behunytam a szemem, és csak úgy vaktába végigöntöttem egy vödör vizet a banya hátán.

Ó uram, ne hagyj el! Micsoda acsarkodást csapott! Olyan hangon visítózott, hogy azt el se lehet mondani.

Kis híja, hogy le nem fékeztek miatta egy tehervonatot, ami éppen a bakterház előtt dőcögött. A banya átkozódott, én meg esküdöztem, hogy nem láttam semmit, merthogy rövidlátó vagyok. Főképpen a kolbászból szoktam igen rövideket látni, amikor enni kaptam belül.

Mert, nehogy azt higgye valaki, hogy úgy potyára esküdöztem. Én meg nem esküdök hamisan egy fej vöröshagymáért se. A banyát csakugyan nem láttam, én legalább azt állítottam.

Kiszaladtam a szobából, mert a banya agyon akart verni csizmasámfával. Az istálló megett olyan jól nevettem, alig bírtam lábra kelni. Mondhatom, régen értem meg

ilyen jó napot.

Hogy kinevettem magam, visszamentem a hűtőszobába. A bakterház népe körülállta a banyát, aki a családom meg a származásom tette szóvá, de igen barátságtalanul. A bakterné szintén meg akart verni, csak a bakterom pártfogolt némileg. Úgy vigyorgott, mint a fakutya. Azt tapasztaltam, hogy titokban a bakterom is egyetért velem.

A ténsasszony ettől kezdve állandóan üldözött. Lusta zshiványnak, akasztófa tulipánbimbónak nevezett engem. Ezt megszoktam volna könnyen. Tudtam, hogy a fő dolgom abból áll, hogy a kopár mezőkön gömbölyűre legeltessem a teheneket, ami csak úgy volt lehetséges, ha a parasztok vetéseit lelegeltettem. Ha rajtakaptak ilyen ügyeken, akkor alaposan megdöngettek, különösen eleinte. Nemsokára annyi hurka lett a hátamon, hogy ennyi a kirakatba sincs.

A legnagyobb bajom mindemellett a ténsasszony maradt. Ő hozta ki minden déltájba a reggelimet, és ilyen szavakkal hajította felém a kenyerem meg a szalonnám:

- Ne, egyél, a fene egyen ki a világbul! Hogy száradna ki belüled a máj, a cufla meg a bél, húljön rá a bőr a pofádra.

Nem is tudom, milyen vőlegény lesz belőlem, ha megfog az átok.

Amint megfigyeltem, a szalonnám, kenyerem naponta kisebbedett. Utoljára csak mutatóba hozott ennivalót. Odáig jutottam, hogy már a nyelvem se mertem ráöltögetni. Keztem alázatos lenni. Megmondom őszintén: olyan finoman köszöntem neki, ahogy csak lehet. Mondom neki, de nagyon finoman: kezit csókolom, ténsasszony! De szép színe van keenek, olyan szép sárga. - Tudja már, mire gondolok? . . .

Erre olyan cudar zenebonát csapott, hogy a madarak is el akartak költözni miatta a határból.

Másnapra aztán úgy megéheztem, hogy valósággal négykézlábra álltam kínomban. Ha nem szégyellem magamat, hát rögtön elkezdtem volna legelni a vasút mellett. El is határoztam, hogy amennyire a nadrágszíjam engedi, most az egyszer megtöltöm a hasamat tejföllel.

Dél volt, mikor eloldtam a láncról a kutyát, ennek utána pedig bevittem a hűtőszobába. És miután minden tejfölt megettem, egy zacskó túró is bekebeleztem az ingem mögé, hát a kutyát csúnyán kikentem aludttejgel, a fülitől a farkáig, aztán rácsuktam a szobaajtót.

Még nem hajtottam el a teheneket, mikor a bakter fölfedezte a kutyát meg a kárt. Eccerre világos lett előtte minden. És a kutya most a múltkori eset miatt kihúzta a rövidebbet, hogy őszinte legyek, teljesen ártatlanul. A baktert elfutotta a méreg, és a moslékkeverő fával úgy megvonyíttatta szegény Bundást, hogy az teljesen össze-cifrázta a szobát.

Ilyen nehéz eset nem történt a háznál, mióta én vagyok a pásztor. A bundáskutyán alig maradt emberi ábrázat: már nem is úgy tekintett ki a kutyaházból, mint egy jóra való bundáskutya, hanem mint egy vadállat. Én vigasztaltam meg a szegény párát. Odamentem a kutyaházhoz, és megígértem neki élőszóval; hogy amint lehet, kártalanítom. Mondom a Bundásnak:

- Majd szedek neked farkasalmát az erdőben, avval kikezellek. Bundás, te szereted a farkasalmát? Ha pedig az se használna, bekenem a képed pipamocsokkal meg pókhálóval. Vóna itt még más orvosság is, azt a tehéntől kellene elvenni, de tudom, hogy mennyire utálsz a tehenekét. . .

A bakter kurjászott értem. Otthagytam a Bundást, és bementem a hűtőszobába tanácskozni. A nagy asztal körül összeült a bakterház népe megtárgyalni az esetet, köztük én is. A bakter aszongya, hogy agyon köll ütnöm a Bundást. Már tudtam,

hogy a kutyát eladom néhányszor, mert a jó kutya hazajön a gazdájához, ha mégannyira megverik is. . . A pénzt majd megtartom magamnak. Aztán, ha Bundás jól viselkedik, ami felől előre biztos vagyok, hát el lesz velem továbbra is az istálló környékén.

-Jó, jó - mondom a bakternak -, agyon ütöm én a Bundást, csak bízza rám.

A ténsasszony azt javasolta, hogy én mossam föl a kutya után a szobát. Megmondtam neki ápertén, hogy az én munkámból éppen semmi se lesz. Aztán a bakter is mondta, hogy én majd fölmosom.

-Én bizony föl nem mosom - mondom a bakternak -, inkább aggya ide azt a két pengő negyven krajcárt, ami nekem jár, azután Isten álgya meg keedet is. Elmegyek haza. Én azért vagyok a bakterháznál, hogy gömbölyűre legeltessem a teheneket. Tegnap is beverte egy paraszt a fejemet. Már megyek is hazafelé.

- Hát mehecc! - mondja a bakter.

- Megyek hát! - mondom.

Azután, hogy a sublód fiókjába összekerestem ingem, gatyám, nagyon megijedt a bakter.

Aszongya:

- Hát csak menj legeltetni. A mama szívesen fölmossa a szobát helyetted.

A "mama" annyira mérges lett, hogy nekem akart szaladni. Mondom neki:

- Sose acsarogjon, ténsasszony, hanem hasaljon neki a földnek, oszt vége van! Mire való ez a folytonos civódás? Vagy azt akarja kee, hogy hírbe kerüljön a bakterház?

Aszongya a banya:

- De most mán tisztulj elüllem, a fene egye meg a prédikációs fajtádat! - és kétkézre fogta a moslékkeverőt.

Mit tehettem volna mást, szépen kísértáltam a szobából.

A banyának békét hagytam, mert nem akartam, hogy a kutyahistória után állandó vérontás legyen a bakterháznál. De a kenyerem meg a szalonnám utoljára olyan kicsi lett, hogy csak akkor találtam meg az ablakdeszkán, ha föl tettem a bakterom messzelátóját. Szóval, ami azután következett, az teljesen akaratomon kívül történt. Valahol a harmadik határba igen jó legelőt földöztem föl, itt hamar gömbölyűek lettek a tehenek. A tőgyük meg úgy dagadt a sok tejtől, hogy alig bírtak menni. A bakter minden este megdicsért. Annyi becsületem volt, hogy ennek a fele is elég lett volna. Így állt a szénám, amikor a banya früstököt hozott a határba. Beszélni akartam vele, meg akartam neki mondani, hogy legyünk jó viszonyba. Nem volt nekem annyi rossz szándékom se, mint a ma született báránynak. Odagyün elém a ténsasszony. Mondom aztán neki:

-De jó, hogy itt van, ténsasszony! Kezít csókolom! Ha rám hallgat, megmondom, hogy szeretem én kendet, ha nyanyának nevezik is.

Hát uramfia! Olyan rikácsolásba fogott, hogy kezdtem szégyellni magamat. Mondom aztán neki :

-Most aztán mars hazafelé, akasztanivaló ráncos bocskor, mert vagy te nem leszől, vagy én - Erre fölkapott egy bagikövet, és olyan szerencsétlenül elcélózta a fejemet, hogy bukácsolni kezdtem az árokba. Úgy ijesztésképpen szeme közé vágtam a bunkósbotomat, nem is úgy gondoltam, hogy a bot a hátának repül. Erre úgy jajgatott, hogy a Bimbó tehen is megcsóválta a szarvát: sokallotta a lármát. A banya meg jajgatott, hogy ő meghal, meg ez, meg az.

-Halj meg - mondom -, nem köll azért ennyire kurjászni. Hova lyukadna ki a világ, ha minden halott ilyen csúnya ordítózást csapna. És csak visított, mintha nyúzták volna. Ilyen zenebonát semmiség miatt - ez sehogy se fért a fejembe. Volt nekem ügyes-bajos dolgom máskor is evvel a banyával, de így lármázni még álmomban se hallottam. Ami pedig az udvariasságot illeti: mindenki láthatja, hogy én nem szoktam túlmenni a finomság határán.

Fene tudja, mit gondoltam, mit nem, de ezen a napon nem hajtottam haza delelni a teheneket. Félttem a ténsasszony haragjától. És minthogy én életemben sose tévedtem, így most se tévesztettem el a bizonyosságot.

Este már bottal várt rám a bakter a kút mellett. Rögtön fölismertem a szíve szándékát. A teheneket magukra hagytam, én meg fölültem egy kilométerköre gondolkozni:

- Még az hiányzik, hogy megverjenek. Csak öregebb vónék, mennyire összerugdósna ezt a baktert.

A bakter csakugyan meg akart verni. Mondom neki :

- Hallja, nekem nem parancsol! Nem szolgállok tovább. Holnap meg elmegyek pásztornak az útkaparóhoz, tuggya meg!

A bakter erre mintha barátságosabb lett vóna. Leengedte a botot, és aszongya:

- MÉR mennél te az útkaparóhoz? Hírbe akarod hozni a bakterházat?

Elmondtam neki a dolgokat:

Mindennap éhes vagyok itt - mondom. - Kevés a kenyerem, kevés a szalonnám.

- Hát mekkora kenyeret akarsz, Bendegúz? - kérdezte a bakter.

Vettem egy követ a kezembe:

- Legyen ekkora a kenyér, a szalonna meg ekkora. - Kisebb követ tettem a nagyobb mellé.

- Na, csak gyere haza, Bendegúz, majd megmosom otthon az öregasszony hátát.

Mentem a bakterral. A teheneket bekötöttük az istállóba, azután a bakter elhívott a szobába enni.

- Nem túlozok - mondta a bakter -, de amit megeszel, azt megérdemled. Begyógyult-e a fejed?

- Melyik?

- Hát amelyiket a parasztok beverték.

- Az begyógyult - mondom -, most egy csúnya daganat van a bokámon, alig tudok szaladni. . .

Ez a bakter is olyan kétszínű ember. Úgy tett, mintha sajnálkozna, de láttam, hogy röhögni akar. Egyre locsogott a fülembe mindenféle bolondságot. Aszongya, hogy:

- Azt beszélük a rossz nyelvek, hogy te mindég a tilosba legeltetsz. Itt vót egy paraszt, hogy fizessem meg a muhart, amit lelegeltettél. Mondtam neki, hogy akkor gyűjjön a markát tartani, ha megfogott téged, addig meg fogja be a gombáját.

- Egy szó se igaz ebből a muhából - mondom a bakternak. - Tulajdonképpen azt se tudom, hogy milyen színe lehet a muharnak.

-Én se hittem - mondta a bakter -, mán hogy hinnék ilyen lehetlenséget.

-Ne is higgyen! - kezem fejjel megtörültem a számat, aztán kimentem az udvarra levegőzni. Az istálló mögött a banya siránkozott, még mindig fájlalta a púpját. Hogy ő mért nem hal meg - ilyeneket rítt. Mondom:

- Ezen már én is törtem a fejem. Fene módon egy világnézeten vagyunk. Csak ríjjon kee nyugodtan, de nehogy nekem szalaggyon, mert megvertem a bakterral.

Ez utolsó eset után mindég a bakterom mérte ki a kenyerem meg a szalonnám. És megkérdezett, hogy nem keveslem-e. Ha pedig sokallottam, jogomban állt visszaadni.

A kukorica is bajuszt eresztett a határba, megkezdtem a kukoricásütést. Minden früstök után tíz csövet sütöttem. Ha nem fogyott el, odaadtam a teheneknek. Jól éltem, ezt meg kell hagyni.

A ferihegyi patakban naponta fürödtem. Égig érő fákon másztam a fészkek után. Tökéletesen boldog lettem volna, ha a jó Isten elfelejt parasztot teremteni. Ezek rontották meg az életemet. Hosszú órákat töltöttem el néha gyászos futással, hogy megmeneküljek a büntetéstől, ami forintokra is rúghatott volna, ha megfognak. A daganatok valósággal burjánzottak a fejemen, mert aki tehette, rögtön a fejemre ütött. A dolgok minden szerencsés legeltetés után úgy alakultak, hogy szaladtam, ahogy csak bírtam, én a teheneket ütöttem, a paraszt meg engem. Gondolkoztam sokat ilyen dolgok miatt, mert szó, ami szó, néha röstelltem az ügyeket. Először úgy gondoltam, hogy könyvbe írom meg a memoárokat, de olyan furcsa dolgok történtek velem, hogy hihetetlen, másrészt meg leszednének érte a kutyák, ha minden napvilágra kerülne, amit a bakterház környékén tapasztaltam. Utoljára abban állapotam meg, hogy amit lehet, elmondok, okuljanak rajta mind az unokáim, ha valamikor megsaporodok. Szóval, a memoárokat megírom. Majd meglássa, aki akarja, olyan kerek igazság kerül ki belőle, ami ritkaság.

Mikoriban így tervezgettem, már nem jártam haza delettetni. Határról határra csavarogtam. A tehenek jóllaktak, lefeküdtek, és úgy nyámmogtak, mint a fogatlan asszonyok. Emiatt eleinte megvertem őket, de nem tudták elhagyni ronda szokásukat. Amíg a jószágok kérődztek, szereztem egy-két dinnyét, egy kalap

barackot, körtét - ami gyűtt. A tehenek is megettek mindent a száraz kolbászon és szalonnán kívül. Egyebek között a kenyeret is igen szerették. És hogy a szalonnát mért nem ették meg?- ezt ne firtassuk. Magam se szívesen eszem meg azt, amit a ténsasszony összefogdosott.

A tehenekkel jó viszonyt tartottam, amint láttam, tiszteltek is, mint jól nevelt állatok tisztelik a föllebvalójukat. Megtörtént az is, hogy a tehenek csudálatba estek. Ilyenkor a kurta botom sűrűn csattogott a hátukon, és futottak tarlón, úttalan utakon, amerre a paraszt nem ér nyomunkba. Miután így megvertem a jószágokat, úgy tettek utána, mintha semmire se emlékeznének. Én is jószágot mutattam. Fölemeltem a kurta botomat, de nem ütöttem rögtön...

A gyöngyéletem eccer csak megromlott. Egy este, hogy hazamentem, azt mondta a bakterom, hogy ezután minden délbe gyöjjenek haza delettetni, mert el akar adni egy tehenet.

Nagy kedvem nem volt hazajárni, mert ha megláttam a vénasszonyt, a tiszta víz is ecetté változott a szájamban. Vigasztaló csak annyi volt az új dologba, hogy nem tart sokáig. Azután a két tehenet könnyebb legeltetni, mint hármat. Ha csak két tehenem lesz, nemcsak a tilosba, de a levegőben is járok velük.

Ezután minden délben ott legeltettem a kút mellett. Így történt, hogy egy úriforma mézáros ember a tehen után érdeklődött tőlem. Alaposan megdicsértem a jószágot. Igaz, nem is volt abba semmi kivetnivaló. Aszongya az úriember :

- Gyere, vezess a Szabó bakterhoz!

Tudtam, hogy a bakterom nincs otthon, de erről nem szóltam semmit.

- Megyek már - mondom az úrnak. Láttam messziről, hogy a vén banya vaját köpül a ház előtt. Sámlin ült, oszt úgy húzogatta a köpülőbotot le és föl.

-Nézze - mondom az úrnak -, ott van a Szabó bakter anyósa a ház előtt, az majd elő keríti a baktert. Csak arra figyelmeztetem, hogy ha beszél vele, kurjantson a fülibe akkorát, amekkorát bír, mert az a szegény asszony olyan süket, akár az ágyú. Én nem mehetek tovább, mer a tehenek bemennek a kukoricásba.

- Jól van, fiam - mondta az úriember. Ment végig a ház előtt, a banya kíváncsian felé nézett, a közeledés zaját is hallotta, olyan jó füle vót, hogy jobbat nem is láttam. Nagyságra fölért volna egy zsíros lángossal.

Én a sövény mögé bújtam, és vártam, hogy mi lesz. Az úr lehajolt a banyához, és akkorát kiáltott, hogy összerezentem.

- Hol van a Szabó bakter?!!!

A banya olyan fehér lett, mint az ingem. . .

Az úr most még erősebb hangon ráordított. . .

- Hol van a Szabó bakter?!!!

A banya kapkodott, de szólni se bírt ijedtében, az úr meg káromkodott.

- Ördög pörkölje meg a süket disznáját, hát csakugyan nem hall! Nem hall ez egy cseppet se!

Ez már több volt, mint sok. Égszakadás, földindulás ! A banya kirántotta a köpülőfát, és a tejfölös végivel alaposan végighúzgált az úr pofás ábrázatán. Az úr erre elkezdett tiszta szívből kiabálni, azt hitte, hogy tökéletes sükettel van dolga.

A Szedmák család is előbújt a lárma a szomszédból, voltak vagy tízen. Az öregasszony olyan vitézül hadakozott a köpülőfával, hogy az úriember csupa drága tejföl lett. A köpülő fölborult, és a jó tejföl szétfolyt a ház előtt. A banya egyre ütötte az urat, már a könnyei is folytak szegénynek. Aszongya az úr Szedmáknak:

- Örült ez, kérem, és olyan süket, mint a fakutya! Fékezzék meg, kérem, kiverte az aranyfogamat. . .

A ténsasszony még egyszer vitézül megrohmozta az úriembert, talán szét is szedi,

ha Szedmák bakter nem védelmezi. Azután, hogy némileg csend lett, Szedmák beszélt az úrral:

- Honnan gondolja kegyed, hogy ez az asszony süket?

- Kérem, nekem a tehénpásztor mondta !. . .

Aszongya Szedmák :

- Hát uram, magát csúnyán rászedte valaki! Maga bizonyosan a Bendegúzzal találkozott. . .

Olyan nevetség támadt erre, hogy a bakterház elkezdett forogni, és mindenfelé dülöngélt előttem. Arra már nem emlékszem, hogy alkudtak meg a tehenre, mert én elindultam a tehenekkel gyorsan, ahogy csak lehet. Jó félóraig szedtük a lábunkat, mikor megálltunk a ferihegyi nagy topolyfák alatt. A nevetés csak most tört ki rajtam. Jókedvemben mindenféle bukfencet vettem. A tehenek is csudálkozva néztek rám. Bimbó föl húzta az orrát, meg a farkát magosra emelte, úgy nevetett.

No - mondom -, megmagyarázom a barmoknak a dolgok velőit. Odaálltam elébük beszélni. Mondtam mindenfélét, ami csak az eszembe jutott. Néha nekem is ki köll beszélnem magamat. Arról igazán nem tehetek, hogy ilyen hallgatóságom van. . .

Bimbó megértően lobogtatta vörös füleit. Ő a legengedelmesebb jószágom, olyan mint valami kitanult hivatalnok. Igen, ő már öregmarja, és tudja, hogy nálam csak engedelmességgel viheti valamire. Hasznos tanácsokkal láttam el a teheneket, és összehordtam a gallyat a kukoricásütéshez.

A jó sültzagra odagyűtt a tűzhöz Bimbó. Adtam neki sült kukoricát. Mondom: hadd nyálazzon ez a tehen, ha már ilyen jó napunk van. A többiek körülfogták Bimbót, és taszigálni kezdték. Kénytelen voltam mind a háromnak kukoricát sütni. Erre aztán megnyugodtak.

Ez a nap nagy békességben telt el. Egy órával előbb indultam el estefelé haza. A teheneknek úgy csüngött a tőgyük, alig bírtak menni.

No - mondom -, ha máma meg nem dicsér a bakterom, hát beléköpök a kulacsába.

Amint hazaértem, a bakter vigyorogva gyött oda a kúthoz beszélgetni.

-Te mondtad az úrnak, hogy a vénasszony süket? - kérdezte.

- Hogy gondol ilyent? - mondom a bakternek. - Hogy jutna eszembe ilyen borzasztóság!

-Én se hittem, hogy te mondtad. Biztosan az útkaparó fia mondta. - Így a bakter.

Úgy vettem észre, hogy a bakter tisztában van a dologgal, meg az is lehet, hogy szeretné, ha a ténsasszony megsiketülne, mert mostanában haragban vannak.

A bakter megtapogatta a tehenek tőgyét, azután elszaladt leereszteni a sorompót a gyorsvonat után, mert neki igencsak mindegy volt, előtte vagy utána. Amint keresztülhajtottam a teheneket az országúton, egy hatalmas pénzes erszényt találtam. Gyorsan eltettem az ingem mögé. Majd ha nem látja senki, megnézem, hogy mennyi pénz lehet benne. Ha úgy történne velem is, mint a mesében történt - gondoltam -, biztosan gazdag ember leszek. Akkor azután itt hagyom a bakterházat, mint Szent Pál a bornyikokat. A banyának azt se mondom : Fapapucs ! Hála Istennek, most én is becsületes megtaláló vagyok. . . Az erszényt vissza nem adnám a gazdájának akkor se, ha két hónaljmanón gyönne elém könyörögni. Nem bizony! . . Nem azé a madár, aki elrepíti, hanem aki megfogja... Ha minden jól üt be az erszényemmel, megveszem az útkaparó házát a kaszálóval meg a tehenekkel. Tollas kalappal meg puskával járok a határba, és minden paraszt hátuljába beleeresztek egy-két golyót.

Ezt a bűdös baktert pedig megfogadom tehénpásztornak, de ha a legkisebb panaszt hallom rá, irgalmatlanul fölpofozom, ez már biztos. De a ténsasszonyt? Hohó! Őt még látni se akarom. Hová is tehetném el ezt az erszényt jó helyre? Azt egyáltalán

nem szeretném, ha meglátná valaki. Majd ha nem lát senki, meg nézem belül is. Rengeteg pénz lehet benne, olyan nehéz, hogy csuda! . . . Úr vagyok én, méghozzá nagy úr...

A bakter kurjászott értem, mikor az erszényt szerencsésen eltettem a szalmazsákom alá.

- Menek mán! - mondom a bakternek.

A konyha előtt hátamra vettem a puklikosarat a tejeskannával, és elindultam a faluba. Ilyenkor szoktam inni útközben egy kis tejet, az állomásnál meg a vízcsapból pótolom a hiányt, de most nagyon siettem elvégezni. Máskülönben is olyan izgatott voltam, hogy két házból utánam küldték a tejeskannámat, mert otffelejtettem. A tejet egykettőre szétmértem a falu népei között, és szaladtam haza az erszényemhöz.

Az istállólámpa világánál vizsgálni kezdtem az erszényt, persze először csak kívülről. Nem akartam meglékelni a szerencsémet hirtelenkedéssel, hát nekiálltam imádkozni. Igaz, hogy imádkozni se igen tudok, de azért úgy hallomás után összeszedtem egy litániára valót. Ami pedig ezután következett, az nem embernek való.

Ahogy fölnyitottam az erszényt, egy óriási pincekulcs akadt a kezembe. Majd elájultam, hogy megláttam. Azután egy guriga cérna, colstokdarab, egy zsákvarróú meg egy kapanyélhosszú zsinég. Már arra gondoltam, hogy fölakasztom magamat a zsinegre, amikor előkerült a pénz is: egy pengő és hat krajcár. Olvasgattam egyre, de sehogy se akart megszorodni. Lassan megnyugodtam. Lehet, hogy máskor majd több szerencsém lesz. Most tapasztaltam igazán, hogy milyen nehéz tisztességesen meggazdagodni. Fejem alá tettem az erszényt, és lefeküdtem az istálló-ágyra, ami se dunyhát, se lepedőt nem látott, mióta ez a világ fatengelyen forog.

A bakterházunktól egy kilométerre magányos bakterbódé ácsorgott. Ennek a bakterbódénak nem volt se udvara, se istállója, messziről jártak ide szolgálatba a bakterok.

Ezt a kis bakterházat mindig elkerültem utaim közben, mert itt szokott szolgálatban lenni Konc bácsi is. Konc bácsi az én bakterom szerint olyan huncut ember, akinél már sokkal jobbakat fölakasztottak. Ez a Konc bácsi egyenes hátú bakterember volt, szürke bajusszal, a haja meg, úgy hallottam, kihullott a gazemberségben. Igaz, hogy ő becsületben megőszült embernek nevezte magát, mint ahogy én is annak nevezném magamat, ha öregember volnék, és annyi lenne a rovásomon, mint neki. Eccer éppen ott, a magányos bakterház előtt feküdtek le a tehének, sajnáltam őket fölkelteni. Magam pedig a vasúti sínek között üldögéltem, és a világ folyásán gondolkodtam, mert régen nem teccett már nekem az egész. Amint ülök-ülök, eccer csak Konc bácsi rám kiált:

- Gyere már ide, te! Ismerem én apádat is. Hogy hínak ?!

- Regős Bendegúz vagyok! - mondom.

-Aunye, de szép neved van. Derék ember apád. Nagyon jól ismerem. Anyád valamivel kisebb apádnál.

Így van-e?

Majd hanyatt vágódtam a csudálkozástól. Honnan ismeri ilyen jól a szüleimet? - gondolom magamba. - Ha már apámat, anyámat ismeri, akkor mégiscsak jó ember lehet.

- Hát aztán hogy vagy, Bendegúz? Nincs-e valami különös bajod?

- Van is, meg nincs is - mondom Konc bácsinak.

- Van is, meg nincs is?

- Igen, van is, meg nincs is.

- Hát ez meg miféle beszéd ? Nekem elmondhatsz mindent! Ne félj, Bendegúz, én el nem mondom senkinek.

- Hát itt van a bakter anyósa - mondom.

- Mi a sáfrány ?! Csak nem ver meg a vénasszony ?

- Azt nem ! Nem olyan családból való vagyok én, hogy akárki megverjen.

- Értem! - szólt Konc bácsi. - Szóval, az a kifogásod a vénasszony ellen, hogy nem akar beleugrani a kútba. Tejjesen egyetérték veled! Éppen ideje lenne, hogy fölakassza magát.

Most már én is kiöntöttem a szívemet. Konc bácsi igen sokat nevetett, és azt kérdezte tőlem :

- Hányan vagytok testvérek, Bendegúz?

- Eddig ötven vótunk - mondom. Aszongya erre:

- Ha még egy ilyen fia vóna apádnak, akkor megnyerte a ternót. Tudod, mi az a ternó? Nem? Hát olyan, mint a lutri.

- Ezt se tudom, hogy mi lehet - mondom.

- Nem a fenét! Olyan mint a ternó.

- Most már értem - mondom.

-No, látod, hogy érted. Ugye, ott hagytuk el a vénasszonynál? Amint észrevettem, te szeretnél valami jó bosszút kitalálni ellene. Ez jogos! Én is aszondom. Én ellátlak jó tanácsokkal. Ha rám hallgatsz, akkor a ténsasszony a jegenyefára mászik kínjában. Csak el ne árulj senkinek, mert akkor nem lesz hatása a babonának. Megbabonázzuk a vén kutyát, csak hallgass énrám.

Szó, ami szó : erre nagyon kíváncsi lettem.

-A dolog úgy lesz, Bendegúz, hogy szerzel valahonnan félrőf gatyamadzagot, ezt széjjeldarabolod hüvelykujjnyi darabokra, azután minden darabot újra kettévágsz. Ezt éppen éjjel tizenkét óraker teszed. Utoljára azt mondd fennhangon: "száz macska, kilenc macska", keresztet vetsz, és evvel kész a finom babonamadzag. Ha kész a babona, akkor a madzagot belecsempészed a ténsasszony levesibe, a főzelékbe is beleteheted, ez már egyre megy. Ha a ténsasszony megkóstolta a levest, három óra alatt egeres lesz tőle, a fogait elhányja, ha van saját haja, megkopaszodik, parókája megőszül, egyszóval világcsúfja lesz belőle. De ez még semmi! Három óra múlva belemegy kilenc macska a hasába, és elkezdnek valamennyien lakmározni. Négy macska jut a két veséjére, öt macska meg bekapaszkodik a májába. Tudod, a macskák igen szeretik a májat. A ténsasszony kilenc napig jajgat, a tizedik napon letépi magáról az inget, és szalad világgá. Addig nyargal, míg ki nem ér a világ szélére, ott aztán elkapja a kétszarvú ördög, és viszi egyenesen saját kamrájába. Evvel vége van...

- Sose tudom meghálálni a jóságát - mondtam Konc bácsinak.

- Dehogynem! Majd hozol esténként egy kulacs bort a faluból, nincs itt soha senki, akit elküldhetnék.

- Hozok én bort mindig, amikor akarja - mondom.

- Aztán, mondd, Bendegúz, nem szoktak felőlem beszélni Szabóék?

-Dehogynem! Mindég azt mondják, hogy Konc bácsinak akasztófán volna a legtisztességesebb helye.

- Te vagy a tanúm, Bendegúz, hogy én rendes, jó ember vagyok, de őszintén szólva én a fiatal asszonyokat kedvelem. Élek, halok értük...

Én már mindenféle néppel találkoztam életemben, de ilyen jó emberrel, mint Konc bácsi, még soha.

A tehenek mozgolódní kezdtek, hát jónak láttam búcsúzkodni. Konc bácsi belecsempészt a tenyerembe, és kijelentette, hogy barátjának tekint.

No, hála Istennek - gondoltam -, már barátom is van.

Most már az a kérdés, hogy honnan veszek gatyamadzagot? Igaz, van valamicske pénzem, de azt nem költhetem el ilyen csúnya öregasszonyra. Az alsónadrágomban is van gatyamadzag, de azt még anyám fűzte bele, amikor otthon voltam, és nem ronthatom el az emlékéit. A bakteromnak is van ilyen madzagja, de ő is állandóan magán viseli a gatyát, nem húzhatom ki belőle a madzagot. A babonát azért megcsinálom. Szeretném látni azt a kilenc macskát. Bizonyosan szép tarka macskák lehetnek.

Ilyen nyugodtan sose aludtam azelőtt, mint amióta a babonaság titkát megismertem. Az egyik éjjel meg olyan szépet álmodtam, amit akárki megirigyelhetne tőlem. Ezt el is mondom, persze csak röviden.

Csupa véletlenül megtaláltam a lekváros lepényt a nyári konyhában, ahová a banya elgyugta elülem, és kegyetlenül teleettem magamat, alig bírtam menni. Már arra gondoltam, hogy megterheltem a hasamat, ezt pedig úgy lehet elkerülni, ha evés után pálinkát iszunk, vagy pedig elkezdi az ember szaladni három óra hosszágú egyfolytában. Ha nem muszáj, én nemigen szaladok, hát a nyári konyhából bementem a házba, és megkerestem a pálinkás üveget. Nem ittam sokat, csak

annyit, mint máskor szoktam, és már mentem is kifelé. Amint kilépek az ajtón, mit látnak szemeim: a ténsasszony ott ült a ház előtt. Hogy, hogy nem: a két hátulsó lába beleakadt a nyakába, és nem tudta kiakasztani. Fölnézek a bakterházra, hát a ház gerincén rengeteg macskát láttam. A padláslyukon meg egy irdatlan nagy gyászlobogó lengedezett, és egészen a földig ért.

Konc bácsi úgy fejtette meg az álmom, hogy nemsokára gyászba borul a bakterház. Hogy ki akar meghalni, azt ő se tudta megmondani, mert a banyának az én álmom szerint éppen férjhözmenési szándékai vannak.

A bakterház áttekintése még sose volt ennyire zavaros előttem. Gondoltam erre, arra, hogy ki lehet az, aki a bakterház körül settenkedik a ténsasszony után, és nem tudtam kiokoskodni sehogy. Negyednapra aztán ellopták a bakterom összes tojtyúkját, valami harminc darabot, erre aztán megnyugodtam.

Ha urasan tudnék beszélni, azt is mondhatnám, hogy a tyúklopás után valósággal kergették egymást az események.

A bakterom felesége vonatra ült, és elutazott a szülőfalujába. Hárman maradtunk a bakterház körül, én, a bakter meg a banya.

Az egyik délben a banya ebédelni hítt a konyhába. Mentem is rögtön, mert igen szeretem a ciberelevest. Én meg a bakterom ettünk rendesen, ahogy szoktunk. A banya nem szeretett tányért venni magának, hanem azt ette meg, ami a fazék alján maradt. Én, miután jóllaktam, az asztal sarkán fölfedeztem a mosogatórongyot, fölkaptam hirtelen, és már bele is vágtam a banya fazekába, csak úgy locssant. És már mentem is kifelé az udvarra, igen gyorsan. A kemence mellett megálltam, hogy megvárjam a bajok kialakulását. Igen elcsudálkoztam, hogy a banya nem sápítozott utánam. Gondoltam, hogy még nem vette észre a galibát, talán majd akkor törí magát - mondom -, ha a sűrejit kezdi enni a levesnek. Így ábrándozok magamban, közben a banya csöndesen kigyött a konyhából, az egyik kezefejit a köténye alatt tartotta. Azt hittem, vakaródzás miatt nyúvál a köténye alatt, merthogy bolha bántja. Ilyen vénasszonyban annyi bolha szokott lenni, mint a kutyába.

A banya úgy tett, mintha el akart volna menni mellettem. Ekkor ért aztán igazi meglepetés. Úgy az arcomba vágta a mosogatórongyot, hogy nem láttam miatta se eget, se földet. Aztán előkapta a kemencéhez támasztott piszkafát, és kegyetlenül végigvert. A szaladásnál is eltévesztettem az irányt. Keresztülestem a talicskán, mert sötétnek láttam mindent. A banya egyre kopogott a fejemen a piszkafával, hiába könyörögtem neki, hogy ne bántson, ne bántson... De még nagyobb bajom is történt. A ténsasszony csúnyán elütötte a fájós bokámat, amelyiken a daganatot gyógyítottam. Utoljára mind a két lábamra sántítottam. Alig bírtam elinalni, hogy agyon ne verjen ez a kegyetlen vénasszony. Hol az egyik, hol a másik lábomra sántítottam. Bizony, magam se tudtam, hogy vagyok. Elmondhatom, hogy így még a parasztok se ijesztettek meg soha, pedig azok is fene mérges emberek, mikor haragszanak.

Nagyon szomorú lettem az eset miatt. Ezek után már csak abba a kilenc macskába reménykedtem. No, de gyön még kutyára dér!

Kifeküdtem fájdalmammal a sövény mögé, ahová nem süt a nap, onnan figyeltem a vénasszonyt. Ott ült a ház előtt, és mindenféle rissz-rossz baktergúnyát foltozott, meg dalolgatott közben. Uram, ne hagyj el, ilyen csúnya nyervogást se hallottam senkitül. Úgy hallottam, hogy valami fát danolgat. Mondom magamba: ha piszkafát danol, rögtön nekimegyek a petrencerúddal... Jobban odafigyelek, hát valami rezgőnyárfát csócsált.

Csak danolgass - mondom magamba. - Tudom, hogy a bokám miatt danolgatsz, de lehet még úgy is, hogy én danolok.

Délután elsántikáltam Konc bácsihoz, hogy kipanaszkodjam magam, mert kegyetlenül fájt a bokám. Konc bácsi megtapogatta a fejemet, és aszonta:

- Most az egyszer alaposan megdöngettek téged. Remélem, nem hagyjuk annyiba a dolgot?

- Hogy gondol ilyent? - mondom - dehogyan hagyjuk !

- Van-e valami szép, életrevaló terved, Bendegúz? Nincs? Ezt csudálom! Hogy történt a szerencsétlenség, mondd el igaz lelkedre.

Elbeszéltem a dolgot elejétől végig.

- Ott tévesztetted el a célt, hogy nem voltál elővigyázatos. Hogy pedig a bokádat elverte, ezt végképp nem tudom neki megbocsátani.

Remélem, te se ! Ez már vért kíván !

Konc bácsi nagyon föl volt háborodva.

- No hát, Bendegúz, éppen ideje, hogy végképpen rendet csinálj a bakterházba. Hidd el, kedves barátom, én öregember vagyok, de ha nekem így elverné valaki a fejemet meg a bokámat, én háromszor is belehalnék egymás után.

Konc bácsi kés lapjával kente széjjel fejemen a daganatokat, csak most láttam, hogy milyen igaz barátom ő. Vigasztalt, ahogy tudott. A bokámat is megnézegette:

-Tudod, Bendegúz! Holnap nem vagyok szolgálatban, de holnapután gyere el újra.

Olyan bosszút találunk ki a vén kutyára, hogy sírjába se tud utána nyugodtan forgolódni.

Nem tudom, mit nevetett a barátom olyan rettentően, de én nagyon szomorú voltam. Szentül azt hittem, hogy nem érem meg a másnapot.

Ahogy hazahajtom a teheneket, a bakter ott röhögött a kútnál.

-Mi a nyavalyát röhög ez a bakter? - kérdem magamba. - Nem hinném, hogy az állam fölemelte a fizetésit, mert az állam se olyan bolond, hogy fizessen, mikor nem muszáj, pláne ilyen mafla bakternek. Húzom a vályúba a vizet egyik vödörrel a másik után, és folyton locsog a bakter. Aszongya:

-Igen csárdásra rakod a bokádat, Bendegúz! Nyalka legény vagy te. A kalapod is oly módon áll a fejedem, vagy tán házasodni akarsz? Délbe kutyaszorítóba kerültél, mi?

- Ó, ó, - mondom -, a Bali Mihály tisztelje meg azt a vén banyát ! Hát teljesen eljárt a szája.

A bakter egyre pampogott a fülembe:

- De büszkén rakod a lábod, Bendegúz, tán bemaradtál katonának?

- Úgy rakom, ahogy akarom - mondom a bakternek.

Az istálló előtt meg a ténsasszony vigyorgott. Úgy állt a szája, mintha kiflit ragasztottak volna a pofás képire. Mondom neki :

- Ne tessék nyihogni, kérem. - De ő csak rángatta a száját a vállától a fülig. No - gondolom -, csak mulatozz !...

A teheneket jászolhoz kötöztem. Meg se vártam a fejés végét. Lefeküdtem az ágyamra. Mondhatom, úgy elaludtam, azt se tudom, mit álmodtam.

Miután a daganataim lelappadtak, minden időmbe terveket kovácsoltam. Konc bácsi is ellátott jó tanácsokkal, de azokat utoljára szántam elsütögetni. A macskákkal pedig már másodszer álmódtam, mondhatom, láttam mind a kilencet. Ha csak egy ilyen macskája volna a bakteromnak, hát nem hiszem, hogy az egerek megfiadzanának a kenyér közepiben. A kamrában most is keresztülfúrtak három kenyeret, és a bakter éppen azt a darabot adta nekem, ami csupa egérszőr volt. Én meg vissza adtam neki. Mondom :

- Aggya a ténsasszonyoknak, az igen szereti a szőrös kenyeret.

A bakter még mormogott, aszongya:

- Ha ilyen válogatós vagy, szerezz valahol macskát ! - Megígértem neki, hogy szerzek én nem is egyet. Ezt úgy köll érteni, hogy vásároltam két krajcárért gatyamadzagot, és egy éccaka megcsináltam a babonát. Tizenkét óraker összevágtam apróra, keresztet vetettem, aztán a madzagot belegyugtam a rossz csizmaszárba, oszt fölhajítottam a padlásra. Majd akkor használom föl, mikor legjobb idő lesz rá.

Nem mondom, most már, hogy így sikerült minden dolgom, valami kitűnően éreztem magam. Csakúgy jártam a Ferihegyre, mint azelőtt. Esténként meg Konc bácsival komáztam. Ő igen jó barátomnak látszott. Hazudnék, ha egy szóval is panaszkodnék rá.

A barátom elmondatta velem az életem történetét, de hát az én életem története olyan, hogy minden nappal hosszabb. Konc bácsi úgy vélekedett felőlem, hogy nagy ember lesz belülem vagy nagy csirkefogó, de ő nekem akkor is barátom marad. Mondom, igen jól éreztem magam a barátommal.

Aszongya Konc bácsi a búcsú előtt való vasárnap este:

- Beszéld már el, Bendegúz, hogy is történt azzal a szerencsétlen suszterral Monoron, aki az uccátok végiben lakott. Mondd el újra, igen szeretem az elbeszéléseidet.

Mit tettem volna mást, elbeszéltem újra.

- Ez úgy történt - mondom -, hogy minden este odaálltam az ablaka alá, ahol dolgozott.

Tán hallotta is hírét, Varga Pistának hítták szegény párát. Ő foltozta a csizmákat, papucsokat, meg minden rosszat, ami csak van a világon. És nem elégedett meg a mesterségével az istenadta, hanem versírásra vetemedett öreg fejjel, és emiatt a gyerekek versben csúfolták. Én tanultam meg a legszebb verset. Odaálltam esténként az uccára néző ablakához, ahol dolgozott, aztán rázendítettem:

Fekete sas, sáros ucca,
Itt lakik a Varga Pista.
Varga Pista farkadina,
Mind a kettő ebenguba.

A suszter felkapta a kaptafát:

- Ebenguba az anyádnak a... Evvel belevágta a kaptafát a saját üvegablakába. A kaptafák kirepültek az uccára, én összeszedtem mindegyiket, és elvittem haza. Gyűjtöttem a kaptafákat, de az a suszter olyan kitanult, igazi nagy gazember volt, hogy sosem dobta ki a rendes párját, amelyikre szükség lett volna, így aztán nekem csupa felemás kaptafáim voltak, meg neki is.

Engem sose tudott megdobni a suszter, pedig volt olyan hét, hogy négyszer verettem be vele az ablakait. Mikor a vándorüveges becsinálta az ablakot, este rendesen meglátogattam. Amikor a suszter megpillantott, a szeme vérbe fordult, a fogát csikorgatta, pedig csak két foga volt összesen, egy alul, egy meg fölül. És az ablak újra csak odalett. Nem bírta megállni, hogy bele ne vágja a kaptafát, olyan gyenge volt a természeté.

Ez a Varga Pista utoljára annyira megutált engem, hogy elment lakni a szomszéd faluba. Azt is beszéltek, hogy azért ment el a másik faluba, mert a házat ellicitálták az ablakosok. Nem tudom, mi az igazság ebben a dologban, de én azt a susztert, akárhogy is utált engem, mégis nagyon szerettem, mert igen szorgalmas ember volt. Úgy dolgozott éjjel-nappal, majd megszakadt. Azt a házat is a saját keze munkájával szerezte, amit elvettek tőle.

Ittam egyet a boroskulacsból, Konc bácsi biztatott:

- Igyál, Bendegúz. Úgyis csak eccer élünk!

Mondd, Bendegúz, hogy is történt az a csúnya eset avval a csúnya asszonnyal, aki a harmadik szomszédod volt?

- Ez úgy kezdődött - mondom -, hogy én igen szép kisgyerek voltam fiatalabb koromban. Mindig attól féltettek, hogy megver valaki szemmel. Eccer azután minden tilalom ellenére kísértéltem a faluháza elé, hát kivel nem találkoztam, mint egy furvizer katonával. Már nem tudom, milyen rangja lehetett, azt hiszem, káplár volt vagy tábornok. Én még máma is megismerném ezt a katonát, mert akkora két zápfoga volt előlről, mint a nagylábom ujjja.

A furvizer katona éppen a Bürge Márit fojtogatta a kerekeskút mellett. A Mária meg vizeskannával akarta szétverni a fejit. Egyszóval: szerelmeskedtek, de nagyon. Aszongya a furvizer katona, hogy meglátott:

- De jó képed van, komám! Hogy hítták apádat, a Jánost, mikor kicsi vót? Nézd mán, Mária, micsoda pantallót visel ez a gyerek ?!

Amikor nézem a furvizert, látom, hogy egy nagy szivar van a szájában. Éppen olyan szivarra pályáztam én már régen.

- Aggyon már egy szivart - mondom a furvizernek -, de hirtelen, mert nagyon kívánom.

- Adott is egyszóra.

- Gyufát is - mondom -, hogy füstölök.

Rágyújtottam rendesen. A faluháza előtt állt a községi vizeslajt, fölültem a tetejire szivarozni. Igen szép fekete szivar volt a számba, aki látta, ugyancsak megnézte. Még a pap is ott bémészködött, és nézte, hogy szivarozok. Gondoltam, elszívom a szivart, a végit meg odaadom a papnak, ne tátsa itt hiába a száját. Füstöltem nagy igyekezettel meg köpködtem, ahogy illik. Amint füstölök, eccer csak fölkeveredett a köldököm tájéka, és leestem a lajt tetejéről. De mindjárt felkeltem, oszt szaladtam hazafelé.

Otthon az udvaron valahogy kicsúszott alólam a lábom, minden ok nélkül elájultam, észre se vettem, hogyan. A szomszédból, innen is, onnan is összeszaladtak az asszonyok, mivel az édesanyám hangosabban siratott, mint köllött vóna. És kimondták fölöttem az ítéletet, hogy megvert valaki szemmel. A görbe lábú Sára néni vót a vezér, ő vállalkozott rá, hogy kigyógyít. Mikor eszméletre tértem, egyszerűen

elkapta rajtam a pantallót, lenyomott a földre, ráült a fejemre egyenesen. Azt hittem, sose látok többet napvilágot. El se merem mondani, mit csinált velem.

Én sose kezdtem volna ki Sára néniével, ő kezdte ilyen formán a gyalázatot. Először úgy terveztem, hogy én is ráülök az ábrázatára, de féltem tőle. Ilyen szerzetektől minden kitelik, ezt már régen kitapasztaltam.

Közben anyám beíratott az iskolába. Megtanultam nagy hirtelen a könyvolvasást. Az első könyv, a Koponya titka, ez volt a leghasznosabb olvasmányom, ebbe a könyvbe az állt, hogy aki halálfejre esküszik, az meg is tartja fogadalmát szerencsésen. Lerajzoltam hát a halálfejet először a palatáblámra, aztán a Sári néni kapujára, szívemre tettem a kezem, úgy esküdtem meg szabályosan.

A házunk előtt járt kútra Sára néni, nem is álmodta, hogy a kapu tetején lestem rá. Nagyon eltökéltem, hogy most agyonütöm. Féltéglával szántam először fejbe kólintani, és csak azután akartam nekimenni a doronggal. Isten látja lelkem, a púpjára nem is gondoltam. A féltégla, alighogy elhajítottam, nekirepült Sára néni hátának. Erre lett aztán csúnya ribillió. Sára néni összesivalkodta az egész falut. Lehasalt a kocsiótra, úgy csúfoskodott:

- Jaj, meghalok ! meghalok ! halok mán ! most halok! jaj, jaj-jaj-jaj, no, mán halok, jaj, halok!...

A vége az lett, hogy életben maradt. Ilyen vénasszonyt sose lehet téglával agyonütni.

Mondom, ez a Sára néni valódi fő-főboszorkány volt. A mi banyánk valóságos angyal hozzá képest...

Úgy láttam, Konc bácsi sír, pedig nevetett, a könnyeit törülgette, és aszonta:

-Sose hallottam ilyen szép, igaz történeteket, mióta a világon vagyok. Bendegúz komám, semmit se mondok, ha aszondom, hogy te vagy a világra született kétlábú igazság. A jó Isten tartson meg sokáig! A bánatod sose legyen nagyobb, mint a nyugdíjas bakterok fizetése. Igyál, komám, van még a korsó fenekén egy kicsi. Igyál az egészségemre!

- Nem iszom többet - mondok -, mert nem bírok hazamenni.

- Akkor danoljunk valami igen szépet!

-Danoljunk! - mondom.

Vagy hatszor eldanoltuk a csicsóné három lányát, azután elbúcsúztam a barátomtól.

Úgy érzem, mindenképpen el kell beszélnem a gazdám csodálatos gyógyulását, ha másért nem, hát azért, hogy lássa a világ, mennyire nem vagyunk maradi emberek, meg hogy mennyire kifejlődött mifelénk a tudomány. De hogy egyik szavam a másikba ne öltsem, be kell tartanom a sorrendet is a mellékes dolgok miatt.

Azt mindenki tudja, hogy amióta kimaradtam az iskolából, én vagyok a bakterházban a pásztorgyerek. A bakter teheneit szoktam legeltetni a töltés mellett, közben ő le-meg fölereszti a sorompót.

Sorsomra nem panaszkodhatom: sose is panaszkodtam. Legföljebb a bakter anyósa ellen lehetne kifogásom, aki olyan lapos előlről, mint a lángos, hátulról meg olyan görbe, mint a Szent Gellért hegy. Persze, az öregasszony állandóan engem gyötör, és talán már el is ásott volna az istálló mögé, ha a bakter nem pártfogolna. De hát pártfogol, amiből aztán az következik, hogy én is pártolom őt: együtt járok vele lopni éccakánként a határba. Nem mintha meg akarnék gazdagodni, mert nem magamnak lopok, de mint cseléd boldog vagyok, hogy jót tehetek valakinek. Ezért nyugodt a lelkiismeretem.

A fődolog aztán, aminek ilyen nagy feneket keríték, úgy történt, hogy a gazdám váratlanul megbetegedett. El lehet képzelni, mennyire megrémültem, amikor megtudtam. Rögtön lehajítottam az ostort, és szaladtam be a házba, mondom: ha lehet, segíték rajta.

Hát a bakter ott feküdt kinyújtózva a kemencepadkán, új ködmönrel a feje alatt, és jajgatott kegyetlenül. Rögtön kérdelem, hogy mi baja, de egy szót se szólt, csak rágta a vánkoscihát, mintha erővel széjjel akarta volna szedni. A feje gőzölgött, és olyan volt a szaga, akár a döglött lóé. A ténsasszony is ott csúnyálkodott a padka mellett, szólok aztán neki is:

- Mongya mán, asszonyság, mi lelta a baktert ?

Aszongya a banya:

- Föl van püffedve. Alkalmasint vízibetegségbe esett.

- Az bizony elég puruttya betegség - mondom -, sose hittem, hogy ilyen csúfság megtörténhetik egy bakteron. Úgy látszik, bele is pusztul, a ragya verje meg, akkor pedig én is kódustrajtra jutok. - Így vigasztaltam a ténsasszonyt, amint illik is, amikor nagybeteg van a háznál, a bakter meg jajveszékelt, akár a törbe esett ördög.

Azon a véleményen voltam, hogy a gazdám alaposan bezabálhatott, mert egyrészt tegnap volt elseje, másrészt meg követválasztáson volt a faluban, és ott is megrakta a degecet. Nem túlozom el a dolgot, de a bakternek olyan pápista színe volt, hogy én már nem adtam volna az életéért egy marék túró se.

Feküdt a padkán halálra váltan, és a nyelvit úgy öltögette a gerendák felé, hogy rossz volt nézni.

No - mondom -, a fene rágja meg, ez a bakter se éri meg a pótválasztást! Legjobb is vóna egy boglya szalmát fölvenni a padlásra és fölgyújtani az egész bakterházat.

Most győződtem meg róla, hogy milyen égbe kiáltó szerencse ért engem, amikor nem mentem be a faluba szavazni, mivelhogy nekem nincs is szavazati jogom.

Délután már olyan rosszul volt a bakter, hogy én a legszívesebben meggyóntattam

volna.

Mondom neki :

- Hallja kee, elhíjjam a papot?

Aszongya erre :

- Nem segít itt mán, csak a piócás ember...

Most pedig Bendegúz, szedd össze magad, szaladj, ahogy csak tudsz, oszt keresd meg a határba a piócaszedőt, mert rögtön-rögvest elpusztulok.

Mit tehettem volna mást: elindultam megkeresni a piócast. Eleinte igen nekirugaszkodtam az útnak, mert úgy gondoltam, hogy a bakter élete énrám van bízva. Arra vitt utam a halmi szőlők mellett, a cseresznyefák kilátszottak az útra. Mondom magamban: egy perccel később vagy korábban, az már tökéletesen mindegy. Bementem a szőlőbe, és már fönt is ültem egy cseresznyefa tetején. Egy kicsit igazán várakozhatik a bakter - gondoltam -, azután majd annál jobban sietek.

Hamarjában nem tudnám megmondani, hogy meddig időztem a szőlőben, de amire kijöttem, úgy megtelt a hasam, hogy bizony, nehezemre esett volna összevissza szaladgálni a határban. Valahogy azért kívánszorogtam az útra, és lefeküdtem egy fa alá a hűvösbe. Mondom magamban: addig csak nem pusztul el a bakter, amíg kipihenem magam: Nem lehet olyan pofátlan, hogy sírba viszi az egész hónapi fizetésemet. Mert arról a két pengő negyven krajcárról igencsak hallgat, pedig mán máma másodika van. Megyek is rögtön, amint kipihentem magam. Nem hagyom a bőribe a pénzem.

Hát amikor kipihentem magam. . .

- Már megyek! - mondom magamnak. De alig tudtam megmozdulni. Ilyen lusta még nem voltam, amióta a bába szárazba tett. Szegény bakter !. . . Nem is értem, minek él ilyen ember a világon? No - mondom -, még egy rövid félórát alszom, aztán török vagy szakad, elmegyek vissza a bakterházba. Fejem alá tettem a lajbit, és szépen elnyújtóztam.

Arra ébredtem föl, hogy a kabóca-kakas belekukorékolt a fülembe. Fölültem a fa alatt, és először is lelkiismeretesen körülnéztem. Mert megtörténhetett volna, hogy a vénasszony időközben keresésemre indult, és ha itt találna fekvő, a fa alatt, könnyen életveszedelembe kerülhetnék. De hiába néztem előre-hátra, nem láttam sehol egy lelket sem. Elindultam hát hazafelé.

Amint bandukoltam, ki jön velem szemben? A piócás ember. Egy lekváros üvegben négy szál pióca úszkált a hóna alatt, a gatyája szára föl volt gyűrve, mindenképpen tudományos embernek látszott. A bajusza színét persze nem tudnám megmagyarázni, mert attól függ, hogy mit evett utoljára. Mondom aztán neki, amikor egészen összetalálkoztunk :

- Ha nem tévedek, éppen keedet keresem.

Vízibetegségbe esett a bakterom, már föl is puffedt. Annyi benne a víz, hogy ha nem sietünk, előnti az egész bakterház környékét.

- Lehetetlen - mondta a piócás -, hiszen nem ivott az meg egy vödör vizet egész életiben se.

- Nem hát - mondom -, nem marha az én bakterom, hogy vödörszámra igya a vizet. Annyi bizonyos, hogy most éppen halálán van, és a rokonokat még nem is értesítettük.

-Akkor siessünk - mondta a piócás. Mentünk sebesen a bakterház felé.

Amint hazaértünk, nézzük a baktert. Hát a szegény párában már alig volt szusz. Éppen az utolját rugdosta...

-No, mi baja van keenek? Hogy kezdődött a nyavolya? - kérdezte tőle a piócás. - Mongya el őszintén, különben, ha nem akar becsületesen vallani, kénytelen vónék

hasba rugdosni kendet.

A bakter morgott valamit, de csak olyanformán, mint a bolhás kutya, amikor seprűvel verik a homlokát. Így hát én magyaráztam el bővebben a tényállást.

- Meggyógyítom én keedet egykettőre - mondta a piócás -, ámbár kendnek már igen erős lóganéj szaga van, ez pedig a legrosszabb állapot, akármit is mond a kormány, emmán a legutolsó stáció, csak azért, nehogy elkámpicsorodjon, mert ha én eccer aszondom, hogy kelj föl, Lázár, akkor ugrani köll a halottnak. Hijába, ehhez már én értek jobban és nem az orvos. Van-e a háznál ekkis vékony terpentint?

Pálinka is köll, féloldal szalonna, tollseprű, retek meg egy félrófnyi használt gatyamadzag.

Csupa véletlenül van nálam hétféle macskaszőr, majd mindjárt megkeverjük dohánnyal.

Két egész kenyeret is köll a szomszédbul szerezni, de mielőtt behoznák, háromszor keresztül köll gurítani a küszöbön. A kenyeret vadonatúj pöndölbe köll betakarni, hogy ne érje a levegő.

Az utóbbit a banyának mondta a piócás.

Előkerítettem a pálinkás üveget meg a tollseprűt, hoztam a padlásról egy oldalszalonnát, és a piócás megkezdte a gyógyítást. Először is megtöltötte a bakter pipáját macskaszőrös dohánnyal. A bakter rögtön rágyújtott, közben a piócás egy nagy fej vöröshagymát dugott a bal hóna alá, s amíg a bakter pipált, vékony terpentint kent a talpára. - Érti-e kee, hogy javul? - kérdezte a piócás.

- Ekkicsit mintha jobban vónék - mondta a bakter.

- Hát csak igyekezzék kee, ha jót akar, különben kénytelen leszek leereszteni keedet vasmacskán a kútba. Most pedig tápáskoggyon kee föl, oszt nehezedjen rá bátran a két talpára, aztán szalaggyon körül háromszor a bakterházon.

A bakter rendesen fölkel, föl húzta a bugyogóját, és kivezettük a ház elé. Ott aztán úgy megindult, akár a veszedelem. Aki még nem látott baktert szaladni, el se tudja képzelni.

Utoljára hárman fogtuk meg, hogy végképp el ne szaladjon.

A piócás visszavezette a baktert a házba, ágyba fektette, bekötötte az orrát madzaggal, majd négykézlábra állította, és a füle tövit megkenete zsírral, de úgy ám, hogy csak úgy csepegett. Ennek utána hasra fektette, és a dohányzacskójával kilencet ütött a tomporára.

Ettől olyan egészséges lett a bakterom, mint a makk. Azelőtt olyan hangja vót, mint a varjúnak, most meg valósággal turbékolt, akár a tojógalamb. Azt mondta a piócásnak:

- No, hát a púp vesse ki keenek a hátát, ezt se hittem vóna. Olyan jól érzem magam, mintha most estem vóna le az égből.

Azt feleli a piócás:

- Ne sokat vartyogjon kee, hanem szedjen össze minden apróságot, amit mostanában használt, és rakja le ide a vánkoscihára. Tegyen rá egy ódal szalonnát, fél zsák lisztet, egy pár csizmát, két vánkost, három egész kenyeret, egy zacskó túró, egy üveg pálinkát, a tavalyi ködmönt meg egy szentképet a falról. Pénzt nem fogadok el, majd csak ha visszagyüvök, mert ezeket a holmikat a betegséggel együtt kiviszem a határba. Nem szabad ezt látni többet senki emberfiának. Képzelve el kee, ezt már maga is elgondolhatja, hogy mi történne, ha rácsúszna a lépe a májára?

- Nagyon igaza van keenek - bólingatott a bakter.

Én meg a vénasszony elkezdte a holmit előszedni. Majdnem mindent összeraktunk, ami a házban található volt. Még a bakter ünneplő gúnyját is a batyuba tettem, amiért teljes harminc esztendőn át koplalt, hogy egy szikrája is itt ne maradjon a

nyavalyának.

Mert akár hiszik, akár nem, mostanában valahogy én se vagyok rendben a lépemmel és úgyszintén a májammal se...

Utoljára akkora batyut kötöttünk a piócás hátára, alig látott tőle kimenni az ajtón. De megérte. A bakter képe olyan egészségesen lesett ki a szőr közül, hogy elmehetett volna vele fizetésjavítást kérni a minisztériumba. Amióta ismerem, csak egyszer volt ilyen végtelenül barátságos színben az ábrázata, mégpedig akkor, amikor a feleségit fölakasztotta az eperfára.

Mondta is :

- Hát, Bendegúz, pálljon ki a szád, régen éreztem ilyen jó magam.

- Tudom - mondom -, tudok én mindent. . .

Többet azután nem beszéltünk a dologról ezen a napon. Egy darabig még ott ültem az asztal mellett, és gyönyörködtem a gazdám ábrázatában, s miután beesteledett, kimentem megitatni a teheneket.

Itt mindjárt elmondhatom az elején, hogy ez a történet a lehető legrosszabbul kezdődött úgy énám, mint a bakterház összes lakóira nézve.

A nyájas vagy milyen olvasó bizonyosan tudja, hogy nekem már a harmadik iskola osztályába köllene járnom, ha nem szegődtem volna el marhapasztornak. Csak hát ott van a feneség, hogy elszegődtem. Fölmondani se tudom a szolgálatom, mert mi lesz akkor a bakterombul, akinek én vagyok a leghasznosabb embere és a leghúségesebb szolgálója. Most meg már azért is igen kedvelem a gazdám, mert új ancúgot vett magának, és a harmincötödik szolgálati éve jubileumára úgy kiöltözött, hogy én meg a bundáskutya alig akartuk reggel megismerni.

Magamrul csak annyit mondok, hogy éjjelnappal fülelek, mert úgy gondolom, nem vezet az jóra, hogy a bakterom ennyire flanco. Mondhatom, nem is csalódtam reményeimben.

Ez megint úgy történt, hogy egy délben, amint hazahajtottam a teheneket, kit látok a ház előtt sétálgatni? Még a lélegzetem is elállt, amikor megpillantottam az illetőt: egy hordóhasú, száraz lábú vászoncseléd pöndölt terítgetett a szomszéd bakter köcsögfájára. De most valami igen csúnya szerzetet gondoljanak a nyájas hallgatóim. A hasa akkora vót, mint valami szalmapetrencse, a lába meg úgy kaszált erre-arra, mint a hízott kacsának. Amikor minden iránybul kitapasztaltam a formáját, odaláboltam eléje érdeklődni. Mint mindég, most is a legfinomabban kezdtem a beszélgetést.

Mondok :

- Édes naccsád, melyik vonattal érkezett?

Aszongya erre :

- Hát kedves gyermekem, pállott szájú Tóbiás, én azt most nem tudom neked megmutatni, mert az a vonat mán elment vagy négy óra hosszája. Aztán nekem, ha jóba akarsz velem lenni, ne mond azt, hogy naccsád, mert egyrészt pofon ütlek, másrészt nem vagyok a babád... Engem Boris néninek hívnak, ha tudni akarod.

- Szóval, kegyed az a csámpás Borcsa, akit a Szedmák bakter szokott emlegetni? - Azt mondja erre :

- Csámpás Borcsa az ángyodnak a térgye! Most meg azt mondom, kotróggy innen, mert úgy taknyán tenyeröllek, hogy elered az orrod vére.

A csúnya asszony irgalmatlan morgásba fogott. Vót neki alul két zápfoga, azt csattogtatta rám, a szemeit meg úgy forgatta, mint a nyársot. Mit szépítsem a dolgot: ijedtemben farolni kezdtem hátrafelé. Úgy gondoltam, ismeretségnek ennyi is elég. Nem is néztem tájára se Borcsának, bár sejtettem, hogy nem lesz jó vége a bakterháznak.

Másnap délben ez a Borcsa talált valahol egy döglött tyúkot. Először összevissza hurcolásztta a dögöt, mutogatta fünek-fának, hogy milyen szép húsa van, és milyen kár lenne elhajítani. Aztán vizet melegített, és nekilátott megpucolni, hogy megfőzi a bakteromnak. Már a belsőrészeknél tartott a pucolásnál, amikor odamentem hozzá, és barátságosan beszélni kezdtem vele. Mondom a Borcsának:

- Miért nem hajítja el a fenébe azt a vacak tyúkot ?

- Szagold csak meg, hogy milyen jó szaga van - mondta, és egy nyaláb tyúkbelet tartott elém. Közel mentem kitapasztalni a bakterom ebédjét, és ekkor a vén Borcsa elkapta a karomat, és a sok tyúkbelet rámaszatotha a képekre. Mérgembe előrántotta a budlibicskámát, hogy megnyúdom a Borcsát, ő meg fogta a vájdlingot, amely tele volt meleg vízzel meg tyúktollal, és az egészet a szemem közé öntötte. Még magamhoz se tértem az ijedtségéből, mikor a vén Borcsa megpörgette, és már nem tudom hányat, hármát-e vagy kilencet rúgott a túlsó részembe. Aztán megfogta a seprűt, és azzal is kegyetlenül végigvert rajtam. Természetesen nem hagytam magamat agyonverni, hanem futásnak eredtem. Csak a szalmakazal mellett álltam meg tájékozódni. Ekkor láttam, hogy az egész bakterház népe rajtam röhög. A bakterom úgy tántorgott örömeiben, mint egy békebeli forintos számár, a szomszédasszony arca szintén kikerekedett, akár a holdvilág. Borcsa asszony meg föl húzta szája szélét a feje tetejére, úgy örvendezett. Elmentem a kúthoz, a vályúba vizet húztam, és elkezdtem mosakodni. Az ingemben megtörülköztem, belenéztem a kis tükörbe, amit a zsebemben hordok, azután kitapogattam a túlsó részemen a foltokat. Csak most vettem észre hogy milyen pusztítást végzett Borcsa asszony a nadrágom hátulján. Meg is fogadtam, hogy nem nyugszom addig, amíg sírba nem fektetem. Ha én ezt csak úgy annyiban hagynám, nem érdemelném meg, hogy két lábon járjak. Országos csaló lennék, ha nem szagatnám ki a haját szálanként. Így keseregtem törülközés közben, majd a kalapom mellől elővettem a zsákvarrótút, azután fölmásztam a háztetőre, hogy nyugodtan kifoltozzam a széjjelrugdosott nadrágom. Hallottam, hogy a bakter kiabált értem, hogy menjek ebédelni, de süketnek tettem magam. Ehetek én a határban annyi körtét meg barackot, amennyit csak akarok, nem vagyok rászorulva a bakter enivalójára. Eddig is csupa finomságból ettem együtt a bakterommal, de máma minden finomságom mellett azt kívántam neki is, hogy álljon belé a görcs minden oldalon, lepje be a képit a fekete guga lógjon ki a szeme a térgye kalácsára, szakadjon rá az ég, aztán üssön belé a ménkö az egész bakterházba. A Borcsa asszonynak külön kívántam mindent, amit csak lehet, közben a zsákvarrótú is szaporán járt a kezemben, és így a varrással is egykettőre elkészültem. Mondhatom, mestere vagyok a foltozásnak. Nincs akkora repedés az egész világon, amit én két-három öltéssel össze nem varrnék. Aki mégis azt állítja, hogy énnálam különben varr, mán nem is lehet becsületes ember.

A ruhámat teljesen rendbe tettem, egy darabig a bakterház előtt várakoztam, s mivel semmi olyan nem történt a házban, amit hasznomra fordíthattam volna, a tehenekkel elindultam a ferihegyi határba.

Sok minden történik egy tehénpásztor körül egész nap, amit nem érdemes elbeszélni, így hát én is a velejére térek a dolognak.

Sötét este volt a bakterház körül, már én is megjöttem a faluból, ahova a tejet szoktam hordani. Alighogy letettem hátamról a puklikosarat, belépett a házba a bakterom felesége. Ő is most jött meg a Rátót nevű falujából. A bakterné minden ok nélkül elkezdett sírni-ríni, szortyogott és jajveszékelt keservesen. Mikor aztán mindenből kifogyott, szomorúan elmondta, hogy meghalt a középső öccse, a Gugás Palcsi.

- Ezen ne keseregjen - mondtam a bakternének -, majdcsak föltámad egyszer. Hiszen mindnyájan föltámadunk valamikor, talán még én is, pedig csak marhapásztor vagyok. Meglássá, olyan csődület lesz itt a föltámadás napján, hogy csuda.

De a bakterné egyre csak kesergett, és a Gugás Palcsit emlegette. Mondom a bakternak, mondja mán el, milyen ember lehetett az a Gugás Palcsi, hogy annyira

odavan érte a felesége?

Aszongya a bakterom:

- Hát bizony, Isten nyugosztalja, elég nagy gazember volt ökelme. Mindég tudta, hogy melyik háznál hány ludat tömnek, és ha megáhitotta a lúdhúst, három libát is ellopott egy éccaka. Nem is úgy hitták mán utoljára, hogy Gugás Palcsi, hanem csak Macskanyúzóznak nevezték. Egyszer megnyúzott vagy kilenc macskát a faluban, akkor ragadt rá a név. Megtette az ebadta, hogy megfogta a pap cirmos macskáját, a végrehajtóét, a jegyző macskáját és még egy jó néhányát. A nagy csapat macskát fölaprította, és megfőzte nyúlparikásnak. Olyan finom pörköltet csinált, hogy annál különbet az olasz király is csak a neve napján evett macskahúsból. A jegyzőt, a végrehajtót meg a papot nagy instállással meghívta vacsorára. Az urak látták, hogy Palcsi sógor meg akarja őket tisztelni, és elmentek hozzá. Ott aztán úgy belaktak a macskahúsból, és olyan sokat ettek, mintha valamennyien elmebajosak lettek volna. Palcsi ezalatt a végrehajtó köccségin borért futkosott. Eközben valahogy egy kicsit többet ivott, és kibeszélte a kocsmában, hogy az urak megették a falu összes kóbor macskáit. Így történt, hogy még akkor este megjelentek a legények a pap ablaka előtt nyávogni, aztán a jegyzőhöz mentek vernyákolni és utoljára a végrehajtóhoz. Ettől kezdve olyan nyávogás volt minden éccaka a faluban, hogy a pap elhelyeztette magát, a végrehajtó megszökött, a jegyző meg mint afféle reakciós muki, sóra töltötte a puskáját, és amikor javában nyávogtak az ablaka alatt, kilőtt az utcára. Így történt, hogy csupa véletlenül éppen farba találta Gugás Palcsit. Ha igazság van a földön, Gugás Palcsi bele is pusztult volna a szerencsétlenségbe. A jegyző fölmarkoltatta szegényt az út porából, beszállította a vármegye tömlőcébe. Nyóc hónapot ült Palcsi sógor a macskák miatt. Eközben a jegyző kiderítette róla, hogy húsz éve nem fizetett adót, és a végrehajtó úgy ellicitáltatta mindenit, hogy egy fél kapcát sem hagyott neki, amiben az orrát megtörölhette volna. Így került át Gugás Palcsi Rátótra, ahol az a nevezetes eset történt, hogy a lakosok el akarták tolni a templomot a helyéről, hogy jobban belesüssön a nap.

Gugás Palcsit a Gacsaly sógor fogadta be Rátóton, és meg is bánta, mert mindenki rosszul járt, aki egyszer találkozott vele. Talán egy hete lakott a Gacsaly sógoránál, amikor találkozott az utcán egy fogfájós emberrel. Ez az ember már mindenfelét rakott a fájós fogára. Gugás Palcsit is megállította, hogy nem tud-e valami jó orvosságot... Gugás Palcsi elhitette vele, hogy egy pillanat alatt meggyógyul, ha fölmege vele a sógor padlására. Valahogy észre sem vette, amikor Palcsi drótot kötött a fogára, a drót végét meg a padlásajtóhoz erősítette. kegyetlenül vigasztalta a fogfájós embert, hogy várjon egy percig, mingyár nem fáj a foga, csak hunyja be a szeméit és így tovább. Hogy, hogynem, Gugás Palcsi letaszította a jámbort a padlásról, s így a foga is ottmaradt a drót végén, de nem a fájós foga maradt ott, hanem az egészséges. A jó ember ordított kínjában, és úgy vágatott ki az udvarról, mint a sárkány. És jól tette, hogy elszaladt, mert Gugás Palcsi a fájós fogát is képes lett vóna kihúzni... Hát ilyen ember volt az én. Palcsi sógorom - mondta a bakter, és elment leereszteni a sorompót a gyorsvonat után.

A bakterom szavai után arra a nézetre jutottam, hogy nem is olyan utolsó ember volt Gugás Palcsi, amilyennek az első percben gondoltam. S ha már elköltözött ez árnyékvilágból, megérdemli, hogy elmondjak érte egy szép imádságot. Ilyesmi nekem is jót tesz, mert ha már nem lehetek pap, ahogy édesanyám kívánta, illik, hogy megtanuljak keresztény ember módján imádkozni. Elővettem, hát a nagykönyvet, és olvasni kezdtem. Rengeteget olvastam.

Már majdnem belezavarodtam, amikor észrevettem, hogy tulajdonképpen az országos vásárok leírását olvasom a kalendáriumból, hogy hol van baromkirakodás

meg efféle. Így tudtam meg, hogy Kókán is marhavásár van, meg Veszprémben is. A magamét, amint látják, megtettem, s nem volt szándékomban tovább foglalkozni Gugás Palcsival. Úgy gondoltam, ha el akarja vinni az ördög, úgylis elviszi. De hogy ennyire ráértem, mért ne tettem volna meg érte, ami tőlem telik. Hiába, én már ilyen vagyok.

Mindennek meg szoktam adni a módját...

Két hétig nem is gondoltam Gugás Palcsira, ettem, ittam, legeltettem, amint szoktam. Hanem az egyik reggel aszongya a bakterné:

- Te nem vettél észre semmit, Bendegúz?

- Nem én - mondok -, pedig fülelek.

- Nem láttad az én megboldogult öcsémet, amelyik a minap meghótt?

- Nem láttam - mondok -, a másvilágon nemigen vagyok járatos.

- Pedig most is ott áll a hátad megett - mondta a bakterné. - Nem tudom, mi van vele, nem tud megnyugodni. Az éccaka is odaállt az ágyam elé... - így a bakterné.

Aztán bejött a bakterom, s annak is elmondta az esetet. A bakter azon a nézetten volt, hogy a Gugás sógora nyilván beállt a túlvilágon kísértetnek, ez pedig az én megítélésem szerint a macskanyúzásnál is utolsóbb mesterség. Mert hogy valaki télen-nyáron fehér lepedőben szaladgáljon, utolsóbb az utolsóbbnál.

A bakter azt állította, hogy az éccaka ő is látott valakit a tyúkól mögött, bár gondolni se mert volna a Gugás sógorra, pedig nagyon hajazott rá... Ez már nekem is dongót tett a fülemben. Mondom a bakternak, hogy itt vigyázni köll, mert ha ez a Gugás Palcsi rákap a tojásra, akkor kóduzbotra jut az egész bakterház. Aszongya erre a bakterom, hogy jó lenne valahonnan hozni egy kulacs szentölvizet, ilyenkor az használ a legtöbbet.

- Kit küldjünk el szentölvízér - kérdezte a Borcsa asszony. Aszongya a bakter:

- Legjobb lesz, ha Bendegúz megy el érte. - Olyan mérges lettem, hogy csuda.

- Nekem nem rokonom a kísértet - mondom-, én nem bánom, ha a háztetőn járkál is Gugás Palcsi, minek menjek én, mikor túske van a talpamban, és már meg is gyúlt - morogtam kegyetlenül.

- Pedig neked köll elmenni - mondta a bakter. - Te vagy a legfiatalabb. Keresd csak elő a kulacsot, ott van valahol a másik szobában.

Hiába fitorogtam, át köllött mennem a hűtőszobába, ahol állandóan sötét van, és szinte bizonyos, hogy a kísértet is ott tanyázik. Ahogy a sötétben tapogatok, először a bakterom csizmája akadt a kezembe, olyan vót ez, mintha Gugás Palcsi lábát fogtam volna meg, csaknem elszaladtam tőle ijedtemben. Aztán, hogy igen mérges lettem, fogtam egy köcsög aludttejet, és teleöntöttem a csizmák szárát aludttejjel meg tejföllel. Utóbb megtaláltam a kulacsot is, de ekkor már annyira féltem, hogy melegem lett. Hiába, nem vagyok hozzászokva a szellemekhez.

Odakint nem is vitatkoztam tovább senkivel, hanem eliramodtam a falu felé. Mindamellett nem jutottam tovább, csak az útkaparó házáig. Örzse néni, az útmester felesége az udvaron ruhát szappanozott, amikor én odaértem. Nagyon szépen köszöntem neki, mert ő is nagyon szép asszony, aztán az egyik mosóteknőbe nekiláttam megmosni a lábam. A finom lúgos víz úgy kiszította a talpam kelését, hogy a túske is kiesett belőle. Amíg a lábam mosogattam, Örzse néni adott egy nagy darab sült tököt, és megkérdezte tőlem, hogy mi újság van a bakterháznál. Elmondtam neki, hogy bizony bajban vagyunk, tele van a bakterház szellemekkel, meg mindenféle gyöttment kísértetekkel, éppen ezért most megyek szentölvizet hozni, amivel a gazdám majd elloccsolja őket a háztól... Aszongya erre az Örzse néni :

- Ha így áll a dolog, Bendegúz, ne nagyon törd magad a szentölvíz után, jó lesz

annak a szellemnek az a víz is, amibe a lábad megmostad. Ne nagyon kényeztesd el a szellemeket, mert ott eszi őket a fene karácsonyig. Remélem nem akarsz velük társulni ?

- Dehogyan akarok - mondtam -, úgy félek tőlük, hogy az borzasztó.

- És milyen forma ember az a kísértet? Nőtlen vagy hajadon? Kopasz szájú vagy bajuszos ember? - kérdezte Örzse néni.

- Azt hiszem, bajuszos ember, mert valamikor macskanyúzással foglalkozott. Sógorságban van a bakterommal.

- Akkor az lesz az, akit én láttam - mondta Örzse néni -, csupa aludttej vót a bajusza. Tegnapelőtt járt erre, mondhatom, régen láttam ilyen csúnya, malacorrú kísértetet. Örzse néni fölgyúrte szépséges karján a piros réklit, és a kulacsomat telebugyogtatta a teknőből szappanos vízzel.

- Ezt elviheted haza, Bendegúz - mondta -, sokkal többet ér akármilyen víznél. Ez majd használ, de ha nem felelne meg a gazdának, visszaveszem.

Örzse néni nyakamba akasztotta a kulacsot, a vállam megveregette, és biztatott, hogy ne féljek a szellemektől, ha pedig a bakterom sokat szájaskodna velem, szegődjek el őhöz, egy pengővel még meg is toldja a havi fizetésem.

Nekem annyira jólesett Örzse néni beszédje, hogy csaknem hasra vágódtam előtte. Röviden szólva: nagyon szépen elköszöntem tőle, és indultam hazafelé. Bár nem fájt a lábom, csak valamikor estefelé értem haza a kulaccsal. A bakter felesége a ház előtt várt rám erősen.

- Hoztál-e szentöltvizet? - kérdezte a bakterom.

- Hoztam bizony, mégpedig a jobbikból - mondtam -, Örzse nénivel is beszéltem, ő is látta a kísértetet, csupa aludttej volt a bajusza.

A bakterom elvette tőlem a kulacsot, és a szoba minden sarkába öntött egy kevés vizet, meghintette a Borcsát, a banyát, a bakteromnak meg a haját kenegette erősen.

Ha így megy - gondolta -, előbb-utóbb apostolt csinálnak a bakteromból.

Utoljára engem akart megszentölni a bakterné, de mondom, énhozzám ne nyúljon, én már megmostam benne a lábom rendesen, nem mondom, használt is valamit, én nem vagyok se lóhitű, se valami bakpista, engem hagyjon meg a becsületes vallásomban, mert azt igazán nem szegődtem ki, hogy utoljára is engem elvigyen mások helyett az ördög.

Aszóngya a bakter:

- Mit beszélt neked az Örzse néni?

- Nem beszélt olyan sokat, csak azt kérdezte, hogy milyen ábrázata van a bakterház szellemének, mert tegnapelőtt találkozott eggyel, és annak csupa aludttej vót a bajusza.

A bakternak eszébe jutott valami, mert úgy fog az esze, akár a beretvéja.

- Gyerünk csak át a hűtőszobába, nézzük meg a köcsögöket - mondta.

A bakterné lámpát gyújtott, aztán valamennyien átsétáltunk a másik szobába. Alighogy ide beléptünk, a bakterom észrevette, hogy a sarokban levő csizmája szárába félig belebújt a bakmacskánk, és lefetyölt irgalmatlanul.

Eleinte én sem tudtam, hogy mi a fene lehet a macskánkkal, csak amikor a bakterom farkánál fogva kihúzta a csizmaszárból, akkor láttam, hogy csupa aludttej a pofája, a csizmaszár meg félig vót aludttejgel. A bakterom azután a másik csizmáját fogta meg, és az úgy tele vót lötyedéssel, hogy alig tudtam megemelni. Ekkor már úgy elborult a bakterom képe, mint villámütés előtt az ég.

Nem akarom rossz hírért költeni a bakteromnak, mert az ő bölcsességit ennek a könyvnek tizenhárom kiadása is bebizonyította, így aztán nem volt nehéz kitalálni,

hogy Gugás Palcsi tette tönkre a csizmáját aludttejjel. Rám nem gyanakodhatott, mert reggel óta tájára sem jártam a háznak. A szörnyűségből úgy megvadult a bakterom, ahogy még soha. Akkorát ordított, mint hajdan Sabácnál, amikor tökrészen rohamra indult a szerbek ellen. Talán végünk is lett volna mindjárt, ha egy másik szerencsétlenség nem siet a segítségünkre. A bakter fölemelte egyik csizmáját, hogy menten belevágja a nagytükörbe, és abban a minutában egy, roppanással összedült szemünk előtt a banyakemence, amit már régen ki köllött vóna tapasztani. A bakterom ijedtében behúzta nyakát a gyomráig, mint a haldokló varjú a sűrűn kóválygó porban, csak az órra vereslett, mint a vérbe mártott szurony. A bakterné sírt, Borcsa szortyogott, a banya keresztet vetett, a bakterom csizmáját pedig én vettem pártfogásba. Ami aludttejet találtam benne, lelkiismeretesen visszaöntögettem a köcsögbe. Úgy gondoltam, jó lesz ez a bakteromnak, ha megéhezik.

A bakterné ekkor sírva-ríva megkezdte a visszavonulást, utána a bakterom meg Borcsa, leghátul a banya kullogott. Nagy szomorúan átmentünk a másik szobába vacsorázni, ahol már várt ránk a másik szerencsétlenség. A vénasszony asztalra rakta a tányérokat, Borcsa behozta az öblös fazekat, a bakterné pedig meggyújtotta a madzagon lógó lámpát. No - gondoltam -, most az egyszer belakok gancalével cefetül. Mindgyárt tágitóttam is a nadrágszíjon bárom likat. Fene tudja, hogy történt, amíg vacsorához készülődtünk, a legyek elrágták a gerendára akasztott lámpa madzagját, és az is lehet, hogy Gugás Palcsi szelleme kapaszkodott rá, elég az hozzá, hogy amikor a bakterom meríteni akart a finom gancaléből, a lámpát elengedte a korhadó madzag, és a csúnya petróleumlámpa beleloccsant a gancalébe. Ott maradtunk a sötétben valamennyien. A bakterom moccani sem mert ijedtében. Én is csak sokára tértem magamhoz. Csendesen odalapultam a falhoz, és kiugrottam az ablakon. Nem tudom, hogyan virradt hajnal a bakterházra, de ettől kezdve mindennap történt valami égbekiáltó disznóság a háznál. Legelőször is elveszett a padlásról egy nagy szál kolbász. A kéményből szintén eltűnt a csülök, ugyanakkor a köcsögökről leette valaki a tejfölt, én meg olyan hasmenést kaptam, hascsikarással keverve, hogy nem győztem ócsárolni Gugás Palcsit.

A szomszédos Szedmák azért panaszkodott, hogy éjszaka, mikor aludt, valaki ráült a hasára. Röviden szólva, rászállt a bánat a bakterházra.

Azelőtt nyóc-tíz használt gatyaszárat is megraktunk túróval naponta, és csepegett belőle a savó éjjel-nappal. A bakterom írószó vajjal kenegette a bajuszát, most meg tézta meg gancalé jutott szegénynek, s úgy elvadult az ábrázatja, mint valami összeesküvőnek. Még a szaga is megváltozott a gazdámnak. Azelőtt olyan kellemes, ázott kutyaszaga volt, s mióta Gugás Pali ráijesztett, olyan szaga támadt, mint a döglött lónak. Mondtam is magamban eleget, hogy ez a bakter sem szaggatja el az új ruháját, mert akit az ördög ennyire célba vesz, el is viszi, ha negyven évig szolgálta is az államot. Amíg a gazdám háza népe szomorkodott, Gugás Palcsi úgy járt ki és be a bakterház kéményén, mint a füst, és még a kulcslyukon is bemászott. Minden éccaka megjelent lepedőben a bakterom háza előtt. Alighogy a bakternét kilelte a hideg, a banyát meg a Borcsát kezdte szekírozni. A bakterom először kint hált a kazal mellett, és az istentelen Gugás Palcsi egyik éccaka úgy végighúzott rajta a petrencerúddal, hogy majdnem belehalt. Most már egyebet sem tettem, mint hordtam a szentöltvizet nyakló nélkül. Mondhatom, mindenféle vizet kipróbáltam Gugás Palcsin. Hoztam szentöltvizet a templomból, a csodakútról, Örzse nénitől, az árokból is merítettem vagy háromszor, és ami több, még imádkoztam is néhány litániára valót, mert mitagadás, én az imádkozásba is mester vagyok. És Gugás Palcsi nem akart elmenni a háztól.

Legutóbb annyira elkutyult, hogy földhöz vagdosta a bakterom tojásait, és összetörte a köcsögöket. Ha ő maga nem jelenhetett meg, a szelleme járkált a szobában. Így az egyik este meghallotta a bakterné, hogy egy tücsök igen hangosan fütyül valahol az ágy alatt. Elmondta nekem, és másnapra már ezer meg ezer tücsök muzsikált a bakterházban. Utóbb amennyi fekete tücsök van a világon, mind beköltözött a házba, s olyan muzsikaszó hangzott, hogy ott Magyar Imre cigányprímás is megtanulhatott volna muzsikálni. Aki még nem hallott tücsökzenét el sem tudta képzelni, milyen hangosan és szépen tudnak muzsikálni a mezei hegedűsök. Én például minden este beültem a bakterházba zenét hallgatni. Legutóbb is éppen tücsökzenében gyönyörködtem, amikor aszongya a bakterné :

- Bendegúz, neked el köll menni Keresztúrra. A szelei szentkútbul köll vizet hoznod, amibe a szent kereszt lábát mossák a búcsúsok. A kút is ott van a kereszt mellett; korán reggel indulj, mert estére itt köll lenni a szentöltvíznek.

Szeretném, ha szegény Palcsi megnyugodna.

- Rajtam nem múlik - mondtam -, ha köll, én hetedhét országra is elmegyek szenteltvizet hozni. Bennem teljesen megbízhat. Az egész családom becsületes, én meg kiváltképpen tisztességes gyerek vagyok. Annyit azonban kikötök, hogy lekváros gombóc legyen a vacsora, mert igen megáhitottam.

- Meglesz a gombóc - mondta a bakterné -, korán reggel indulj a szelei kúthoz, estére be akarom szentölni az egész házat. A háromliteres fonott üveget vidd majd magaddal. - Ennyit mondott a bakterné s mivel későre járt az idő, kimentem aludni az istállóba. Másnap aztán korán reggel a hónom alá vettem az üveget, és elindultam Keresztúrra. Hol gyorsan, hol lassabban haladva, el is érkeztem a szelei kúthoz. Ott vagy három órán át annyi keresztet hánytam magamra, hogy sokat, azután a kútnál teleöntöttem vízzel a korsót. Magam is megittam egy fél vödörrel, és siettem visszafelé. Hosszú órákon át bandukoltam már az úton, néha le is heveredtem az árokba pihenni, végül úgy alkonyattájba csak megközelítettem a bakterházat. Amint a halmi dűlő elé érkeztem, akkor láttam, hogy az útról felém tart két csendőr. Aszongya az egyik csendőr:

- Mi van a butykosba, gyerek?

- Szentöltvizet viszek a bakteromnak - mondtam.

- Olyan jámbor lett a bakterod, hogy már szentöltvizet iszik bor helyett? Csak nem bolondult meg vénségére?

- Másra köll ez a víz - mondom -, televan a bakterház szellemekkel. A minap a szalmakazal mellett a gazdám derekát is levették petcencerúddal.

A csendőrök nem elégedtek meg a magyarázatommal, hanem unszoltak, hogy beszéljem el, miféle szerzet a kísértet, hol dolgozik, van-e bejelentett lakása, és több effélét kérdeztek. Kénytelen voltam elbeszélni nekik, hogy a rátóti macskanyúzó szelleme jár a bakterházba, akinek elárverezték a házát, és meghalt bánatában. Aztán, hogy a rokonságának nem volt pénze elég hosszú koporsót vásárolni a halottnak, Gugás Palcsit összehajtogatták, mint a lepedőt, és beletették egy gyereknek való kisebb koporsóba. Nagyon természetes, hogy nem is érezheti magát jól olyan szűk helyen. Így került Gugás Palcsi szelleme a bakterházba. Idáig megevett nyóc szál kolbászt, egy oldal szalonnát, mindennap megissza a gazdám kulacsából a bort, és teljesen széjjelrugdosta a Szedmák bakter ünnepre való fazéksapkáját. A szellem úgy jár ki és be a bakterház repedésein, hogy az egész háznépe megbetegedett tüle. A Borcsa sárgaságba esett, a bakterné ágyba dőlt, a bakter meg olyan hasmenést kapott ijedtében, hogy három hét óta, ha csak egyet is köhög, máris oda van a becsülete. Még én állok valahogy a bakterházban, ez nem is csoda, mert egyrészt fölvilágosodott gyerek vagyok, másrészt máma is megittam

vagy három liter szentöltvizet.

A csendőrök végighallgatták a magyarázatom, és ahelyett hogy rögtön elmondtak volna egy nagy csomó miatyánkot, elkezdtek röhögni. Mindég tudtam, milyen bugrisok a csendőrök, de hogy ennyire maradiak legyenek, eszembe se jutott. Mondom az egyiknek:

- Ha jó szándékkal vannak a megboldogult irányába, nagyon jól tennék, ha imádkoznának érte. Mójuk is megvan rá, s ideje lenne, hogy a megboldogult megnyugodjon valahára.

- Mink jó szándékkal vagyunk - mondta az egyik csendőr -, mindamellet, ha megfogjuk a szellemet, először is kipofozzuk, és vasa verve kísérik be a vármegyeházára. Nem szoktunk mink ilyen alakoknak sokat imádkozni. Nem is hordunk magunkkal tarisznyaszámra imádságot. Ilyesmit beszéltek nekem a csendőrök, amiből azt láttam, hogy Fogalmuk sincs a bakterház szelleméről. Nem szoktam szájködni a hatósággal, így aztán nem is magyaráztam nekik többet egész hazáig.

A bakterház udvarán a gazdám várakozott rám, a butykost elvette tőlem, a csendőröket pedig behítt a nagyszobába. Én mint rendesen, most is a konyhába mentem tájékozódni, ahol három asszony gyúrta, szabta és gömbölyítette a lekváros gombócot. Nem akarom kibeszélni a bakterházat, de azt meg kell hagyni, hogy jól élünk. Nem úgy, mint a putnoki mónár szamara. A bakterné minden héten más ételt szokott főzni, meg a banya is. A múlt héten például olyan finom sűrű gancalevest ettünk nyóc napon keresztül egyfolytában, hogy abba akár gatyát lehetett volna keményíteni. Sokan persze nem is tudják, hogy mi az a gancalé. Annak meg az a magyarázata, hogy aki nem olvasta a bakterház történetét, semmiképpen nem nevezhető művelt embernek. Tehát a gancalé nem egyéb, mint az árpatészta leve. A gancát külön köll megenni mákkal vagy hajdinával. Három héttel ezelőtt tíz napon keresztül sűrű krumplit ettünk babérlevéllel. Most meg a lekváros gombóc került sorra. Remélem, hogy a gombóc is kitart a fazékban két hétig. Most, ahogy körülnéztem, legalább háromszáz gombócot láttam egy csapatban, de akkorát ám, hogy hatan bukdácsoltak a nyócliteres fazékban, ahova a banya berakta őket főni. Amíg a banya meg a Borcsa a gombócokat csinálták, elálmosodtam a sarokban. Arra ébredtem fel, hogy a bakterom orromnál fogva talpra állított, és behítt a szobába enni, ahol a két csendőr már javában ette a gombócokat. Az egyik csendőrnek hegyes bajusza és tompa orra volt, a másik meg a bakterom kesely malacához hasonlított. A gombócos tál a kemence vállán lapult. Többször kacsintottam a bakteromnak, hogy vegye el onnan a tálat, mert ha ott marad éccakára, a két csendőr hírmondót sem hagy nekünk belőle. A lekváros fazék szintén a padkán állt. Ez már nekem sehogy sem tetszett. Mindamellett bevettem én is vagy tizenkilenc gombócot. Úgy vélekedtem, hogy inkább elrontom a gyomrom, de amit lehet, nem hagyok meg másnapra. Ahogy láttam, a csámpás Borcsa is az én hitemre tért, mert úgy nyámmogtak a banyával, mint a kérődző tehének.

Amikor vége lett a vacsorának, a bakterné visszarakta a gombócokat a fazékba, aztán megfogta a lámpát, és átjött a másik szobába. Én kiültem a ház elé, s ott guggoltam vagy három óra hosszáig. A csendőrök eközben lefeküdtek, és már régen a másik oldalukra fordultak, amikor a Szedmák bakter föllármázta őket, hogy fogják meg a kísértetet, ott van a bakterház mögött a kukoricásban. A csendőrök föl is ugrottak, és úgy, ahogy voltak, ingbe, gatyába, csupasz kézzel megkezdték a nyomozást. Én szóltam a bakteromnak meg a Borcsának, hogy legyenek elkészülve a legrosszabbra, aztán magam is botot vettem a kezembe. A banya meg a bakterné rózsafüzér olvasót csavartak a kezükre, elővették az imakönyvet, és várták, hogy

vasra verve behozták a házba Gugás Palcsit. A bakterház népe, ahányan voltak, beszaladtak a csendőrökkel a kukoricásba. A szellem észrevette a veszedelmet, abbahagyta a kukoricatörést, és futásnak eredt, csak két óra múlva fogták meg a kísértetet, valahol a halmi határ szélén. A szellem nem vót más, mint az útkaparó fehér szőrű szamara. A csendőrök egypárszor hasba rúgták a szamarat, és odakötötték a bakterház köcsögfájához. Búsult a szamár kegyetlenül. Én vigasztaltam meg szegényt egy nyaláb szénával. Sose hittem, hogy Örzse néni szamara túlvilági dolgokba keveredhetik. Mindenki megnézte a szamarat, azután a csendőrök lemarházták a bakteromat, és bementek a házba. A csendőrök alighogy átlépték a hűtőszoba közepét, olyan ordítást csaptak egymagukban, hogy én is meg a gazdám is meg az egész bakterház népe reszketni kezdtünk. Szentül azt hittük, hogy Gugás Palcsi nyúzza őket odabent.

- Meggyaláztátok a hatóságot ! Brühúúú, brühúúú, brihíí, nyahú ! Brihúúú, nyahú...

A nagy ordításra a bakterné meg a gazdám és mindannyian bementünk a hűtőszobába, és akkor láttuk, hogy egy nagy csapat lekváros gombóc éktelenkedett a csendőrök szuronyára tűzve. A puskákon vastagon folyt a lekvár, a csendőrkalapok szintén az asztal közepén álltak, megrakva lekváros gombóccal. Most már a gazdám is elordította magát, úgyszintén a Szedmák bakter feleségestől, a Borcsa meg pláne megeresztette a torkát, úgy bőgött, mint a zálogos bornyú. Ha mindenki ordít - gondoltam -, én sem maradhatok ki: ordítottam és visítottam, ahogy csak lehet. A csendőrök szóhoz sem tudtak jutni, mert utóbb a bakterné meg a banya is elbődült.

Mindez a lárma azért történt, mert a csendőrök tollas kalapja ott állt gombóccal megrakva az asztal közepén, de nem tudták a kalapokat megemelni, mert amíg Örzse néni szamarát hajszolták a kukoricásban, a szellem mind a két kalapot odaszegezte negyven szál szeggel az asztal közepére. A csendőrök csizmája szára szintén tele volt lekváros gombóccal, ezért ordítottak a csendőrök. Azután ugyancsak ordítózva hajigálni kezdtek bennünket a gombócokkal, és a bakteromat többször pofán találták. Mikor láttam, hogy fele sem tréfa, fogtam a gombócos fazekat, és mink is elkezdtünk hajigálódni. Repült a gombóc világgá, és egy perc alatt olyan lekvárosak lettünk valamennyien, hogy borzalom volt ránézni a bakteromra. A bakterné ijedtében rákezdtett a rátótfalvi egyházi énekekre, én meg Gugás Palcsi szellemét híttam segítségül ilyenformán:

- Segíts rajtunk, Gugás Palcsi!... - Dőcsd rájuk a bakterházat!...

Utóbb az egész bakterház népe úgy ordított, ahogy csak lehet. A csendőrök lekváros szuronnal támadtak rá a gazdámra meg a Szedmák bakterra, ekkor aztán úgy üvöltöttünk valamennyien, hogy ilyen lármát nem hallott a világ a bakterház főnnállása óta. A csendőrök utóbb kénytelenek vótak meghátrálni előttünk.

- Teljesen meg vannak tébolyodva valamennyien - nyöszörgött az egyik lekváros képű csendőr.

- Följelentést teszek a parancsnoknak! - ordított Szedmák bakter. - Majd a főparancsnok úr megmondja, hogy jogotok van-e csizmaszárba tömni a lekváros gombócot. Szégyen, gyalázat! Így meggyalázni a magyar királyi bakterházat. . .

A bakterom családja sírt-rítt a gombócok pusztulása miatt, a gazdám meg a Szedmák bakter a csendőrök vakanyját szidalmazta, a bakterom olyasmit mondott, hogy rögtön rájuk gyűjtja a bakterházat, ha nem takarodnak el.

Mink, az egész bakterház népe csülökre és botra támaszkodva vártuk a csendőrök elkotródását, ha pedig valamelyik megszólalt, olyan ordítózást csaptunk, hogy azt Pesten is hallották, a minisztériumban.

Én eddig csak hátulról célozgattam gombócaimmal a csendőrökre, és az egyik

zsványpofájú utóbb azt kérdezte tőlem :

- Mondd, te gyerek, nem tudod, mikor megy Vecsésről az utolsó vonat?

- Mán hogyan tudnám, mikor megy az utolsó vonat - feleltem -, ismerem én a vonatok járását tökéletesen. Az utolsó vonat éppen akkor indul majd el, ha véget ér a bakterház története, és az állam fölszedeti a vasúti síneket.

Ennyit mondtam a zsványnak, az meg nekem ugrott, és teljesen lerúgta hátsó részemről a fótokat. Eddig is ordítottam, nem mondom, de most úgy visítottam, hogy rettenetes. Sajnos, a rengeteg gombócot már elhajigáltuk, így aztán nem tudtam egyet sem a fejéhez lapítani.

A csendőrök utóbb teljesen felöltöztek, kezükbe vették lekváros holmijukat, s elmentek a távolabbi kúthoz. Ott még ordítottak vagy másfél óra hosszáig, aztán csönd lett a bakterház környékén. Szedmák bakter hazament aludni, a banya, a Borcsa asszony meg a bakterné szintén lefeküdtek, én a gazdammal együtt bementem a házba, és összeszedtük a széjjelhajigált gombócokat. A javát külön fazékba raktuk, a törötteket meg a sarokba hánytuk, majd odaadjuk reggel a Szedmák bakternak, mert a mai napon nagyon rászolgált arra, hogy életibe eccer jóllakjon gombóccal. Utoljára Örzse néni fehér szamarát vezettem be az istállóba, nehogy megfázzon a köcsögfa mellett. A dolgom így rendben elvégeztem, és magam is aludni tértem. Nem tudom, más ember mivel tölti álmában az éjszakát, de én olyan nagy rakás gombócról álmodtam, hogy életfogytig megélhettem volna rajta. Amint megvirradt, aszongya a bakterom, hogy nem is hitte volna, hogy a kincstári emberek olyan arcátlanok legyenek, mint ezek a csendőrök voltak. Megették a finom gombócok javát, a maradékot pedig harmincával a fejünkhöz vagdosták. Ámbár mink se sokkal maradtunk nekik adósok.

- Ez bíz igaz - mondtam -, én se ordítottam olyan jóízűt, mióta a világon vagyok, mint tegnap éccaka. Most már elhiszem, hogy nincs olyan kísértet a rátóti temetőben, aki versenyre kelhetne Gugás Palcsival.

Itt a végénél még el kell mondanom, hogy én szerettem volna megismerni Gugás Palcsit személyesen is, mert mi tagadás: kedvelem a nagy szellemeket. Sajnos, a gombócós háború reggelén, alighogy megfejtük a teheneket, a bakterné meg a Borcsa asszony zajdát kötötték a hátukra, és elutaztak Rátótra. Így aztán Gugás Palcsi szelleme is meggondolta magát. Soha többet nem jelent meg a bakterházban. Aszondom, helyesen cselekedett Gugás Palcsi, amikor eltávozott tőlünk. Ha én véletlenül kísértet lennék, én sem tanyáznék sokáig a bakterházban.

Abban az időben - amiről most szó kerül - a nap is szebben ragyogott a keresztúri határban, ahova legeltetni jártam. Nem volt más dolgom, pacsirtanótát hallgattam reggeltől estig. Ebbe néha beleugatott a csősz kutyája is, de ez tisztára az ő baja maradt, mert sokkal előbb fejbe vertem a bottal, mint a csősz engem. A szaladásokat régen betanultam, csak arra köllött vigyáznom, hogy valamelyik tehenemet el ne ragadja a csősz - bizonyítéknak. Ha a Bimbó lassabban szedte egyik-másik lábát, megesett egy-két ütés a fejemen, de semmiségekkel én soha életemben nem törődtem.

Errefelé minden körtét nekem találtak ki, de a tulajdonos itt is csak olyan szőrös talpú barbár. Észre se veszi az ember, már fültövön fog, és kész a veszedelem. Ilyesmi ritkán történt, de sose volt lehetetlen.

Mindenképpen nézve a dolgokat, azt is mondhatnám, hogy kutya idő járt. Olyan meleg vót itt a határba, hogy a csőszök se mertek előbújni a kunyhóból. Igaz, én látni se kívántam őket. Leginkább az árnyékban időztem. Merem állítani, hogy nem egy szép gondolattal gazdagítottam vóna a világot, ha időközben el nem felejttem őket. Így virradt rám a vasárnap, amelyiken a búcsú volt. Szerettem vóna búcsúra menni, de mivel sántára vertem a Bimbót, nem mertem szólni a bakteromnak. Búcsú vasárnapján történt a véres tragédia, amiről az egész világtörténelem egy kukkot se szólt, ezt a hiányt akarom most pótolni. Teljes valóságba elmondom a szörnyűséget, ahogy az csakugyan megtörtént. Már kezdem is.

Délben megittam a teheneket, de még nyoma se látszott, mintha készülne valami. Nagy események idején így szokott ugyan kezdődni a baj, de én is csak utólag gondoltam erre. Mondom: békés idő járt. Este rendesen bevittem a tejet a faluba, azután szaladtam haza aludni. A puklikosarat letettem a konyhába, és innen bementem a szobába vacsorázni mert ilyen nagy ünnepeken többet kaptam enni, mint máskor.

Bemegyek a szobába, a bakter ott ült az asztal mellett. Ingbe, gatyába, mezítláb. A feje búbján félre vót csapva a baktorsapka, és olyan kétliteres forma fazékból bort ivott. Nem tett semmit, csak ivott, mint illik inni búcsú vasárnapján egy bakternek, aki huszonnégy órás szolgálatot teljesít. Láttam már inni máskor is, nem találtam rajta semmi különöset. Igyon, ha kedve tartja. Mindössze azt furcsállottam, hogy rettentően pislog rám. Eleinte, mikorában idekerültem a házhoz, féltem tőle, de az már régen vót. Nyugodtan leültem falatozni. Nem gondoltam semmire. Hát láttam én valaha, hogy a történelmet hogyan csinálják?... Egykettőre befaltam a vacsorámat, és menni akartam kifelé.

- Várj ! - mongya a bakter. Fél bögre bort adott :

- Igyál, Bendegúz !

Lassan, apródonként ittam meg a bort. A bakter beszélt, hát illőnek tartottam meghallgatni.

- Még van egy kicsi a fazékba! Nem is tudom, hányadik fazék! Mert tudd meg, Bendegúz, úgy köll inni, hogy az ember lássa jól a fazekat. Most példának okáért úgy látom, három fazék van az asztalon, pedig csak egyrül tudok. Azt a másik

gyereket zavard ki innen! Nem szeretem az idegeneket.

- Csak magam vagyok itt - mondom a bakternak.

- Pedig úgy láttam, ketten ettetek.

No - gondoltam -, ez a bakter alaposan bekavézott.

Jóéccakát kívántam a bakternak, és kísértéltem az udvarra. Mondok, körülnézek a portán, ha már a bakterom ilyen csávába keveredett.

Ami ezután történt, abban teljesen ártatlan vagyok. Nem vállalok felelősséget a történelem színe előtt.

Itt köll megemlítenem, hogy a múltkor ellopták a bakterom összes tojótyúkrait, valami harminc darabot, meg vagy húsz jércét. Akkor azt mondta a bakterom, hogy öt pengőt ad nekem ajándékba, ha legközelebb én venném észre a tolvajt. Ki is tanított, hogy zajtalanul szóljak neki, ha ne adj Isten, valakit észrevennék a tyúkol körül ólálkodni.

Mondom aztán magamba, hogy az udvarra érek: igaz, hogy a búcsú elmúlt, és a bakteromnak egy fia csirkéje sincs, de az a kis pénz mégiscsak jó vóna nekem. Neki is fogtam rögtön megvizsgálni a helyzetet, de nagyon óvatosan.

Hát először is, ahogy az udvarra értem, körüljártam a trágyadombot, utána meg a köcsögfát. A dolog legveszedelmesebb részit a tyúkólt utoljára hagytam. Körülcammogok a tyúkólon, hát uram, ne hagyj el! - még a vérem is megállt. Ilyen dologra nem voltam elkészülve: egy sötét alak guggolva nyögött az ól mögött. De olyan csúnyán nyögött ám, mint akinek szorulása van... Még máma is meg mernék rá esküdni, hogy csakugyan szorulása vót. Megfordultam igen sebesen, és mint a villám, vágódtam a bakter elé.

- Lopják a tyúkokat !

A bakter káromkodott:

- Haunye, a kirilejzumát a kakasülőnek!

Szaladtunk kifelé, ahogy csak lehetett. A fekete alak még mindig ott guggolt az ól mögött, és nyögött keservesen.

- Ott van. . . - súgtam a bakteromnak. A bakter elordította magát:

- Megvagy, gazember ! ! - S máris ráugrott a ténsasszonyra. Észrevettem a bakot, de mondok - most már benne vagyunk, hát egye meg a fene!

- Csak a torkát, a gégáját! - kiáltottam a bakteromnak. A bakter igyekezett is két kézzel, és valahogy eltévesztette az irányt, mert az illető zsvány lábszárán keresgélte a torkát, ami azután igen keserű körtét hozott. A banya úgy gyomron rúgta a bakteromat, hogy a szája is tátva maradt szegénynek. No - gondoltam -, a fene megeszi, ha rám kerül a sor... Azt tapasztaltam, hogy a szerencse forgandó, mert hol a banya vót alul, hol a bakter fölül. Többek között a bakter olyan villámló pofont adott a banyának, hogy attól féltem, rájuk szakad a tyúkól. Merem mondani, hogy egyikük se hagyta magát. A baktorsapka ijesztően hasonlított a palacsintához. Ha a bakterom is így jár, uram segíts,- akkor már én se remélhetek kegyelmet... Határozottan a bakter pártján álltam. A bakter most megint a banya torkát szorongatta, de az is balul ütött ki. A banya bekapta a bakterom hüvelykujját, éppen a ballában, amelyiken a nagybütykő van, és rágni kezdte. A szegény bakter úgy ordított fájdalmában, hogy reszketett a tyúkól teteje. A környékbeli kutyák is megszálaltak, azt hitték a balgák, hogy disznóölés van a bakterháznál. Világosan láttam, bár sötét volt, hogy a csata sorsa eldőlt.

A lármára előgyött a szomszédból Szedmák bakter vasvillával, Szedmákné lámpát hozott, így derült ki a nagy tévedés. A bakterom úgy össze volt karmolva, hogy a pogány is megsajnálta volna szegényt. Olyan gyűrött volt a két füle, mint a lafancos kutyáé. A banya keservesen nyivákkolt :

- Jaj, a farcsontom ! Odavan a vándorvesém !

- Inkább oda, mint ide - mondom a banyának.

Ahogy a ténsasszony a lámpavilág mellett megismerte a bakteromat, ijedtiben elájult. Rám várt a föladat, hogy vizet hozzak a konyhábul. Hoztam is rögtön két vödör vizet.

Szedmákné vízzel kenegette a banya pofás felit, de az úgy tett, mintha meghótt volna.

- Így sose éled föl - mondom -, nem köll ezt olyan nagyon cirógatni, nincs ez ilyesmihöz hozzászokva.

Így aztán végigöntöttem egy vödör vizet a banya hátán. Éppen föl akart tápászzkodni, mikor a másik vödör vízzel szemközt zúdíttam.

Nem is volt ő még ilyen tiszta, mióta a bába megfürdette, az pedig régen lehetett, valamikor a tatárjárás idejében.

- Most aztán tiszta lett a ténsasszony - mondom a banyának -, olyan tiszta, mint nagypénteken a fehér holló fia.

A bakter sehogy se akart kijózanodni. Nekidőlt a tyúkólnak, úgy könyörgött Szedmáknak, hogy eresszük rá a tolvajra, végezni akar vele, Szedmák békítette:

- Nyugodjon meg szomszéd ! Nincs más tolvaj !

Közben a banya megátkozott engem. De hogy megátkozott, ha hallották volna! A bakter meg úgy tántorgott, mint egy valódi részeg ember. Azt láttam, hogy sehogy se tud ráismerni saját magára. Megértem egyrészt, mert ha nem látom a változását, magam is csak azt gondoltam volna, hogy valaki kicserélte a bakteromat.

Az egész bakter olyan cefetformát mutatott, hogy beállhatott volna a kaléndáriumba adomának.

A banya nagy nehezen elkotródott. Szedmák főként a bakteromat segítette bevezetni a házba. Odabent újra a fazék után ágaskodott, de én megelőztem: szeme előtt ittam ki a maradék bort a fazékbul. A bakter erre lefeküdt, és egy perc múlva úgy aludt, mint a medve.

Szedmák elment haza, én meg leültem egy kicsit gondolkozni, mert mégiscsak borzasztó dolog ez, ha jól meggondolom. Kigondolkoztam magam rendesen, aztán elindultam a barátomhoz, hogy megvigyem neki a gyászhiért, amihöz képest a világháború közönséges kofalárma vót, semmi más.

Egy kis futással hamar elértem a 196-os bakterházat. Konc bácsi lelkendezve fogadott.

- Vártalak, Bendegúz! Juj, de vártalak. Nagyon finom, fekete kenőcsöt szereztem a bokádra. Igen röstellem, hogy folyton sánta vagy.

- Nem közönséges kocsikenőcs ez, bácsi ?

- A fenéket! Igazi finom patikaszer. Szagold csak meg, milyen finom szaga van! Olyan igazi jó kátrány.

- Olyan büdös ez - mondok -, mint a kolera ! Honnan vette ?

- Azt ne keresd, földolog, hogy van.

- Fölhasználom ezt a kenőcsöt - mondok-, ha csakugyan olyan jó. Hogy köll élni vele, külsőleg vagy belsőleg?

- Ahogy neked jobban tetszik, ez csak természetes! Negyvennyolcba is ilyen kenőccsel kenegették a markotá-nyosok taligáját. Jobbat nem is lehetne kitalálni.

- Akkor ez nagyon jó lesz nekem, ha csakugyan olyan finom. Elviszem haza a ténsaszszonynak, mert most ő is orvosságra szorul.

- Már megint összevesztetek, Bendegúz? - Nem feleltem rögtön, hanem egy rongyba elcsomagoltam az orvosságot, és kitettem a bakterház elé. Ilyen drága dologra én mindig vigyázni szoktam.

- Most már beszélhetünk, Konc bácsi !

- Mi az, csak nem vert meg újra a vénasszony? Attól félek, hogy meglazsnakolt! Ne engedj csúfot űzni magadból. Lehetetlen dolog, hogy téged üssenek, verjenek. Nem mondom, valami szép menyecskétül én is elszenvednék valamit, de ilyen esetben nem mennék bele.

- Egészen megfordítva, Konc bácsi. Tudja, változnak az idők, ezt hallom mindig a bakteromtól is.

- Beszélj, Bendegúz, mi történt már megint ?

Elmondtam mindent elejétől végig, egy szót sem felejtettem ki az egész szörnyűségből. Konc bácsi annyira nevetett, a könnyei is folytak.

- Derék gyerek vagy, Bendegúz, nagyon derék! Igazi politikus vagy te. Az bizony, politikus.

- Ilyent se hallottam - mondok -, mi a kórság lehet az?

- Azt mondom, a politika nagy dolog, de te értesz hozzá, mint senki más.

Szó, ami szó, Konc bácsi dicsérete nagyon jólesett. Nem is születik mostanában több ilyen bakter a világra.

Hazafelé menet elgondolkoztam a világ során. Tudom én jól, az a baja a világnak, hogy nem a tehénpásztorok kormányozzák. Ha én valamikor miniszter leszek, mindent visszájára fordítok. A csőztől elveszem a bunkósbotot, a revolvert szintén a saját derekamra kötöm. A pofonokat végleg eltiltom. Aki vét a törvény ellen, azt fölpofoztatom a bakterrel. Az ország vászontarisznyájára lakatot tétetek, nehogy kilopják belőle a pénzt. Konc bácsi minisztertanácsos lesz a tudománya miatt. Ha pedig ő lesz a tanácsos, jó lett volna megkérdeznem tőle, hogy mikor leszek miniszter, mert egyrészt az éppen nekem való hivatal, másrészt meg úgy se akarok sokáig itt maradni ennél a bakternál. Ha én leszek a fő, nem lesz panasz a szegény embernek, mert még a Bundás kutyának is akkora pampuskát juttatok, mint a két öklöm. Törvénybe iktatom, hogy palacsintán köll élni a tehénpásztornak. Sok mindent gondoltam hazáig, és lefeküdtem az istállóágyra aludni.

Hogy történt, hogy nem, eccer csak miniszter lettem. A kezemben bunkósbot volt, a derekamon meg a csőz hatlövetű revolvere csüngött madzagon. Aztán, hogy módfelett unatkoztam, kimentem a patak mellé lótetüt fogni.

Éppen arra gondoltam, hogy a lótetü mennyire nem hasonlít rám, mikor a bakter el akart succanni mellettem köszönés nélkül. Mondom a bakternek:

- Állj csak meg, te puruttya jószág. . . Talán bizony veréb van a baktorsapka alatt, hogy nem tucc köszönni?

Erre lekapta a sapkát. Mondom aztán neki:

- Ugorj csak bele gyorsan a vízbe, oszt mosd meg a lábom, már vagy három hónap óta nem mostam. De a fájós bokámra vigyázz, mert ha meg találod nyomni, rögtön lecsukatlak.

Nem mondom, megmosta a lábom rendesen, szinte észre se vettem.

- Megtörülheted - mondom - az inged aljába is, csak a tisztább felit fordítsad.

Alig törüli meg a lábom, aszongya a bakter:

- Nem vóna-e olyan jó a nagyságos kegyelmes úr, hogy biztosítaná egy rendelettel a kis nyugdíjamat, szeretném megkapni fönnakadás nélkül az államtul, harminc évi szolgálat után.

Úgy elfutott a méreg, hogy csuda. Mondom aztán a pimasznak:

- Minek nézed te a magas kormányt tulajdonképpen? Hatökörnek, mi? Rögtön nem tudom, mi lesz, ebadta kutya bakter! Hogy jut ilyesmi eszedbe, mi?!

Már - mondom - tömlöcbe csukatom a zshiványt, de amint jobban megnézem a fizimiskáját, látom, hogy új ködmön van rajta. Mondom magamba: - ez a bitang, úgy

laccik, tavaly is letagadta az egyenes adót, le ez, tisztára letagadta !

A madzagrul hamar leódtam a revolvert, és ráfogtam a bakterra:

- Föl a kezekkel ! Fizesd ki az adót vagy lüvök!

De a bakter, hogy így meg úgy, ő mán kifizette, meg hogy elhozza nekem a nyugtákat.

Várjak nyugodtan, mert ő becsületes embör, meg így meg úgy...

- Korábban kelj föl - mondom -, ha engem akarsz elbolondítani! Ide a tojás árát hirtelen, mert lelúlek, mint a kutyát. Nehogy azt hidd, hogy a fazéksapkád miatt elengedem a fizetséget!

De ő egyre esküdözött, hogy nincs egy krajcárja se, meg nem is lesz, mert rettentően kevés a fizetése, olyan szegény hogy a csalággya minden szerdán kint kódul a piacon, a felesége meg mán úgy zörög a szárazságtul, mint a talicska...

Erre kiforgattam az összes zsebeit. Így tudódott ki, hogy a bakter hazudott. Az egyik pantallózsebbe találtam egy vadonatúj hatost.

A hajam is az ég felé állt, annyira meglepődtem. Tudtam, hogy nagy zsvivány, de ilyesmire nem voltam elkészülve.

- Ugye, hogy gazember vagy?! - mondom a bakternak. - Mégiscsak jól ismerlek én téged!

Most aszongya nekem ez a bakter, hogy ő azon a pénzen kukoricakását akart főzni, mert igen nagyon éhes, majd megvakul egy kis kukoricakásáért. Három napja színét se látta a kukoricagöldinynek, pedig él-hal érte.

- Figyelmeztetek - mondom a bakternak - hogy a magas kormányval szemben ne koministálkodj, mert úgy váglak bagótartón, hogy lenyeled a bagólevet... Aztán, hogy kétszer-háromszor nyakcsigán tenyeröltem hátulról, a bakter letérgyelt előttem, aszongya, hogy ő egy nyomorult féreg, szegény meg szerencsétlen...

- No, látod, hogy észretértél - mondom a bakternak -, így köllött vóna kezdened rögtön. A hatost kivételesen visszaadom, nehogy fölfordulj éhen, de a ködmönt vedd le egykettőre, mert lefoglalom hátralékos adó miatt.

Nincs olyan hideg, hogy lekopna képedről a szőr. Vesd csak hirtelen!

A ködmönt mán sehogy se akarta levetni a bakter, aszongya, hogy ír nekem levelet az árvíz-kára miatt, így hát kénytelen vótam erőszakkal levetkőztetni. A bakter persze még mindig alkudozott velem, aszongya, szeretne belenyúlni a ködmönzsebbe, benne felejtette a zsebóráját.

- Most mán le van foglalva - mondom -, meg aztán minek vóna neked az óra? A magas kormánynak mégiscsak jobban köll tudni, hogy hányat ütött az óra, mint neked...

Evvel elbocsátottam a baktert:

- Vihet az ördög! - mondtam neki.

Amint a halmi határ felé nézek, meglátom, hogy a Konc bácsi lélekszakadva cipel egy óriási keresztet, éppen akkora kereszt volt a vállán, mint annak idején Krisztus Urunknak, mikor a pogányok föl kísérték a kálváriára. A Konc bácsi odahozta elém a keresztet, és azt mondta :

- Kegyelmes miniszter úr! Itt van a becsület nagykeresztje, az inácskakucsi király küldte nagyságodnak, hogy akassza a nyakába, és viselje minden alkalommal...

Mit tehettem volna mást, fölpróbáltam a keresztet, de az istentelen alkotmány csaknem agyonnyomott. Úgy elszomorodtam tőle, mint a vetélő kutya. Csaknem lemondtam a kereszt miatt. Mondom: ekkora terhet nem bírok el, ha megszakadok sem. Nem volt becsületes ember, aki ezt a keresztet kitalálta, azonkívül sehogy se szolgáltam rá. Igaz, hogy loptam, hazudtam, mikor erre kénytelen voltam, de annyi gazemberséget nem követtem el, hogy ilyen koloncot akasszanak a nyakamba.

Ketten fogtuk meg a keresztet, és becipeltük a tehénistállóba. Odatámasztottuk a Riska farához a szalmára. A Riskának röviden megmagyaráztam a dolgot. Mondom: úgy vigyázz, te barom, hogyha véletlenül leizéled, rögtön a nyakadba akasztom, és kupeckézre adlak.

A Konc bácsi azt ajánlotta, hogy jó volna, ha megtartanánk a minisztertanácsot, és letárgyalnánk a bakterok ügyeit, mivel ő is bakter származású. Aszongya, szeretné, ha a bakterok sapkájára megszavaznánk egy vagy két stráfot, meg egy fél oldalszalonnát bajuszkenőnek.

Mondom: először is nincs minden bakternak bajusza, ha pedig akad ilyen bakter, az kikenheti a bajszát disznó-bogyóval is. A bakterok különben se szűkölködnek a mi kormányzatunk alatt, mert az új koldulási engedélyek kiadásánál elsősorban rájuk gondolok.

Aszongya a tanácsosom, hogy ő nem is igen tudja, hogyan tudnak a bakterok koldulni huszonnégy órai szolgálat után.

- Ezt én se tudom biztosan, hogy mennyit koldulnak - mondom -, de a magos kormány különben se azért van a világon, hogy minden hülyeséget tuggyon előre. Majd kipróbáljuk a rendeletet, aztán meglátjuk az eredményt.

- Most pedig vegye kee nyakába a lábát, és keresse meg Pesten azt a macskafaragót, aki cigányvajdát faragott Kossuth Lajos szobrából.

Ki akarom vele foltoztatni a bakterház oldalát. Igérjen neki kéthatos napszámot, ha kevesli, majd érte küldjük a bakteromat.

A tanácsos hajlongott előttem, én meg fölfordítottam a mosóteknőt, majd lehasaltam, hogy az új törvénykönyvet megírjam.

Tuggya mindenki, a törvény igen fontos dolog, enélkül nem tuggyák a népek, hogy mit szabad és mit nem. Ilyesmiből aztán egykettőre itt van a fölfordulás, amikor a legfinomabb ember is oldalba rugdalja a szomszédját. Aztán itt van az olcsó szalonna, meg a felebaráti szeretet eszmélete. Ha szabadjára engednék a népet, ezt is úgy bekapnák, mint hat kutya egy legyet. De én tudom, honnan fúj a szél...

Aki nem akarja megérteni a pontjaimat, az egykettőre oda kerül, ahol a bakter volt fiatalabb korában - egyenesen a Paszter-intézetbe. Morogni senkinek sem áll jogában mától kezdve.

Így írom a könyvet már a harmadik oldalon, mikor egy irdatlan nagy tintadisznó esett a papírra. Nyúlok a pokróc végéért, hogy letörülöm, mert - mondom - ha már törvény, legyen szeplőtelen, mint az igazság. Alig mázolólok széjjel a disznót, hallom, hogy valaki kegyetlenül rugdossa az ajtót. Szólok hamar a tanácsosnak:

- Ott van a cséphadaró a padláslyuknál, vegye csak le hirtelen, és verje fejbe azt a pimaszt, aki annyit se tud, hogy egy miniszterhez hogyan köll bekopogni.

Most jutott eszembe, hogy a tanácsost elküldtem a vályogvető mesterhez, megrendölni a saját szobromat.

- No - mondom -, tarkón sadarítom magam is, ha nincs más.

Kezdtém fölmászni a padláslyukra. Hát az a bűdös bakter erre akkorát rúgott az ajtóba, hogy rögtön kiesett kezemből a tollszár, amivel a törvényt írtam. A mosóteknő meg úgy eltűnt, mintha soha ott se lett volna. Teljesen föl ébredtem. Hogy a fene egye meg! Alig akartam hinni magamnak. Az ajtó előtt a bakter káromkodott. Kinyitom az ajtót, és a bakter összekarmolt ábrázatát látom magam előtt. Ekkora változásra nem voltam elkészülve...

Huj, de csúnya ez a bakter! - Már arra gondoltam, hogy tán nem is az én bakterom, de az egyik bal lábán fölismertem a megdagadt parasztbütyköt, meg a hátulján a fótót.

- Elaludtunk, Bendegúz! - Éppen egy órát hagytál zörögni. Mondd, Bendegúz, mi vót

velem az este?

Nem tehettem mást, föl köllött világosítanom a baktert: - Az történt - mondom -, hogy a ténsasszony nyilván megirigyelte azt a pár fazék bort, amit kee megivott. Én csak azt tudom, hogy keedet valaki leteperte. Eleget mondtam, hogy kaparja el a torkát, ez még most se vóna késő, ha erőt érez magába. Legjobb vóna, ha most az ágyba lefognánk ketten oszt a fapapucssal megegyengetné egy kicsit vagy a csizmasámfával.

A bakter semmire se emlékezett. A tanácsaimat hamar köllött befejezmem, mert a banya kullogott elő a fazékkal fejni. Bicegett jobbra bicegett balra, a kezei úgy lobogtak, mintha el akartak volna menni a szomszédba, a lábai ahányan voltak, annyifelé lappancsoskodtak. A feje olyan volt a kendő alatt, mint egy hamarjában összecsavart zsákdarab. Hasonlított a bakteromra szépen. Senki se mondta volna, hogy nem egyazon anyától származtak. Csak összenéztek, mint a lovak a kocsi előtt, de nem beszéltek. Isten tartsa meg a szokásukat.

A banya igen lobogtatta előttem a fejőfazekat. Konc bácsi szavai jutottak eszembe, hogy kíméljem a fejemet. Vasvillával igazgattam el a szalmát, de azért hátrább húzódtam. Mondok - most nem kezdek ki a banyával, ellenben, ha nekem szalad, nem állok jól magamért. Engem mégse tehet teljesen csúffá ilyen vénasszony. Nagy darab földet bejártam a tehenekkel, de ilyen csúnya szerzetet sehol sem láttam.

A bakter leült az ágyamra, onnan nézte a fejést, én meg őtet. Úgy láttam, hogy az orrán egyáltalán nincs bőr, oszt úgy fölfelé penderedik, hogy esős időbe ki se állhat vele a bakterház elé. No - mondom magamba, - addig legyek én szegény, amíg ennek a bakternak be nem folyik az orrán a víz.

A banya kiöntötte a tejet egy vödörbe. Hogy ez a banya nem halt meg az este! Nem is hal ez meg soha, addig él, még csak egy tarka kutya lesz a világon.

A bakter kiment a konyhába, onnan kiabált értem.

- Megyek már! - mondom.

Elvettem tőle a kenyerelem, szalonnám. Igen nevetethnékem támadt, ahogy az orrát néztem. Úgy köll neki. Miért nem mongya meg nekem igaz lelkire, hogy mit akar. Azt tapasztaltam, hogy a bakterom is igen nagy képmutató. Ebből is azt láttam, hogy csak egy igaz ember van a világon, az pedig én magam vagyok.

Nem tudom, miért, mostanában kimondhatatlanul haragudott rám az öregasszony. Ahol ért, ütött-vert, egy perc megállásom se volt előtte. Már elkeseredtem volna, ha nincs kéznél a babonamadzag, amitől még olyan veszedelmes ember is megszélidül. Ez a mi ténsasszonyunk olyan fürge lett a nagy tragédia óta, hogy mindennap körülkergetett az istállón. Komolyan féltem, hogy beszorít valamelyik sarokba, és szétveri a tudományt a fejembe.

Pénteken délbe megint nekem szaladt a ténsasszony. Mondom aztán szombaton:
- Most leszámolunk !

Evvel mentem föl a padlásra, a rossz csizmaszárbul kiöntöttem a finomra vágott babonamadzagot. A dolog éppen kapóra gyűtt volna, mert a bakterom felesége újra elment nyavalyáskodni a falujába. Ez is betegnek tette magát, és én ennek se hittem, mint ahogy nem hiszek én az egész bakterháznak sem.

Szóval, úgy volt, hogy leszámolok a ténsasszonnyal, és aztán nem történt semmi más, mint hogy szaladtam, ahogy csak bírtam, ő meg utánam... Kis híja, hogy meg nem fogott megint. Így éltem napról napra, ezer veszedelem között csuda, hogy kibírtam!

A ménkű azután akkor csapott be csőstül, mikor egy este megjött a patás ember. Őrúla már teljesen el is felejtkeztem. A patás azt beszélte a bakteromnak, hogy itt szerzett istállót a halmi erdő mellett, ezután majd onnan jár be a csütörtöki vásárra... Emiatt igen nyugtalan lettem. Meg is mondtam a bakteromnak, hogy elmegyek a háztul, ha Miska bácsi végleg idegyün lakni. A bakter megnyugtató, hogy csak este jár ide, mivel unatkozik.

Csakugyan elgyött a patás minden este. A banyával olyan jóba voltak, hogy örökösen öszszekacsintottak. Gondolkoznom köllött ilyen dolgok miatt, nehogy összeesküdjenek ellenem. Én úgy terveztem, hogy majd összeházasodnak, mert igen szép egy pár cseléd lett volna belőlük. Meg olyanformán is gondoltam, hogy a patás, ha csakugyan beleszeret a ténsasszonyba, hát elviszi az istállójába, akkor aztán nekem itt is olyan szép életem lesz, amilyen még soha. De ha ittmarad, akkor nekem végem van. Édes Istenem! - gondoltam - milyen jövő leselkedik rám?.. Zavaros világ volt ez. Sose tudtam, hányadán vagyok. Úgy láccott, a bakterház vezetését végképpen elvesztettem.

A banya igen sóvárgóan nézte a bakteromat, ebből meg azt láttam, hogy hamarosan kibékülnek. A bakter ugyan konyított, mert még mindig a szívéen viselte azokat a karmolásokat, amik az orrán meg a két fülin látszottak. Hogy őszinte legyek, a banya se volt éppen kifogástalan: az ő orra is irányt változtatott, azelőtt a szája felé görbült, most meg a szélirányba: bal felé kanyarodott.

Így alakult a világ, mikor levelet kapott a bakter, amit én olvastam el először, utána meg rögtön el is hajítottam a fenébe. A bakterné azt írta, hogy nem gyön haza, mert beteg. Ezen én megint csak nem estem kétségbe, mert tudom, hogy a betegség olyan valami, amibe vagy meggyógyul az ember vagy belehal. Mán pedig, ahogy én tájékozódva vagyok, teljesen mindegy, hol van az ember, itt-e vagy a másvilágon, különösen, ha más emberről van szó.

Harmadnapra történt aztán, hogy a Bimbóra vevő akadt. A kereskedő nekem is adott egy pengőt ajándékba, a tehenet meg elhajtotta.

Alig ment el Bimbó a kereskedővel, vagyis a kereskedő Bimbóval, a bakterom másik tehenet hozott. De milyen tehen volt ez? Alig bírt menni. Ráadásul rúgott, harapott. Az első este engem is megrúgott. Én aztán megmagyaráztam neki, hogy velem hogy viselkedjen egy tehen. Ez meg úgy történt, hogy addig ütöttem botommal a szégyencsontjait meg a firhangot a hátulján, míg eccer csak fölmászott a jászolba, onnan meg a gerendákhoz. Akkor aztán szóltam a bakteromnak, hogy a Riska föl akar menni a padlásra. A bakter nagyon elcsudálkozott.

- Ezen ne csudálkozzon - mondom a bakternak -, az új hold lehet az oka, hogy ennyire megmarhult ez a jószág! Én legalább úgy látom, hogy holdkóros. De még szerencse, hogy nem mászott föl a nagy eperfára!

Nagy nehezen lehúztuk Riskát a gerendák közül. Evvel elkezdődött a barátság, ami Riskát hozzám fűzte. Megvallom, nem volt vele semmi különös tervem, mert én még máma is lenézem az állatokat, akármilyen istállóban tették is szalmára őket.

Azelőtt sose tudtam, hogy lehet egy vödör tejből három vödörrel csinálni - erre vezetett rá Riska.

A banya alig ült le Riska alá fejni, már repült is egy vödör víz, egyenesen bele az ágyam közepébe. Mindenki tudta, hogy az ágyamba van a könyvtáram, a szalmazsákba tartogattam a drága, válogatott könyveket, amiket olvasgatni szoktam. Amint ránézek az ágyamra, látom, hogy a sárga összekeveredett a zölddel, piros a késsel, fekete a sárgával, majd kifordult tőle a belem, mikor megláttam. Először azt hittem, hogy Szedmák bakter kutyája az én ágyamba vetélt. Elfutott a mérge, mert már régen haragszok arra a kutyára. Jobban megnézem az ágyam. Hát, Uram, Atyám! majd elájultam.

Most láttam tisztán, hogy a könyveim odavannak. Mind eláztak a sárga, kék, zöld, piros füzetek: az Éjjeli kísértet, A borzalmas ököl, Az utolsó haramia, A jószívű rabló, Az ucca angyala, A hasfölmetsző - tudja a jó Isten, mi minden vált pocsékká? Pedig mennyi pénzembe volt nekem, amíg össze bírtam válogatni ezeket a ritka szép könyveket.

Amikor emiatt szóltam a ténsasszonynak, csaknem fejbe kólintott a fazékkal. Megmondom úgy, ahogy van, nekem soha életemben nem volt sürgős dolgom, és én mégis annyit szaladtam, hogy majd leszakadt a két bokám. Ötször, hatszor körülszaladtunk az istállón. A vége az lett, hogy Riska nem engedte megfejni magát. Nekem köllött a két szarva között simogatni, vakargatni, pedig sose szerettem holmi barmot szolgálni.

Csaknem kész lett a fejés, mikor varrótűt döftem a Riska hasába. A tehen erre úgy elrúgta a banyát, hogy én azt hittem, angyallá változott, mert kirepült az istállóajtón, neki a köcsögfának. A köcsögfa rádőlt a talicskára, legalul meg a banya nyújtogatta fölfelé a lábát. Virtigli égszakadás, földindulás volt ez. A ténsasszony rendesen visítózott, ahogy szokott, ha valami baja esett:

- Jaj, jaj, végem van! Végem van, jaj végem van !

- Ne kurjássz! - mondom a ténsasszonynak.

De ő egyre azt hajtogatta, hogy vége van, és csak kurjászott, mintha fizetést kapott volna érte.

Szedmákné meg az ura odaszaladtak a kemencétül, és ketten emelgették a banyát. Mondom :

- Mi a fenét köll ennyit teketóriázni vele, hiszen olyan egészséges ez, mint a makk.

A banyát kiszedegették a talicskábul, és úgy húzgálták az udvaron végig, mint a pokrócot, én meg a cügos cipőt vittem utánuk. Rögtön láttam, hogy azért sántít a

ténsasszony, mert nem visel kapcát. A banyát letették a szénaboglya mellé, igen visítózott, és hogy engem meglátott, nem volt bátorsága elájulni. Ahogy én láttam, nem volt különösebb baja, az orrát kivéve, mivelhogy Riska éppen képen rúgta.

- Sohse aggógyon kee - mondom a banyának -, nem másznak keed után a legények át a kerítésen úgyse, meg aztán azelőtt is csak olyan orra volt keenek, mint a vizestokmány.

- Jaj, a keresztcsontom, a keresztcsontom! - siránkozott a banya.

Azelőtt is hallottam, hogy van egypár fajta csontja, de hogy még keresztcsontja is vóna - ez még álmomba se jutott eszembe. Talán, a múzeumba sincs annyiféle csont, mint ebben a banyában. A cúgos cipőt letettem a mellire.

Végképp nem szeretem, ha folyton hiteget, hogy meghal. Mondom neki:

- Itt van a cúgos cipőd. Ilyen időbe ne járkálj meztéláb, mert megelvededik az orrod. .
- Csak így.

Ha négyszemközt vagyunk, rendesen letegezem a ténsasszonyt, mert ő is tegez engem. Én meg az egyenlőség barátja vagyok, ezt kimondom nyíltan ország-világ előtt. Leültem az öreg tuskóra, hogy megvárom, mi lesz. A bakter előgyött a házbul, és elkezdte cicomázni a banyát. Először is a lámpapucolóból egy nagy csomó kenderkócót rakott az orrára, aztán egy szoknyadarabbal átkötötte a füléig. Ettől olyan csúnya lett a ténsasszony, hogy planétát lehetett vóna húzatni vele. Én már alig alig mertem ránézni is.

- Akármilyen csúnya vagy - mondom -, én mégiscsak a pokolba juttatlak. Se lejjebb, se följebb ! Ebből nem engedek !

Másnap délbe elővettem a vágott madzagot a csizmaszárbul, éppen ebéd előtt. Tudtam, hogy a kakasos tányér a bakteromé, a zöld az enyém, a veresből meg a ténsasszony szokott enni. Nem tehettem mást; a babonamadzagot belekevertem a banya tányérjába. A banya kiment egy percre, behívni a baktert, de akkorára én mindent megtettem, amit csak köll.

Ekkor szakadt rá a legnagyobb baj a bakterházra. A banya, mintha megérezte volna a veszedelmet, fordítva tette elénk a tányérokot, majdnem nekem köllött megenni a babonamadzagot. De hogy kétszer megkerültem az asztalt, és a saját magamnak szóló tányért követeltem, hát éppen a bakteromnak jutott a vágott gatyamadzag.

A bakter rágta jó darabig a rongyokat, aztán kihúzott a szájából egyet, oszt a világosság felé tartotta. Rögtön rá is reccsentett a banyára:

- Micsoda kapcarongyot főzött kee, he? Azt a kirilejumát a mestergereendának! Már a fótnak való rongyból főz levest, kee?! Né, hát csupa egy adta rongyot főzött! Azt a csürdöngölőjit a vín bocskorának!

A bakter megfogta a levesesfazekat, és kivágta az ablakon. Aztán földhöz csapta a baktersapkát, ráugrott két lábbal, oszt úgy kurjászott:

- Mér nem teszi ide a fótnak való batyut az asztra, oszt mondaná meg nyíltan: egyél, marha!

Még ilyen mérgezes nem vót a bakterom. Úgy bevágta maga után az ajtót, hogy a képek is táncolni kezdtek a köcsögök fölött.

A banya igen elszomorodott. Tegnap békült ki a bakterommal, és máris ilyen csúnya eset ütött be. Aszongya nekem a ténsasszony sírva ríva :

- Legalább te egyél, Bendegúz. Főztem eleget. .

- Hogy gondol ilyent! - mondom a banyának. - Meg nem eszem a fótnak való rongyot, nekem olyan szépen nem tud könyörögni.

A banya erre fölkapta a csuszpajzos fazekat, és hozzám vágta. A lábom szára térgyig csupa sűrű babos lett. Már éppen a fejemre ütött a túrószacskóval, mikor kiugrottam az ajtón. Bentről kiabált utánam, hogy én vagyok átok a házon. Mondom

magamba - velem ugyan el nem hitetsz semmi rosszat magamrul, errül jótállok. . .

Tuggya jól a teremtó, hogy, hogy nem, megint fölborult a házirend.

A patás minden este sűgott, bűgott a bakterommal! Nem tudtam mire venni a dolgot. Gyanakodtam, hogy készül valamire. Álmatlanul forgolódtam az istállóágyon, törtem a fejemet, aztán mire kitaláltam vóna valamit, megint csak nem találtam ki semmit. Közbe vasárnap lett.

Vasárnap délután megint elgyött a patás látogatóba, mégpedig egy Rozi nevű asszonnyal.

Ez a Rozi nem valami szép firma volt, ha meg a száját kitátotta, hát a hideg is végigszaladt az inamon. Rozi mezítláb járt, ámbár volt neki lábbelije, de amint láttam, a két papucsot állandóan a hóna alatt tartotta. Nem is csudálom, hogy olyan fekete volt a lába, még feketébb, mint Riskának. Pedig a Riska tehenet mindennap megvertem a randa szokásai miatt. Először is, mikor idekerült hozzánk, rögtön elkezdett öregasszonyosan nyámmogni, azt hitte, hogy amit a többi teheneknek megengedtem, azt neki is szabad. - De ott hagytam el Rozinál. Nem akarom szavam felejteni.

Azt beszélte a patás, hogy meg akar házasodni, és evégbűl el akarja jegyezni ezt a Rozit.

Mondtam a bakternak, mikor elment a patás, hogy mi a fenének akarja a patás eljegyezni ezt a Rozit, hiszen olyan randa, hogy jegyezés nélkül megismerheti, míg szeme lesz. És el nem lopják tőle akkor se, ha fizetne érte. A bakter aztán megmagyarázta, hogy mi az a jegyesség. Sose hittem, hogy ennyi esze van egy bakternak.

- Már - mondom - azt hittem, hogy pecsétet ütnek Rozi homlokára, vagy befestik cinóberveresre a hátát?

- A fenét - mondta a bakterom -, majd Miska bácsi elgyűrűzi karikagyűrűvel.

- No - mondom -, ez az, amire gondolok. A karikát, ugyebár befűzi Rozi orrába, és kivezeti a vásárra táncolni?

- Megláccik rajtad, hogy nem vótál vőlegény - mondta a bakter -, nem is tucc te semmit.

A gyűrű színaranybul van, ilyent hűz Miska bácsi a Rozi középső ujjára.

- Most már értem - mondom -, de ha kivezetné Miska bácsi a vásárra, akadna nézője éppen elég.

Aszongya a bakter:

- No, elég helős vászoncseléd a Rozi, igaz, hogy egy kicsit az orrábul beszél, de máskűlönben olyan szép vastag bokája van, mint a vödör.

Nem értettem egyet a bakterral. Már nekem sehogy sem teccik. Meg, hogy ez a Rozi vászon vagy mi a fene? Már a vászon se valami drága dolog, és nincs ezen annyit vászon se, mint a tenyerem. Még a szoknyája se vászon. A hasa olyan, mint a szalmapetrence. Milyen gusztusa van ennek a patásnak? . . . De csak jegyezgesse a patás, hogy a jó Isten nem álgya meg őket, errűl én előre kezeskedek.

A bakter sokat magyarázott: azt is mondta, hogy a Rozi fehérccseléd.

- Már megengedgyen - mondom a bakternak -, de ez inkább seszínű fajta, mert a

foga se fehér és olyan ritka, mint a gereblyénk. Cselédnek lehet, hogy cseléd vót, de ez se olyan magas hivatal.

A bakter nem akart megérteni, én meg nem engedem félrevezetni magam.

Otthagytam a baktert a borosfazék mellett, én meg elindultam legeltetni a teheneket. Nem is történt semmi egészen vasárnapig.

Vasárnap déltájban újra elbicegett a patás a Rozijával. A vállán két csizma volt keresztbevetve, a kalapjánál meg valami virágot láttam.

A Rozi, úgy vettem észre, a lábát is megmosta: ragyogott a képe, mint a sütnivaló tők, alig bírtam belenézni.

A patás bement a bakterházba, Rozi meg leült a küszöbre, a lába hüvelykujját csavargatni. Utánaszaladtam a patásnak, mert nekem tudni köll mindenről, ami a háznál történik. És hátha valami rosszban sántikál ez a patás.

A bakterom éppen a gyorsvonat után eresztette le a sorompót, majdnem elaludt megint az ebadta. Aszongya a patás a bakternek:

- Csak azér gyűttem, Szabó komám, mert szeretném megtartani a jegyzést kiednél.

A gyűvő vasárnap lesz majd bor, dohány, harapnivaló meg miegymás. Aztán, ha a fölsíges atya, aki fölöttünk lakik, megengedi, sor kerül a lakodalomra is. . . Nem akarom, hogy elkutyuljon az asszony, mert még majd elhalássza elűlem valaki.

A bakter igen szíves lett. Rögtön bevezette a patást meg Rozit a hűtőszobába, ahol enni szoktunk.

A patás levette válláról a csizmákat, és odátámasztotta a konyhába a fazekak mellé. Az egyik csizma szakasztott olyan volt, mint a lópata. Nézem jobban a csizmákat, hát csöpög a zsír, de mind a kettőn. Ahogy megszagolom, csaknem megütött a szél.

- Még ilyen randa két jószágot!

Fogtam a két csizmát, és kidobáltam a vasút árokba. Ilyen holminak nem adok helyet a bakterházban. Elég szép túlem, hogy a banyát megtűröm.

Amint a kút felé tekintek, látom, hogy a tehenek bementek a kukoricásba. Gyorsan odaszaladtam, végigvertem a Riskán, aztán eltapostam a tehénnyomokat.

Nem maradhattam sokáig a bakterház körül, mert a tehenek hol a kukoricásba, hol a vasútvágányok között kószáltak. Elindultam hát legeltetni, de nem messzire, mert becsületes emberfia vasárnap megjámborodik, és nem keresi a kellemetlenségeket sem magának, sem másnak. Tudom magamrul, hogy milyen szép a békességés élet - kivált vasárnap. . .

A tehenekkel egyenesen Konc bácsihoz mentem. Az igaz, hogy itt meg az útkaparó kaszálója van, de mivel vasárnap nem jár erre, nyugodtan legeltethetek.

Konc bácsival megbeszéltük, hogy könyvet írunk a bakterházzal. Ő előre ír egy előszót, én meg hátra. A ténsasszony nevit is kiírjuk, de csak kisbetűvel: órá kár lenne a sok téntát pocskólni. Most a barátommal se nagyon egyeztem, mert azt akarja, hogy többet beszéljek a bokámrul. Ezt egyáltalán nem akarom. Így is annyi disznóság derül ki a könyvből - és még el találnám veszíteni a becsületesemet. Nem is jutottunk tovább a tervezgetésnél. De amit mink ketten kigondoltunk, azt megcsináljuk, ha nem előbb, hát utóbb. A barátommal nem veszek össze e széles világért se, mert csak azóta boldogulok a bakterháznál, mióta meghallgatom a tanácsait.

Naplemente tájban búcsúztam el a barátomtól.

Amint hazaérek a kút mellé, megint föl van fordulva a bakterház fenekestül. A bakter, a patás, a banya, Rozi, Szedmák bakter meg a többiek, ahányan voltak, mind körülszaladgáltak a bakterházon. Én csak húzom a vizet a vályúba egyre, és közbe gondolom:

- Mi a fene lehet mán megint, hogy ilyen valóságos lázadást csinálnak? -

Odamentem közénk én is puhatolódzni.

- Mi van itt - mondom -, csak nem a macskát zavarásszák? .

Aszongya nekem a patás, de sírva-ríva, hogy nem láttam-e én az ő szattyánbőr csizmáját?

- Rendes ember - mondom - lábán viseli a csizmáját, ha pedig nem, akkor fölteszi a padláslyukra, vagy fölakasztja a kakasülőre.

Mondom: - nézte már a padláson?

Aszongya: sose járt ő a mi padlásunkon.

- Akkor jó lenne - mondom -, ha megnézné a halmi erdőbe. Igaz, hogy az jó két óra járás ide, de ha jól kilép, hamarabb is odaérhet.

Éjfélre még vissza is gyöhet, ha egy kicsit gyorsabban bicegteti a lábait.

Fene tudja, milyen ember ez a patás. Sehogy se tudtam megvigasztalni. Sírt, rítt, annyi szépet és jót mondott a szattyánbőr csizmáru, hogy sokat. Hogy ez az ő apai öröksége, harminc év óta tartogattya, máma kente meg óhájjal, meg hogy nem tuggya meztláb megtartani a jegyzést.

Hogy igazat mongyak, apai részről én is igen érzékeny vagyok, mert rendesen elvertem a Riska lábát, ha a bakter az apámat emlegette. Nem csuda, hogy megilletődtem a patás szavain. Az élete boldogságát meg végképp nem akarom elrontani. Vegye el a Rozit, ha annyira szereti, legyen boldog, essen a fene a malacaiba.

- Keressük hát azokat a csizmákat - mondom -, ha csakugyan olyan értékesek.

Mindefelé kutattak, a tyúkólba, a padláson, a kéményben, én a háztetőre is fölmásztam, és a csizma csak nem került elő. Utoljára, csupa véletlenül megtaláltam a vasútárokb. De hogy nézett ki az a pár csizma?! Szánalom volt rájuk nézni. A kutyák ugyanis a háj miatt, teljesen lerágták mind a két szárát. Mondom a patásnak:

- Itt van ugyan egy pár szattyánbőr csizma, de nem valami újak, ahogy látom.

A patás, mikor meglátta a csizmáit, fölördített. Fájdalmában el akart ájulni. Aztán ráugrott a hűtlen csizmákra, és úgy taposta őket.

- Ne tegye tönkre a csizmákat - mondom neki -, hiszen az egyiknek egész jó a talpa, csak éppen a feje meg a szára hiányzik. De legalább így nem húzza le keenek a vállát.

A patás úgy megvadult, alig bírta Szedmák meg az én bakterom lefogni. Ordított, hogy ő lelűvi a kutyákat hatlövetűvel.

Csak eccer hozd ide ezt a hatlövetűt - gondoltam -, úgyis nagy szükségem van rá. Bundást meg semmiképpen nem engedném bántani. Vele egyrészt adósságba vagyok régebbre, másrészt meg Bundás az egyetlen emberi teremtmény, akivel őszinte barátságba vagyok. Úgy szeretem, mintha testvérem volna.

A patást teljesen letaglózta a szerencsétlenség, alig bírt ráállni arra az egyik lábára, amelyik a földig ért. A bakterom támogatta a szerencsétlent, hogy el ne essen. Én fölvettem a csizmatalpat, és kétoldalt a patás zsebibe tettem. Nem akartam a lelkekre venni, hogy a patás megkárosodjon.

- Az apai örökségit ne hagyja itt - mondom -, ennyit igazán megérdemel az apja, améért keedet fölnevelte.

A patást kivezették a vasútárokból.

Rozit, úgy láttam, nem nagyon osztozkodott a patás kínjába, csak rezgette a derekát bögyösen. Nézem a Rozit előlről, úgy látom, mintha hátulról nézném, nézem hátulról, mintha előlről nézném, ő meg csak rázza magát bögyösen.

No - gondolom -, csak rázd a rongyot, úgyse sokáig rázod, mert ez a patás előbb-utóbb füled közé ver a kupecbottal, és a lábod se rázod meg utána.

Azután, hogy a tragédia lezajlott, bementünk a hűtőszobába, körülültük a nagy

asztalt. A patás bánatosan magyarázott a bakternek:

- Nem akarok, Szabó komám, egy szerencsétlenségből kettőt, ennél fogva a gyűvő vasárnap mégis megtartom a jegyzést. A Rozinál jobb asszonyt álmomba se kapok, megérdemli, hogy helyet szorítsak neki a szűrőmön.

- Jól van, Miska komám, csak gyűjjenek - bólingatott a bakterom. - Mint csépai ember, én is csak azt tartom, hogy minél előbb pöndölre kell keenek vergődni.

Engem nem hítt meg a patás, de majd megbeszélem a bakterommal, hogy láthassam a jegyzést, mert szó, ami szó, igen kíváncsi vagyok.

Még ilyen nehezen nem is vártam a vasárnapot, soha. Tudnivaló egyrészt, hogy kíváncsi vagyok, mert mahónap én is házasság felbe kerülök, és ha már mindenki megházasodik, én se akarok úgy járni, hogy éppen nekem ne jusson fehérchseléd. Igaz, hogy valamivel kisebb darabot szerzek magamnak, nem olyant, mint a patás. Sokat gondoltam egész héten a házasságra.

Nagy nehezen elgyött a vasárnap, meg a patás a Rozijával. Nappal legeltettem, este meg bevitettem a tejet a faluba. Mondhatom: nagyon siettem vissza, nehogy elkéssek. Éppen a vacsora kezdődött, mikor hazaértem a bakterházba.

Már mindenki ott ült a nagy asztal körül, nekem nem is jutott mellette hely, de én ilyesmivel nem törődök. Letettem a sámlit a bakterom öreg nadrágja mellé, a sarokba. Közben a banya kirakta a gölődinyeket az asztalra. - No, mingyár eszünk! - mondom. A gölődinyek olyanok voltak, mint a vadonatúj halálfejek. Elkezdünk enni cefetül. A bakter rávetette magát a gölődinyekre meg a banya is. Megeresztettem a nadrágszíjat én is három lyukkal.

- Ide még vagy ötöt! - mondom a banyának.

A patás két pofára csámcsogott meg beszélt:

- A legnagyobb istenáldás a kukoricagombóc. Nemcsak azért, mert csövesen terem, hanem ha a magamfajta ember bevesz belüle ötvenet, akkó félesztendeig egyátajján nem kíván enni, inni, akár a púposteve a sivatagba. Igaz, ezt az étket nem szokták enni azok a sárvizbélű úriemberek, de nem is tudják úk, hogy mi a jó. Még a nagyapám mesélte, ű meg az ükapjátul hallotta, amit a gölődinyről tudott: eccer, mikó a kutyafejű tatárok betörték az országba, nálunk mán a csecsszopók is kukoricagölődinyt ettek. Megelőztük vele az egész világot! Tudták ezt a kutyafejű népek, ámbár náluk ilyesmit a kutya se evett vóna meg, mert nem vótak olyan műveltek, mint a mi kutyaínk.

Valahogy úgy esett a dolog, hogy a kutyafejűek elfoglaltak tőlünk egy falut. Nem többet csak egy falut. Akkor aztán arra biztatták az asszonynépséget, hogy főzzenek nekik is ilyen ősrégi eledelt. Főztek is egész garmadával. A mi népeink együtt ettek a kutyafejűekkel vacsorát. Csudamódra belaktak valamennyien. Egész éjjel a kondérok között disznólkodtak. A vége az lett, hogy mind fölfordultak a tatárok pedig az étel nem vót megmérgezve. A tatárvezérnek meg úgy megnyomta egy gombóc a gyomrát, hogy nyakig belesüllyedt a sárba. Egy fogatlan vénasszony erre hirtelen odaszaladt, levágta a tatárvezér fejét, és a tatárok már szaladtak is, ki merre látott. Férfiember nem is vett részt ebbe a döntő ütközetbe, éppen kint vótak a határba kukoricát kapálni. Így van ez megírva a nagy cselekedetek könyveiben is...

Hírül vette aztán egy másik tatár ármádia a vereséget. Nagy haraggal indultak el bosszút venni a népeken. Talán mondanom se köll, a falu népe kukoricagölődinyel várta a beste fajzatot. A kenderfődek között vót az ütközet. De milyen ütközet vót? Ilyen sincs több más népek történetkönyvibe. Amelyik tatár a hátába kapott egy gölődinyt, annak a gyomrán gyött ki előlről, meg a két füle között.

Aztán már nem is vett puskát vagy botot senki se, ha veszedelem gyött az országra. A katonák meg csak a lábuk szárán csapták a legyet, ettek-ittak, nem bánkódtak.

Mert hát a gölödiny meg árpaganca mindig annyi vót, hogy büdösek vótak túle a faluk, éppen úgy, mint az országhatárok.

A népek olyan nyugodtan éltek, azt se tudták, mire való a lábuk. Ott töltötték a hurkát a fészker alatt. Olyan ember, aki két lábon tudott járni, ritkaságszámba ment. Ha mégis találkoztak ilyenekkel, megsütötték élve vagy megnyúzták, a bőrét meg föltették száradni a múzeum padlására.

A kukoricagölödiny, igaz, hogy kirekedt a történelemből, de megmaradt eledelnek. Eszik is a népek, mikor van, tele van vele a két pofájuk! Szeretem én is. Most is bevettem belüle vagy negyven darabot, hála annak a jó teremtőnek, aki a saját képmására engem is megteremtett.

Így a patás.

Ha rám mongya, hát rendben van. Én csakugyan hasonlítok valamicskét a teremtőre. De ő, akinek olyan az orra, mint a csizmaszár?

Nem is tudom, honnan szed össze ilyen badarságokat. Azt hiszem, az egész bakterházban senki se hasonlít a teremtőre. Mert itt van mingyár a Rozi. Ennek olyan a hasa, mint a szalmaboglya. A banya meg olyan lapos előlről, mint a lángos, hátulról meg görbe, mint a Szent Gellért-hegy. Ha emberi számítás szerint kifelejem a baktert, megint csak magam maradok. Így elmélkedek a sarokba, eccer csak a banya bort állongatott köcsögök-ben az asztalra, és megkezdődött a vígság.

A patás hirtelen leöntött egy köcsög bort a gigáján, a bakter meg akkorát ivott, mint valami urasági polyvás ökör. Rozi meg a banya módosan hörpölgettek. Engem teljesen kihagytak a jegyességből. Kezdtém elálmosodni a sarokba.

Éppen ott akartam hagyni a jegyezést, amikor a bakter danolni kezdett:

Megy a gőzös, megy a gőzös Kanizsára. . .

A patás meg:

Túr a disznó, túr a disznó,
Túr a gané szélén. . .

Aztán a gerendát kezdte csapkodni bottal.

A banya meg a Rozi új nótát kezdtek a kukoricaszárral és a sárga receficérül. Nekem nem jutott eszembe semmilyen nóta. Hiába, én mindig ilyen elveszett gyerek vótam.

A bakter meg a patás a szoba közepén bokáztak és kurjongattak. A bakter földhöz vágta fejről a fazéksapkát, a patás meg a görbe botot hajította a köcsögök közé. Eleinte így mulatoztak rendesen. Aztán majdnem hiba esett. A patás keresztülesett a mosóteknőn, mégpedig szerencsésen, mert a pipaszár nem ment be egészen a gyomrába, hanem csak úgy féligformán. Aszongya: iszik egy keveset, mert megmoccant benne valami. . . Ivott a bakterom is.

A bakter a gőzősről danolt, közben Rozit rángatta. A patás is danolt, de távolrul se olyan szépen, mint az én bakterom. A hangja úgy rezgett, mint a sós vízbe került kecskebékának.

Gyönyörűség volt hallgatni.

- Úgy szeretlek, mint a mézeskalácsot. . . - danolta a patás. Már nem is annyira danolt, mint ordított.

- Ez még föllármázza a teheneket - mondom magamba.

A banya egyre fürgébben öntögette a bort:

- Igyunk, Miska bácsi !

Ittak is rendesen. A teremtő utóbb teljesen összezavarta a nyelvüket, mert danoltak, ahogy csak lehet.

A bakter táncre kerekedett Rozival. Mit mongyak, a bakter úgy rázta a lábát, mint az akasztott ember. Ezt még nézni is rossz volt.

Addig rángatták egymást, hogy eccer csak beleszédültek a vizesdézskába. Ha közbe nem lépek, akkor vége van a bakteromnak. Teljesen beleszorult a dézsába. Ahogy a dézsát földöntöttem, a bakter is előkerült az ajjából. Hála Istennek, nem történt semmi különösebb baja, csak a gúnyája ázott át teljesen, meg a gyomra tele lett vízzel. A vizet kicsurgattuk a bakterbul. A banya előkereste a bakterom kezes-lábas bugyigóját, azt adtuk rá, de már a száraz baktergúnyát nem akarta fölvenni. Aszonta, hogy ő bugyogóba is olyan bakter, mint a parancsolat. Utoljára mégis föl húzta a régi nadrágját avval a förtelmes parasztfóttal, amit tavaly viselt utoljára. Így aztán rendbe lett minden. Nem is volt más baj, csak az, hogy a szoba tele lett vízzel, járni se igen lehetett a pocsolya miatt.

A patás kurjantott:

- Igyunk! Sose halunk meg !

Nem mondom, iszogattak is egyre-másra. A patás danolt, a bakter meg Rozi vékonyát csipkedte. Én ugyan nem tudom bizonyosan, hogy melyik a Rozi vékonya vagy vastaga, mert ő végig olyan vastag, hogy a vékonyárul igen keveset tudok mondani. De ezt már így szokták kifejezni. Egyszóval: a bakter a Rozit csipkedte.

- Ejnye - mondok -, de huncut ez az én bakterom! Még majd megérem, hogy végképp elszereti ezt a Rozit.

Közben a lámpa csendesen kussadni kezdett. A banya önteni akart a lámpába, de a bakter nem engedte. Utoljára olyan sötét lett, hogy alig lehetett látni. És a bakter egyre markolászta Rozi vékonyát, a patás meg danolt:

Úgy szeretlek, mint a mézeskalácsot.

A banya biztatta a patást:

- Danoljon, Toppancs úr, nagyon szép hangja van !

Erre egyet lobbant a lámpa, azután olyan sötét lett, hogy netovább. Ha én most rosszmájú lennék, mindent letagadhatnék, és azt mondanám, semmit se láttam. A patás elkurjantotta magát a sötétben:

- Szabad a csók! . . Szabad a csók! . .

Láttam, hogy a bakterom kisurrant a Rozival, azt is hallottam, hogy ránc zárta az ajtót. A patás nem vett észre semmit, de meglátta valahogy a banyát a pad végén. Odabicegett a ténsasszony elé szerelmeskedni. Először megcsavarta az orrát, és rákurjantott:

- Aggy mán egy csókot, te rusnya! Rozi, te, százrózsáját a világnak! Borulj rám, ha jót akarsz, hidd el, hogy nem bánod meg. . . Varnyú mondja a szemednek, hogy csecse golyó. . .

Csaknem eltanultam a szerelem fortélyát, mikor a banya fejbe kólintotta a patást a tejfölösköcsöggel. A drága tejföl újra tönkrement. "No - gondoltam magamba -, most már igazán nem tudom, mit eszek jegyezés után."

A patás támolygott, aztán nagy bátran nekiszaladt a banyának, beszorította a köcsögök közé. Ilyen csúnya visítózást még nem hallottam amit ez a banya művelt. Mondom a banyának:

- Hagyd mán magad, ha eccer meg akar csókolni, hamarább szabadulsz! Így sivalkodni éccakának idején! Még ilyen bolondot se láttam, megmongyák neki, hogy nem bánja meg, és széjjelocsolja a tejfölt!

A patás erősködött nagyon:

- Két pengő negyven krajcáromba vagy, add vissza a keszkenyőt!

Itt nyilván tévedés lehet - mondom magamba -, mert ennek a banyának sose vót új keszkenője. - De a patás csak kiabált:

- Aggy egy csókot, vagy kiszurkálom a szemedet!

- Már csak lehet ezek között valami - mondok -, ha ennyire jóba vannak.

A patás majdnem leteperte a banyát, mikor beszaladt a bakterom. A patás leakasztotta a csepegő túrószacskót, és megcélozta a baktert, de mellé talált. A zacskó szétrepedt a banya púpján, a vénasszony meg úgy repült be a sarokba, mintha egész életibe repülni tanult volna. Egy vödör túró tönkrement újra.

A patás megölelte a banyát, és a bakterom is ám. Egyik erre, másik arra húzta a ténsasszonyt. A bakterom az egyik lábát, a patás meg a másik lábát húzta. A patás így beszélt:

- Eszem a pofádat, Rozi!

Vagy háromszor beletenyerelek a sárba, utóbb a patás keresztülesett a mosóteknőn, így szabadult meg a banya. A bakter meg a patás összeakaszkodtak, de igen nagy erővel. Markolázták egymást előlről, hátulról.

- Hun a Rozi, te útonálló haramia! - kiabált a patás. A banya csak a csontjaival vesződött.

- Jaj, a keresztcsontom ! A lapockám !

Mondom a banyának:

- Itt a cúgos cipője, most ne húzza föl, hanem verje vele a patás fülit, ahogy csak tudja, én majd a derekát puhítom moslékkeverővel.

Hol is a moslékkeverő? - sehol se találtam hirtelen. Fogom a csizmasámfát és odalapítok egy hatalmasat a patás bal füle mellé, erre akkorát ordított a bakterom, mint egy oroszlán:

- Jaj, a fejem! jaj, jaj, jaj !

- Fene a fejedet - mondok -, mért nem teszed föl a baktersapkát, hogy megismerjelek. Én vigyázzak a te fejedre is?

Most meg a patás került fölülre. Éppen rátérdelt a bakterom mellire előlről, mikor tarkón sadarítottam a keverővel hátulról. A banyával igen finoman beszéltem, mert nem szerettem volna, ha itthagya a veszedelem között.

- Üsse csak, ténsasszony avval a cúgos cipővel. Csak úgy, mintha babot csépölnénk. Minden csepp kár, ami mellé esik. . .

Mondhatom, alaposan rendbeszedtük a patás fehebúbját, bár a bakter még mindig kegyetlenül úvöltött. Éppen arra gondoltam, hogy mennyire megdicsér hónap engem ez a bakter, mikor észrevettem a szörnyűséget. Rövidlátó ez a ténsasszony vagy mi a fene! Nézttem a baktert, hát a cúgos cipővel teljesen szétlapította az orrát Most értettem csak meg, hogy mért jajgatott olyan égbekiáltóan a bakterom. Ilyen utolsó szerzet ez a banya. Ha észre nem veszem idejében, dögrácsra rakhattam vóna a bakteromat.

- No - mondom -, ténsasszony, most már mehet kee világgá, mert ha ez a bakter megéri a hónapi napot, hát szálankint húzgálja ki keenek a parókáját, ebbe egész nyugodt lehet.

A moslékkeverővel odaakasztottam néhányat a patás fehebúbjára, azután átszaladtam Szedmák bakterhoz.

- Gyűjjik kee hirtelen - mondom Szedmáknak -, odavan a bakterom.

Aszongya erre Szedmák:

- Ha odavan, majd hazagyün!

- De gyűjjik kee hirtelen - mondok -, mert vérfürdő van. A patás meg akarja nyúzni a

bakteromat. Már féligmeddig ki is belezte. - Szedmák fölhúzta szép csendesen a szőrcsizmáját, hóna alá vette a vasvillát, kezibe a bakterlámpát, azután elindultunk lassan a veszedelem közepibe.

Csak most láccott meg, lámpavilág mellett, hogy milyen igazi világfelfordulás van a bakterházban. A patás belefeküdt a túróba, meg a bakterom is. Összeborultak kezükkel, lábukkal, úgy aludtak. A bakterom a túrózacskót szorongatta, a patás meg a bakterom nagylábujjából szivarozott.

Ketten fogtuk meg a patást. Szedmák a hosszabb lábát, én meg a rövidebbet, aztán húztuk kifelé, egyenesen a vasútárokba. Rozit is kerestük, és sehol se találtuk. Úgy láccik, neki gyengébb szíve lehet. Utoljára a baktert válogattuk ki a túró közül, úgy aludt az ebadta, mintha nem is élt volna tulajdonképpen. Szedmák lefektette a baktert a padkára. Én meg a banya a túró tizedet gettük vödörbe. Megeszik ezt a túró a pesti úri népek, de meg ám! Még az ujjukat is megnyalják utána. . .

Azt kérde Szedmák, hogy mi vót itt nálunk?

- Láthattya - mondom -, hogy jegyezés vót.

Már megkínálnám keedet gölődinnyel, de a patás hírmondót se hagyott belüle. Egyen kee egy kis túró - mondom -, van, hála istennek elég.

- Köll a rövidrágós rossz fenének túró - aszongya -, inkább innék valamit, ha vóna.

- Csak kétféle ital van - mondok -, egyik se bakternak való. Egy vödör tiszta ivóvíz van, meg egy fél vödör korpás moslék a malacoknak. Volt itt bor is elég, de az már elfogyott.

Így beszélgetek Szedmákkal, eccer csak a bakterom fölül a padkán, és aszongya a banyának:

- Kifelé innen! Fehércselédnek nincs itt semmi keresnivalója.

- Hát csak kotróggyék kee kifelé - mondom a nyanyának -, ámbár ha már keed is fehér, akkor az ördög bizonyosan rózsaszínű.

A ténsasszony kiment, a bakter visszafeküdt a padra. Én meg Szedmák, kutatni kezdtünk a szobában. Először a fazekat néztem meg, mi volt benne valamicske maradék.

- Itt van egy kis tehéncufla - mondom Szedmáknak -, nem akar belüle enni?

Aszongya, ő nem szereti az ilyen savanyúságot.

- Hát - mondom -, azt nem kívánhatja, hogy én egyem meg a maradékot, aki majdnem hívott vendég vagyok a jegyezésen.

Azután, hogy nem találtunk semmi jót, Szedmák fogta a lámpáját és elment. Én kerestem egy tiszta köcsögöt, és a tejeskannából beleöntöttem a maradék bort, éppen tele lett.

A barátomat se hagyhattam ki a jegyességből. Elindultam a köcsöggel Konc bácsihoz.

Ahogy belépek a barátomhoz, valósággal megtántorodtam. Mit látok? Egy valóságos öregasszony ült Konc bácsi mellett a fapadon. Nem tudtam hamarjában, mit gondoljak. Kétszínűség ez, vagy mi a fene? Szerencsére gyött a gyorsvonat. Kimentünk lámpával a vonat elé

Mondom :

- Micsoda asszony jár ide, hallja? Fogjuk meg, osztán tegyük a vonat alá a nyakát.

Aszongya: nem lehet, mert ez az ő anyja.

- Ha így van - mondok -, akkor egészen más, azt hittem, hogy csak úgy fogta a határba. A vonat elment, és bementünk a bakterházba. Konc bácsi megfelezte velem a vacsoráját. Ettünk, ittunk, beszélgettünk. Azután lehúztam a Konc bácsi csizmáját levélíráshoz, ő meg a pápaszemet kötözte a füle mellé madzaggal.

Ilyenkor szoktuk átolvasni az újságokat, mert nekünk tudni köll mindent, ami a

nagyvilágba történhet.

A jegyezés után azt hittem, hogy sose látom viszont a patást. Ebbe aztán megint csalódtam. A patás harmadnapra újra bekopogott a bakterházba, mintha semmi se történt volna.

És a bakterom, ahelyett hogy fejbe verte volna a piros zászlóval, még magyarázott neki :

- Tévedés vót ez, Toppancs cimborá! Oda se neki! Tuggya kee, ha az ember egy kicsit többet iszik, már mingyár lába szárába áll, ha jó az ital. Én is elestem valahun, lássa kee, hogy néz ki az orrom! A fejem meg úgy zúg, mintha legyen donganának benne.

Nem mondom, elég csúnyán nézett ki a bakterom orra a szőr körül. A patás meg a derekát fájlalta nagyon.

- Hát, Szabó komám, teljesen odavan a fundamentumom, alig bírom húzni a lábamat.

Így panaszkodtak egymásnak barátságosan.

Azt láttam, hogy szeretik egymást. Híre se láccott, mintha haragba lettek vóna. A patás utoljára megevett vagy három köcsög aludttejet meg egy fél zsák sült krumplit, aztán elment megkeresni a Rozit, mert amint mondta, nem tud nála nélkül élni egyátajján.

Hol kereste Rozit, hol nem, azt nem tudom, csak harmadnapra fogta meg valahol a ferihegyi határba.

Éppen a kútnál itattam, amikor látom, hogy hajtja a Rozit maga előtt, közben a kupecbottal oda-odasóz egyet a Rozi hátulsó lábára.

Olykor mondott is neki egyet-mást, mert a Rozi igen meg volt illetődve, úgy folyt a könnye, mint a repedt csupor.

- No - mondom -, ez az, amit én megjövendöltem. Nagyon kitanult ember lehet ez a patás, mert igen tud bánni a fehércseléddel. . . - Közelebb mentem én is, mert igen szeretem a szerelmi tapasztalatokat.

Rozit leguggolt a bakterház előtt. Nem akart tovább menni. Hogy ő nem szégyenkedik - ilyeneket rítt. A patás elkapott rajta vagy tizenkét szoknyát, és úgy húzta, mint a szalmazsúpot, jó párszor térgyen is rúgta, és beráncigálta a bakterházba. Rozit odatámaszkodott a sarokba, ahol a moslékosdézsa áll, sírt-rítt, ahogy csak tudott, a szemeit törülgette, a szoknyáját úgy föl hajtotta elülről, hogy én meg a bakterom egészen megsajnáltuk, a banya meg úgy köpködött, mint a fiasmacska, ha pipafüstöt fújnak az orrába.

A patás a bakteromnak magyarázta el az esetet. Aszonta, hogy Rozit majdnem megcsalta őtet, mert mán négy nap óta ott lakott a nagybajuszú kukoricacsősz kunyhójába a piócás emberrel. És ha ő kételkedő lélek vóna, azt gondolhatna, amit akarna. Iparos ember létire így is majdnem leég pofájáról a szőr.

- Ilyen szégyent hoz az emberre a tulajdon édes menyasszonya! - mondta a patás. Rozit igen erősen elbőgte magát, hogy ő olyan ártatlan, mint a viaszosvászon. De a patás csak fenyegette a szagos meggyfabottal.

- Tudd meg, te rusnya, hogy a hűség az első meg a böcsület! Mit szóná hozzá, ha

én meg a lovakkal csalnálak meg? Ha én aszondom, hogy öt lovat adtam el, negyven pengőt nyertem, abba nincs semmi hamisság.

A bakterom mismásolta el a dolgot.

- Sose békétlenkeggyen kee, fő, hogy megvan az asszony! Láthattya a képirül, hogy olyan ártatlan, mint a patyolat.

Én ugyan nem láttam a Rozi képin másegyebet, csak egy kis kormot, maszatot meg miegymást. Csakugyan nem értettem, miért kell ezt a Rozit annyira vacakolni, ha eccer aszongya, hogy ártatlan, mit akarnak még vele.

A patás lassanként megnyugodott. Kétszer, háromszor gyomron taszította Rozit, és ránevetett. Rozi olyan szemérmatosan csavarta félre a fejit, mint a nagy vödör, mikor megmerül a kútba. Azt tapasztaltam, hogy a szerelem nagy dolog. A patás kivágta szájából a bagót a szoba földjire, úgy magyarázott a bakteromnak :

- Hát, Szabó komám, asszonyra, pízre vigyázni kő! . . . A píz elgurul, az asszonyt meg igencsak el szokták csábítani, kivált, ha egy kicsit szemrevaló, mint az enyim is. Legisjobban szeretném, ha itt tarthatnám keeteknél egy darabig, még bele nem keverődött a szent házasság istrángjába. Tuggya kee, az én istállómba mindig akad két-három részeg kocsis, ezek aztán végképp nem tuggyák, mit csinálnak, ha meglátnak egy fehérnépet. Ámbátor nem vagyok félő természetű, de ami biztos, az biztos. Kee mégis egybeli komám, meg aztán mind a ketten csépai emberek vagyunk. Végképp nem szeretem azokat a bornyúszájú kocsisokat.

Aszongya a bakter:

- Nem bánom, Toppancs cimbora, maraggyon itt az asszony, más dologba meg majd csak megegyezünk. . .

- Meg hát, Szabó komám! Mert mégse akarom kutyák előtt hagyni a hájat. Tuggya kee, tapasztalt ember vagyok én ilyen dologba véghetetlenül. Annyit próbáltam életembe, hogy engem nem lehet kijáccani.

Így beszélgetett a patás meg a bakterom. Miután mindenbe megegyeztek, a patás elment megetetni a lovait.

Alig húzta ki a lábát a patás tőlünk, a bakterom rögtön elkezdte macerálni Rozit. Először rácsapott egy nagyot a Rozi hátuljára tenyérrel, és betaszította hanyatt a hűtőszobába. A Rozi meg olyan szélesre tátotta a száját örömben, mint a holdvilág. Ez az, amit én szerelemnek nevezek.

Gondoltam, hogy a bakterom szereti Rozit, de hogy ennyire ért a szerelmeskedéshöz, azt a fene se nézte volna ki a baktersapka alól...

Úgy történt, hogy Rozi odakerült a bakterházhoz, amint már mondtam is. Most már, ha kihagyom a banyát, megint hárman lettünk a bakterommal. Én már belenyugodtam, hogy Rozi is fehérchseléd, mert igen jó léleknek láccott. A bakterom is nagyon szerette Rozit, olyannyira, hogy a Rozi kedvéért a Konc bácsi is elgyött hozzánk esténként. Minden este öten morzsoltuk a kukoricát a hűtőszobába.

Eccer aztán, mikor már fogytán volt közöttünk a szó, aszongya a Rozi asszony, hogy jobb volna, ha valaki mesét mondana, mert a nagy hallgatásba kipállik a szánk, és olyanok leszünk, mint a háromnapos csipasz verebek.

Aszongya a Konc bácsi, hogy ő tud mesét mondani, de csak a szerelemről, annál pedig szebb történeteket el se lehetne képzelni, mert nem az az igazi szerelem, ami az ócsó könyvekbe van megírva. Tudni köll azt - mondta a Konc bácsi -, hogy a szerelem igen kancsal valami, és olyan irányba szokott pislogni a szerelmes ember is, ahová még a kőszent is elcsavarná a nyakát, ha srófra járna. Szerelem nélkül az ember olyan valami, mint a mező virág nélkül. Az olyan férfiembert pedig, aki nem illetődik meg egy piros begyű menyecske szépségétől, azt úgy köll leütni hatásáigilag, mint a takonykóros lovat. Ilyen embernek éppen semmi keresnivalója nincs a világon.

A Rozi olyan jót rőtögött Konc bácsi magyarázatától, hogy a szája is tátva maradt, mint a fazéknak, a bakteromnak meg a füle is lekonyult, olyan jóízűt vigyorgott. A banya pedig, mivel látta, hogy én is röhögök, egyszerűen a fejemre köpött, de még belém is rúgott volna, ha arrább nem kotródok.

Most a banya vette át a szót, és többek között azt beszélte, hogy az ő urát harmincéves korában úgy eltrafálta a lapos guta, hogy valami ötven évig ment curukkolva hátrafelé, így lett ő özvegy szintén hatvan esztendeje. Rozi meg a kójóról tudott rengeteget beszélni. Igaz, hogy ezt mifelénk kígyónak mondják, de én így is megértettem a történeteket.

Roziék felé a kójók sokféle galibát csináltak, mert sokan voltak. Ez igaz is lehet, mert sok kójó sok balgaságot művelhet, ha akar. Ezek a kójók a ház fundamentumában laktak, és onnan jártak ki mindenféle disznóságra. A legborzasztóbb az volt, hogy egy kójó fölment legelni a toronyba, és mikor a harangozó déli álmát aludta, bemászott a hasába. Amikor a kójó kimászott a harangozó hasából, olyan vastagra dagadt a sok bagólétül, mint a nagy eperfa dereka, és olyan hosszú lett, mint egy miniszteri beszéd. A másik kójó pedig belebújt egy szép özvegyasszonyba. No, mondom ez az, amit én kójónak nevezek.

Ahogy a Rozi idáig ért a történettel, a banya nagyon megijedt. A képes ábrázata egyszerre olyan libabőrös lett, mint a patkoló kovács reszelője, még a kukoricacsutkát is kiejtette a keziből.

- Azután - folytatta Rozi -, mikor a kójó kigyött, mert nem magától gyött ki, úgy csalták ki egy tál meleg tejjel. Mikor a kójó kigyött, az a bizonyos szépasszony igen nagyon elájult. Három kútból teljesen kimerítgették rá a vizet, egészen a sárga agyagig, de csak akkor tért némileg magához, mikor legelőbb is levágtak két méter hosszút a nyelviből, a körmeit letördelték, a térgyiről lesúrolták a hónaposretket, a haját levágták bubira, a száját befestették pirosra, pelenkát tettek alá, mer már nagyon

öreg volt, majd vőlegényt szereztek neki, azután puskaport öntöttek a fülbe és taplóval meggyújtották.

Idáig ért Rozi a kijingtörténettel, mikor banya levetette a réklit, mert igen melege lett. Nem mondom, én is félnék ilyen randa kijingtul. Rozi azután egy másfajta kijingul beszélt. Ez úgy járkált ki és be az emberekbe, hogy el se merem mondani. Hogy a banyának olyan melege lett, most meg a cúgos cipőt vetette le és odatette az orrom alá. Fogtam a cipőt, és visszatettem a banya orra alá. Végképp nem állhatom a cúgos cipője szagát.

Utoljára más-másfajta kijingról beszélt Rozi. Ezek meg, amint mondom más-másfajta kijingok voltak. Az egyik az egyik végivel, másik a másik végivel bújt az emberbe. Erre már én is fölhaborodtam :

- Hogy a fene a lábuk szarát! Ilyen döglennivaló kijingok! Minek is teremődnek ezek a világra ?

Nem tudtam először mitül, elkezdtem szédülni. Szétnézek, és látom, hogy a cúgos cipő ott van az orrom előtt. Megfogtam, visszatettem a banya elé, ő meg újra visszatette elém.

- Keenek a cipője ez? - mondom a banyának. - Ne rakja az orrom alá, mer kivágom az ablakon !

Már mondtam, hogy én kivételesen nem szeretem a cúgos cipő közelségét. Rögtön el akarok szédülni, amint észreveszem.

Ahogy a cúgos cipő párologott, azonmód kezdtem szédelegni.

- No - gondoltam -, ezért curukkolt negyven évig az urad hátrafelé.

A bakter mellettem ült a sámlin, ő is igen csavargatta az orrát, pedig neki be volt kötve a jegyezés miatt. Mondom a banyának:

- Természetes szaga ez a lábának, vagy tán valamivel kenegetni szokta? Például...

A banyát erre előntötte a méreg, fölkapta a cúgos cipőt, csak annyi időm maradt, hogy a fejem lehúzzam, a cúgos cipő meg nekiperdült a bakterom fájós orrának. A bakter lefordult a sámliról, és négykézlábra állva, olyan formán ordított, mint a farkas, mikor télidőben beszél az ablakon. Ez aztán tisztára vérfagyasztó volt.

Fölkeltem a sámlirul, aztán hirtelen otthagytam az egész kukoricamorzsolást. Az udvarról hallottam, hogy néhány köcsög tönkrement odabent. A bakter keservesen káromkodott.

A ténsasszony meg csak úgy régmódisan jajgatott :

- Jaj, meghalok ! Meghalok ! . . .

- Nagyszakállú gyerek leszek én akkorra - mondom magamba -, bizony itt leszel te száz év múlva is a bakterháznál. . .

Most azt szerettem volna tudni, hogy haragszik-e rám a bakter? Mindenki láthatja, hogy mekkora igazam van. Mert ugyebár, én mégse vagyok házinyúl, hogy a ténsasszony ilyen könnyen elkábítson. Hogy kigondolkoztam magam a tyúkök mellett, bementem az istállóba, és lefeküdtem az ágyamra aludni.

Telik-múlik az idő, sehogy se tudok elaludni. Szétnézek a sötétben, hát egy kijing megy fölfelé a Riska lábszárán. Meggyújtom a lámpát, és látom, hogy a kijing nem más, mint a Riska farka. Fogom az ostort, és odahúzó nekik egy párat.

-A fene egyen meg vacsora előtt - mondom -, engem ne ijesztgess, mert rögtön fölzavarlak a háztetőre! Ilyen randa, csámpás jószág!

Nem is tudom, hogy virradt rám a reggel, de másnap rögtön odaszaladtam Konc bácsihoz megtudni, hogy mit tegyek a kijingok miatt.

Konc bácsi aszonta:

- Csigavér, Bendegúz! Csak nem hagyod magad a bakteréktől ijesztgetni? Inkább te

ijessz rájok, ha annyira ijedősek. Aki a kígyótól fél, az a békától is megijed. Legjobb volna, ha néhány szép varasbékát tennél az ágyukba éccakára. A zsebükbe is tehetnél, de amúgy jobban illik. Aztán majd meglátod, milyen éktelen patáliát csapnak. . .

Így társalogtunk. . . Megbeszéltük a terveket. Bátorságba gazdagon búcsúztam el a barátomtól. . .

Ezen a napon megint annyi minden történt, hogy alig győzöm elmondani. Először is délután, mikor hazamentem, csudálatos módon elveszett a moslékosvödör. A legnagyobb igyekezettel kerestük a vödört, én, a banya meg Rozi asszony, de a vödör csak nem került elő. A ténsasszony szokása szerint elátkozta a keze szárát annak, aki a vödört ellopta, evvel annyiba maradt az egész vödörhistória. Alig hagytuk abba a vödör keresését, vendégek érkeztek a bakterházba.

A patás ember hozta el egybéli komáját, aki nem vót más, mint a tarisznyaszájú Buga Jóska, vagyis a messze földön ismert patkányirtó.

Buga Jóska kezét fogott a bakterommal, azután a banya keze fejit rázta meg úgy, hogy a banyának a feje is reszketett, mint a rezgő nyárfalevél. Aszongya a tarisznyaszájú Buga Jóska :

- Eégyüttem bemutatkozni, mert én vagyok a vőfíny, nemcsak a mi lakodalmunkba, de már harminc éve a legtöbb vászoncselédet én vezettem el a párjával eskünni. A feleségem nem hoztam most el, mivel reggeltájba ügön szájaskodott velem, ennek okáír, kinytelen vótam nyakon verni eccer-kétszer. Mindennap pacalt főzött má egy hónap óta, hát egy kicsit most elvettem az étvágyából. Én ügön urasan kezelem az asszonyt máskülönben, mert gavallér embör vótam világéletembe. . .

Buga Jóska csakugyan gavallér embörnek látszott, mert csizma vót a lábán, a karján görbe bot, a bajuszát úgy húzta hátra a füle felé, mint beteg gúnár a szárnyait, a szája olyan vót, mint a szőrtarisznya nyílása. Buga Jóska egyre beszélt a bakteromnak:

- Mán legíny koromba aszonták, mer soká legínykedtem, aszonták, akik látták: Buga Jóska nem szép, de gavallér ! Hej pedig !... Siralmas életsorba vótam néha. Aztán Pest városba kerültem. Ügön szép kúves istállóba háltam. Négy bornyú, kilenc tehén meg négy pár virslislóra dógoztam, meg is vót annak a foganatja. Vasárnap jószagú sárga zsírral kentem ki a csizmámat, a bajszom kicsaptam högyösre két ódalt. Kemíny legínynek köllött annak lönni, aki a szömöm közé mert nízni. Viselős asszonynak mög látni se vót szabad engem egyátaján!...

Úgy vasárnap délután nekiötöztem, a dolmányom félvállra, panyókára viseltem, a kalapom félrecsaptam, úgy möntem danóva végig az uccán. Ebbe az időbe ez vót a kedves nótám :

Nem vagyok én olyan ümög-gatya,
Akit mindön hétón cserének. . .

- Ha végigdanótam az uccát, hát mindenki mögnízett. Aszonták a fínom pesti kisasszonyok, akik láttak: Buga Jóska nem szép, de gavallér. .

- Eccer mög egy asszonyt is hírbe kevertem. Ügen szépen mögtermett fájin vászoncseléd vót az, nyomott úgy két mázsa körül. Odajártam vasárnap délután danógatni az ablaka alá, mer rémisztő jó hangom van még máma is. Ez egyrészt tudnivaló is, ha aszondom, hogy tíz évig vótam falu csordása. Ha elkurjantottam magamat a marhajáráson ilyenformán : "Tala ne ! ! - Burnyú ne", hát még a

szomszéd faluba is behallatszott. Mondták is öleget: Buga Jóskának van csak igazi hangja, abbizony! Aztán, hogy szavamat ne felejcsem, odajártam danógatni a vászoncseléd ablaka alá. Először ügön szép hallgatónótát danoltam, azt, hogy:

Kitötték a bolttestöt az udvarra. . .

meg hogy :

Kisangyalom, vakuljon mög az anyád,
Hogy ne lássa, mikor járok tehozzád. . .

Ahogy a vászoncseléd legelőször meghallotta a danolásom, rögtön odagyütt az emeletes ablakhó. Először valami jóféle levet öntött le. Vót abba zőcség, sárgarépa, velőcsont, meg több egyéb... Most kezdtem még csak igazán szívszaggatóan danóni, de annyira, hogy má a könnyeim is csurogtak. Azt danótam, hogy:

Lüki Kecskés Rozália,
A jó Isten álgyon mög. . .

Ahogy danolok, eccer csak odagyün a kertajtóból egy ügön-ügön marha embör, oszt aszongya:

- Mit ordít itt, maga bugris paraszt ! ? Nem takarodik el rögtön a fészkes fenébe?

- Én, mint gavallér emberhő illik, beszéltem hozzá, mondok:

- Pardony? Mi teccik az úrnak?

Úgy urasan mondom neki utoljára is:

- Tán bijony?...

Erre úgy hasba rúgott, hogy kiestem a kocsiút közepire. Csak azt tudom, hogy egy téglásszekér keresztülment a derekamon. Úgy sejdítöttem, hogy a belsőrészem útnak eredt a számon kifelé. Nyúlok a dolmányzsebbe mondok, visszatolom a pipaszár végivel. Hát úgy elszakadt a gondókozásom madzagja, mintha kapával vágta vóna el a közepin. Valahogy elvittek a halálhurcolászó embörök.

Eccer fölpselantok, mert érzöm, hogy valami jégdarab sütögeti az alsórészem szöbbséfít. Ahogy körülnézek, látom, hogy valami pincébe vagyok, oszt a pince tele van csupa egy adta hótt embörökkel. Mondom: élőnek élő, hóttak hótt a barátta. Evvel kezdök leereszkennyi a pócrúl. Két fránya pofa éppeg egy hótt embört vetköztetött a póc alatt, majdnem a fejükre ugrottam. Ügön megijedtek, mikó megláttak engem, kivált az egyik. Gondolom: böcsületes embör nem fél böcsületes embörtől. . . Nyúlok a dolmányzsebbe, hát odavan a selmöci cseréppipám. Rögtön világos lött előttem mindön. . . Hamar lerántottam lábamrul a csizmát, oszt rákajátok a halálvakarókra:

- Hun a pipám, gazembörök!?

A nagyobb gazembör köröszkülbukfencözött egy koporsón, amibe egy nyócfelé vágott embör vót berakva, aztán szaladt, mint a bagzó nyúl, én mög utána, mindönütt a sarkába néki. Kajátottam is rá, mondok:

- Kinyomom a szömöd, ha nem adod vissza a pipám !

Aztán, hogy elérte a nagykaput, mer ügön tudott szalanni, kiszaladt az uccára, oszt úgy eltűnt a népek között, sose találkoztam vele többet.

A sallangos kostökczacskóm megvót, hát vöttem mellé egy ügen helös cseréppipát. Hazamöntem megkentem a derekam fokhagymás gyenge bornyú ízével.. Ettül aztán tejjesen möggyógyultam. Olyan fajta vagyok, hogy én bé nem vöszöm a patikáros

orvosságot. Aggya a kutyájának!... Otthon kihúztam magam, a bajszom kicsaptam högyösre, pipám a csizmaszárba toltam, sarkantyút kötöttem, főttem a bukétás kalapom, a dolmányom panyókára vetöttem, úgy möntem végig danóva az uccán. Aszonták a finom pesti kisasszonyok, akik láttak: Buga Jóska nem szép, de gavallér!...

Így beszélt a Buga Jóska. Nekem a lábom is földbe gyökerezett, úgy hallgattam félig megkeveredve. Nem is hiszem, hogy van olyan piócaszedő az országba, aki az árnyékába állhatna...

Azután arrul beszélt Buga Jóska, hogy milyen fájin portéka a tudomány és evégből behozta a konyhából a macskát. . . Aszongya Buga Jóska a bakteromnak, mikor a macskát a hóna alá vette :

- Fogaggyunk, szomszéd, hogy ez a macska akármit föltesz az asztalra, ha ráparancsolok. .

Ezt már se én, se a bakterom nem akartuk elhinni neki. De Buga Jóska egyre erősködött :

- Peig fölteszi ez a macska még ezt a fazekat is, amondó vagyok!

Nagyon kíváncsi lettem, mert én szintén nagyon szeretem a tudományt. Buga Jóska zsebkendőjét kötött a fazék följére, azután a macskát farkánál fogva himbálni kezdte a levegőben, amint a macska himbálózott, eccer csak a körme beleakadt a fazékra kötött zsebkendőbe. Buga emelte a macskát, a macska a fazekat, a fazék így szépen megállt az asztal közepin.

Én úgy éreztem magamat a meglepetéstől, hogy csaknem elájultam. Ilyen okos embert nem láttam, mióta a világon vagyok, meg ennyi tudományt. Mi lesz belülem, ha csupa ilyen okos emberek vannak a bakterház körül?. . . Egészen elszomorodtam.

Mikor kicsudálkoztam magam, Buga Jóska egészen mást beszélt. Azt beszélte, hogy ha ő bekiált valakinek, az illető már a második szóra előgyön, akár az ágy alól, akár a kemencéből.

Aszongya erre a banya:

- Én bizony nem gyünnék ki a második szóra, de még a harmadikra se, mer engem eladályány koromba lámpával se tudtak lecsalni a padlásrul, mikó aludtam.

Aszongya erre a Buga:

-Bújjik kee be az ágy alá, én kihíjjom két szóra.

A banya kapta magát, bebújt az ágy alá, Buga Jóska beszólt utána:

- Bújjik kee elő, én híjjom, Buga József.

Aszongya a banya:

- Nem én !

- De bújjik kee elő, ha mondom, most má másodcó !

- Még maradok! - mondta a banya.

- No, akkó ott üsse meg keedet a tulipános, virágos tüzes ménkű, mer én nem híjjom többet akkó se, ha ott hever kee a gyüvő karácsonyig!

Erre észrevette a banya, hogy becsapták, mint valami fekete ördög, úgy farolt kifelé az ágy alól. A bakter meg a patás úgy röhögtek, mint a fene. Buga Jóska akkorára tátotta a száját, hogy szakasztott olyan volt, mint a szőrtarisznya. Már nem is röhögtek, hanem valósággal rőtögtek, és még én is. A banya igen mérgesen vágta felém a cügos cipőjít. Persze, nem talált el, hanem hogy a fejem lehúztam, a cipő beleesett a levesesfazékba. Ezt nem is vette észre senki, csak én, de mondom: nekem igazán mindegy, hogy a banya hová hányja le a lábbelijit. A cipő bizony elmerült a levesbe.

Azután Buga Jóska fogadott a bakterommal egy pofonba, hogy az én bakterom nem

tud keresztülrugni egy szalmaszálat.

- Ilyent ne mongyon kee - mondta a bakterom -, mert én még a bakterházat is köröszülrugrom, ha nekidurálom magam.

- Hát aki veszti, állja a pofont - mondta Buga Jóska.

- Ha vesztem, állom ! - fogadkozott a bakter.

Buga Jóska erre igen huncutul egy szalmaszálat tett egészen a faltövihöz.

- No, ugorjék kee, hamar! - mondta Buga.

A bakter persze nem akart nekiugrani a falnak, ilyenformán elvesztette a fogadást, és a pofont is ki köllött tartani neki. Buga Jóska úgy vágta pofon a bakteromat, hogy szegénynek az orrlyukán csurgott ki a bagólé. A patás meg a banya, Rozi asszony meg Buga Jóska, valamennyien kiröhögtek a bakteromat, de igen nagyon.

- Hát csavaros esze van keenek - mondta a bakterom Bugának.

Vagy két óra hosszúra mulatoztak rendesen, mikor a banya asztalra állította a levesesfazekat, majd kanalat és tányért szedett elő a vacsorához.

- No, Buga cimora - mondta a bakterom, most aztán tágíjjon valamit a nadrágszíjon, oszt hasaljon kee neki az asztalnak, mer ilyen jó levest nem evett ke, mióta a feje lágya benyőtt. Most bezabálhat kee egészen nyakig. Mert a bakterháznál nem úgy van ám, mint szegény helyeken.

Buga igyekezett a nagykanállal, de sehogy se tudott meríteni. Aszongya Buga Jóska a bakteromnak :

- Akkora hús van ebbe a levesbe, hogy nem lehet túle meríteni.

A bakter biztatta Bugát:

- Ne sajnálja kee a húst, hanem fogja meg a villával, oszt vegye ki magyarmiskásan.

A hús csakugyan nagyon feketéllett, Buga Jóska sehogy se tudott vele megbirkózni, minduntalan visszaloccsant a fazékba. Azután a patás akart levest szedni Bugának. Megfogta az öreg kést, beledöfte a hús oldalába, és már emelte is a cúgos cipőt egyenesen Buga Jóska tányérjába. A cipő úgy meg volt dagadva, alig ismertem rá. Buga Jóska úgy megijedt tőle, hogy rögtön keresztet vetett. A banya meg úgy összecsapta két keze szárát a csontokkal, mintha az ég padlásáról esett volna le a vakolat. A patás két kézre fogta a görbe botot, én meg eltátottam a számat és majdnem úgy felejtettem egészen.

Csak a bakterom nem vesztette el a fejét. Megfordult a saját kereke körül, kezibe a cúgos cipővel, de úgy, hogy összekeveredett az egész bakterház. Olyan mérges lett a banyára, amilyen még soha. A szeme vérbe borult, azt hittem, rögtön leharapja a mestergerendát, annyira megvadult.

- Eltakaroggyék kee a háztul, mert rögtön fölakasztom, ha hónap reggelig el nem megy! Ilyen szégyent hozni a bakterházra? Azt a malacpofájú árgyílusát a tűzre való boszorkányának!

Szó, ami szó, ezt már én is megsokallottam, pedig amint láccik, nekem csakugyan keményebb szívem van, mint Buga Jóskának.

Nem tudom, mi lett a levessel, mert én rögtön kimentem az istállóba. Különb is, ha a bakterom haragszik, nincs élő ember, aki megmaradna mellette.

Egypár szóval most azt is elmondom többek között, hogy milyen ember az én bakterom egyáltalán. Így ránézve azt hinné az ember, hogy a szúnyogzöngést is meghallja, akkora fülei vannak. Pedig a fenéket hallja meg!

Olyan ember ez az én bakterom, hogy ha lehetséges, mindig elalszik, akár éjjel, akár nappal. A sorompót mindig akkor szokta lecsukni, mikor már réges-régen elment a vonat, és a svábok, akik káposztát szállítanak Pestre kocsival, félnapokig ott kurjásznak a sorompó előtt, néha meg estétől reggelig. A lárma persze behallatszik az istállóba, és én se tudok aludni. Már gondoltam, hogy az ég ura minek adott ekkora fület ennek a bakternak, mikor semmire se használja. Leginkább arra vetek, hogy talán az a hibája van, hogy telenőtt a füle szőrrel.

Tegnap ajálkoztam neki, hogy megnyírom a fülét, mert eccer elüt valakit a vonat, és kiteszik miatta a hivatalbul, akkor aztán mehetek én is koldulni. De a bakter csak a fejét rázta. Aszongya, őtet is a jó Isten bakternak teremtette, így is akar meghalni, és az is nagyon soká lesz, majd akkor, ha minden nyugdíját kiszedegette a vasút pénztárából. Hogy pedig kit üt el a vonat, kit nem, azt teljesen a jó Isten rendeli el, és ha ilyenformán valaki mégis a kerekek alá kerül, legyen meg az akarata, mert abba neki nincs beleszólása egyátjáján. Ő bizony nem akasztja fel magát egy kis húhó miatt, akárhogy is lesz.

- Ha így van, én teljesen igazat adok keenek - mondom a bakternak.

- Mánpedig így van! - mondta a bakterom.

Én nagyon hamar megszoktam nyugodni.

Így hát most is megnyugodtam.

Az igazat megvallva, én se szeretném, ha a bakterom fölakasztaná magát, kivált most az esküvő előtt. Utána nem bánom, ha kedve van hozzá.

Mindenki tudja, hogy a lánynéző után a lakodalom szokott következni. Itt is olyasféle dolog lesz, mert a patás igen töri magát Rozi után, és állandóan azt kotyogja, hogy nemsokára házasember lesz. Roziba is van hajlandó-ság szerelemre, több, mint köllene. Ezt én úgy értem, hogy a patást is szereti meg a baktert is. Ha, ne aggy Isten, a bakterom végképp elütné a Rozit a patás kezéről, akkor a patást majd ketten elássuk a bakterommal az istálló megett.

A minap is, amint belépek a hűtőszobába, hát uramfija! - Rozi valósággal a bakterom gyomrán ül. Mondom neki:

- Hallja, ne csináljon pogácsát ebből a bakterbul !

A bakterom ábrázata egészen megkékölt, de csak állta, hogy a Rozi összenyomoríjja.

Ilyen rossz oldala is van a szerelemnek. Ha az én vesémre így rátehénkedne ez a Rozi, biztosan nyakcsigán verném a túrószacskóval. Mert szó, ami szó, már én is értek a szerelemhöz.

Meglássa akárki, ha én eccer vagy kéccer megházasodok, soványabb és kisebb vászoncelédet keresek magamnak. De szó se lehet arról, hogy valaki a hasamra taposson, ezt előre is ki merem mondani. Szóval, arról van szó, hogy nagy vót a szerelem az egész bakterházban. A bakter Rozi szájából evett, Rozi meg a

bakterom tenyeriből, úgy éltek, mint a varjúk. Nem is tudtam volna megmondani, hogy mért akart férjhez menni ez a Rozi. A baktert mégiscsak jobban pártoltam, mint azt a randa patásembert.

Egy este aztán, mikor legjobb ízűn ballagott a bakterház sora, lélekszakadva beszaladt az ajtón a patás. Rozi meg a bakter éppen csak széjjel tudtak ugrani a dézsa mellett, ahol csókolóztak. Mondhatom, a bakter alaposan meg volt főjhősülve.

A patás azt beszélte, hogy hónapután, kedden lesz a lakodalom, már elkészített mindent, ami köll. Itt lesznek a rokonok is, meg pár kedves ember. Pénz is lesz döggivel, ennivaló és minden, amit csak elképzelni lehet. Olyan lakodalmat akar, hetedhétországra szólót. Még engem is meghívott a patás, mert amint mondta, azt akarja, hogy a kutyák is feketekavét igyanak, és gubaszivar legyen a szájukba...

Igaz, hogy én nem szeretem a feketekavét, sohase is szerettem, mert a banya bele szokta főzni az összes legyeket, viszont annál inkább szeretnék valami jó gubaszivart. Meg aztán minek vóna nekem a feketekavé - gondoltam -, ha már lakodalomba megyek, ihatok én bort is, ha akarok.

Kimentem az árokba megmosni a lábom, mert nem akartam utolsó lenni a vendégek között.

Mondom aztán, amikor betértem az istállóba:

- Még egyet-kettőt alszok, aztán táncolok. Most az egyszer csúnyán kimulatom magamat. . . - Akkora kedvem támadt a táncra, hogy az istállóba rögtön elkezdtem járni mezítláb a kutyásdit.

- No - mondom -, a fene a térgye kalácsát ennek a Rozinak, hónap úgy megforgatom, hogy elszédül, mint a kotlóstyúk.

Egy kicsit begyakoroltam magam, aztán lefeküdtem aludni.

Majdnem úgy történt minden, ahogy előre elgondoltam. A lakodalom napján nem mentem ki a határba legeltetni, hanem a bakterommal loptunk korán reggel jó két hát csalamádét, azt adtam oda a tehéneknek, azután én is készülődni kezdtem a lakodalomra.

A szénaboglya mögött kifótoztam az ünneplő nadrágom hátulját, meg a két térgyit előlrül, az alsónadrágomba új madzagot fűztem, aztán megnéztem magamat a tükörbe.

- Ez is megvan, hála Istennek - mondom.

- A kalpom egy kicsit feleviseltjibe van, igaz, mert má akkor is lyukas volt, mikor a vasút mellett találtam, azt majd a kezembe viszem, mint az urak szokták. Cipőm nincs, az is igaz, de jó idő van szerencsére, és nem fázik meg a lábam. Teljesen elkészültem, és még mindig nincs semmi? Szétnézek a bakterház körül, hát Rozit sehol se találom. Fölvilágosodott gyerek vagyok, de most valahogy megzavarodtam.

- A fene megette - mondok - ezt a Rozit, csak nem szökött el éppen a boldogsága napján?

A banya az udvaron álló kemencénél volt, és egyre tologatta befelé a lepényeket a bakterom föltette az új baktersapkát, meg az ünneplő baktergúnyát is magára szedte.

- No - mondom -, mégiscsak lesz valami, ha már a bakterom is ennyire fölkészült...

Lett is. Dél tájban elkezdett gyülekezni a vendégkoszorú. Többek között ott volt a sógor, az ipamuram meg a napamasszony, a nászuram, Cseke uram, meg mások is. Csupa urak voltak. Sehogy se tudtam különbséget tenni közöttük. Annyira hasonlítottak egymásra, mint egyik tojás a másikra. Szólok az egyiknek, akinek szakasztott olyan képe volt, mint Sobri Jóskának a kalendáriumban.

- Mongya mán, nászuram, hová gyugta a vén banya a lepényt, nem látta véletlenül?

Aszongya: nem ő a nászuram, hanem a másik. Szólok a másiknak:

- Mongya, nászuram, hová gyugta ez az akasztófáraló vén kutya a lepényt?

Ő se tudta. Nem is tudtam meg, hogy hol van a lepény tulajdonképpen. Szólok utoljára a banyának:

- Mongya mán, ténsasszony, hová gyugta kee a lepényt?

Aszongya erre :

- Ne járjon ám a rücskös pofád, te redves, mer úgy képen törülgetlek a sütőlapáttal, hogy a fene beleesz!

Elhúzódtam hátrább, mert nem szerettem volna, ha éppen a lakodalom napján tenne csúffá ez az igen csúnya öregasszony. De jó is, hogy elhúzódtam, mert a banya olyan grimaszokat csinált, hogy nem szántam volna pofon ütni. Mit tehettem volna mást, bementem a szobába a többi vendégurak közé. Már voltunk vagy kilencen a napamasszonnyal. A többiek az asztal mellett iszogattak, én meg széjjelnéztem a lepény után. Rettenetes, hogy mennyire szerettem a lepényt!

Éppen a lekváros bugtát húztam kifelé az ágy alól, mikor Szedmák elkezdett harmonikázni a konyhába, a vendégek is mind kitértek a konyhába, meg a ház elé, halványan se értettem, miért. Az ingem derekába tettem

a lekváros bugtát, evvel szaladok én is a többiek után.

Új vendég érkezett a bakterház elé, aki nem volt más, mint a tarisznyaszájú Buga Jóska, patkányirtó úr. A patkányirtó botot tartott a kezébe, a boton mindenféle volt, csörgő, csengettyű, pántlika, de igen sokszínű. A kalapján meg a mellin bukréták, a csizmája szárába meg pipacs és bodzavirág volt tűzve. Nem hazudok, de ilyen gavallér embert még nem láttam. Nem is csudálom, hogy szétzavarja a patkányokat, amerre elmegy.

A konyhaajtóba elkezdett Buga Jóska bokázni, Szedmák húzta neki a harmonikán. Ügy sergett, forgott a patkányirtó, ha tán valakit véletlenül elütött volna, az innen a lakodalombul mehetett volna kódolni hotta napjáig.

- No - mondom -, ez a Buga Jóska csakugyan érti a táncot.

A bakterom azt mondta ipamuramnak:

- Lássa kee, ipamuram, ez a tánc a bunkós verbunkós.

Azután, hogy Buga Jóska leverbunkózta a konyha faláról a meszelést meg a maltert, abbahagyta a táncot. Hogy a táncot abbahagyta, kinyomta előlről a mellit, és szavalni kezdett rémisztően, a szája is tátva maradt annak, aki hallgatta:

Együttem hínyi
hínyi, hivogatnyi,
a szép mátkapárnak
nagy örümet hoznyi.
Itt van a menyasszony
ebbe a házba,
gyűjlik hát elő, hogy
mindenki lássa.
Harmatos vijola,
gyönyörű virágszál,
mégis jó az Isten:
jó helyre jutottál. . .
Gyönyörű virágszál,
gyenge majoránna,
becsületes nevin:
Talpas Rozálja,
ő lesz a vőlegény
szíp ódalbordája.
Hun vagy Róza lelke
főment a padlásra.
Gyün, csak az ingibül
a bolhát kirázza.

A banya kiszedte a tekenyőből a lepényeket, a porcióm rögtön magamhoz is vettem, amint félrenézett, Buga Jóska meg úgy szavalt, ahogy csak lehet. A vendégkoszorú rítt, bakterom a szemit törülgette. A lepénynek éppen a végére jutottam, majdnem eccerre végeztem Buga Jóskával, aki szavalt:

Aztán elindulunk a
hosszú nagy útra,
lesz majd mulactság,
se vége, se hossza.

Szó, ami szó, egészen megkeveredtem. Sose gondoltam volna, hogy ennek a kutya patkányirtónak ennyi témérdek tudománya van. Buga egyre cifrábban csalogatta elő a Rozit.

Gyere, Róza lelkem,
várunk szeretettel,
Topancs Mibál is vár
rudalló kötéllel.

Eccer csak Rozi kibújt a kamralyukból. De milyen cudar formája volt ennek a Rozinak, te uram, atyám ! Valami hosszú lepedődarabot kötött valaki a feje búbjára, az csüngött le neki egészen a lábaszaráig. Alig ismertem rá, úgy csúffá tette valaki. No - gondolom -, szerencséd van, hogy nincs itt a Bundás kutya, mert majd leszedné a fejed búbjáról a cifraságot.

Minden vendég a Rozihoz tolongott, én meg csak curukkoltam egyre, addig-addig, míg megbotlottam hátrafelé. Nézem a hátulsó részemen a fótót, és látom, hogy teljesen beleültem a levesesfazékba. Leakasztottam a madzagról a Rozi viselő szoknyáját. Megtörülgettem vele magamat, aztán siettem vissza a vendégek közé.

Buga Jóska úgy szavalt, ahogy csak lehet. Rozi meg ráborult a banya hátára, és bőgött, mint az anyátlan bornyú. Az egyik nászuram előrángatta a patást, a bakterom meg összetette a mátkapár két keze fejét, Buga Jóska intézkedett :

- Vőlegény, menyasszony válcsanak csókot!

Rozi úgy tett, mintha húzódna, pedig a napamasszony igen taszigálta hátba a könyökivel. Erre a csókra már én is kíváncsi voltam. Odahúzódtam a bakterom háta mögé, Buga Jóska már harmadszor parancsolt:

- Vőlegény, menyasszony válcsanak csókot!

Össze is borultak rendesen, ezen aztán valamennyien fölvidámodtunk, kivéve a bakteromat.

Szedmák bakter úgy nevetett, hogy a harmonikát is elhajította, a banya meg kis híja, hogy nem esett bele a moslékos dézsába. Utoljára az egész násznép és a vendégkoszorú nevetett, csak én sajnáltam nagyon szegény bakteromat.

- Ez a Buga Jóska még veszedelembé dönti a bakterházat - én legalább így vélekedek.

A vőlegényi csókkal vége lett a ceremóniának. A násznép kiment az udvarra, és fölült a kocsira, de mindenki ám.

A ló, amiből csak egy volt, a patás emberé volt, a kocsit meg az útkaparótól kértük kölcsön. A ló, ahelyett hogy szaladásnak eredt volna, ecceribe lefeküdt a rúd mellé. A patás aztán addig szurkálta vasvillával a Tündért - így hítták a lovat -, amíg föltápáskodott. Én nem mentem közel a lóhoz, mert igen vékony lábai voltak ennek a Tündérnek, és nem örültem volna, ha véletlenül az ölembe hemperedik.

Ahogy a ló fölkel, a patás odavágott neki egypárat a vasvillával, és az hol erre, hol amarra szédült, a nyelvit öltögette a patásra, mint én szoktam a banyára. Rám nem öltögetné sokáig a nyelvét, ha az én lovam volna, az bizonyos. De most inkább a lóval éreztem, mint a patással, egyetlen szóval se kifogásoltam, hogy a nyelvit öltögeti.

Mondom aztán a patásnak, mert a ló sehogy se bír elindulni:

- Jó vóna, ha leszállnának a vendégek, osztán fölváltva húznák a kocsit. Segíteni köll ennek a lónak, ha már ennyien összegyöttünk.

Aszongya a patás:

- Az ember nem ló ! A ló meg arra való, hogy húzza a kocsit.

Azután, hogy nem mozdultunk a kocsival se ide, se oda, Szedmák csinált rendet a lódologba.

- A két násznagy, menyasszony, vőlegény üljön a kocsira, a mama, vagyis ahogy én nevezem, a banya meg Szabó bakter elférnek a kocsiderékba, mások gyalog mennek, a többiek meg itthon maradnak.

Úgy is lett, a többiek itthon maradtak, mink meg elindultunk szépen lassan a falu felé. Én meg a napamasszony a kocsi után kódorogtunk, Buga Jóska szépen dalolgatott, a ló meg nagy akarattal húzta a kocsit.

Mondom a napamasszonynak, hogy fele útra értünk :

- Mongya, napamasszony, nem fáradt még el, nem vóna kedve felülni a kocsira?

Aszongya erre a napamasszony, hogy ő nekem nem napamasszony, hanem Zsuzsa ténsasszony, mert az ő ura a Mócsing Zsiga, vagyis az ipamuram, szalmaszakajtó kötőmester úr, és mint iparosember felesége, elvárja, hogy megtiszteljem.

- Ha így van - mondom -, akkor elég rusnya neve van keenek is.

Nem is beszéltem a napamasszonnyal egész úton semmit.

Alighogy beértünk a faluba, a Tündér se szó, se beszéd, lefeküdt az út közepére, a násznép meg bement a közeli kocsmába inni. Én künn maradtam vigyázni a lóra, nehogy leszedje valaki róla a pántlikát. És az is megtörténhetne, hogy a ló megbokrosodik és elszalad. Igaz, hogy a Tündér igen öltögeti a nyelvét a homokba, de engem egy ló nehezen tud becsapni.

Nem tudom, mit ivott a násznép és mit nem, de mikor kigyöttek, ahányan voltak, annyiféle nótát daloltak. Fölkeltettem a Tündért, a lakodalmasok pedig fölültek a kocsira, még a napamasszony is a saroglyába szedelőzködött.

Egyenesen egy másik korcsma elé hajtottunk. Be is mentek inni valamennyien. Künn álltam vigyázni a lóra, mivelhogy a kutyák igen szorgalmasan szaglászta a Tündért, és ki is kezdtek volna, ha leveszem róla a szemem. Addig várokoztam, míg csak ki nem lökdösték a patást a kocsmajtón, mert nem tudta, hogy miből mennyit ittak. Márpedig ő duplán nem fizet, azt kiabálta a kocsmárosnak. A többiek is úgy tódultak kifelé a kocsmából, káromkodva, kiabálva. Különösen a napamasszonynak volt igen nagy hangja. A szegény Tündért én vezettem el a falu háza elé, mert a násznépek egyike erre, a másika arra húzta a lovat. Ott megint leszálltak a kocsiról, és mentünk befelé, egyenesen a színhelyre. Nagyon jól láttam, hogy mi van kiírva: "Könyvvezető hivatal" - a patás meg egy másik ajtó felé rángatta a Rozit.

Szerencsére gyött a kisbíró. Aszongya a kisbíró :

- Erre gyűjjenek, keetek! Erre van az anyavezetgető.

Bementünk egy szobába, ahol három majdnem egyforma úriember írkált, és odaálltunk az asztal elé. Buga Jóska mindenáron meg nem egyforma úriember írkált, és odaálltunk az asztal elé. Buga Jóska mindenáron meg akart inni egy üveg tintát. Két hivatalnok alig bírta kicsavarni a keziből.

Egy pántlikás úriember - ilyen csak egy volt - beszélni kezdett a patáshoz.

- Jó szándékkal, kényszer nélkül akarja-e nőül venni Talpas Róza hajadont?

A bakterom erre elkurjantotta magát:

- Akarom ! Akarom !

Azt mondja erre a pántlikás úriember:

- Maga meg fogja be a bagólesőjét! Senki se kérdezte magát.

De a bakter, hogy: így meg úgy, ő igenis akarja, és akinek ez nem tetszik, egykettőre kaphat egypár pofont. Így a bakterom.

A kisbíró meg egy másik dagadt fejű megfogták a bakteromat, és úgy kitették a virágoskertbe, az ablak alá, hogy a lába se érte a földet. Buga Jóska az asztal alatt hortyogott, mikor megkezdődött volna a házasságkötés, a két násznagy meg az

ipamuram éppen bújócskát játszott a szomszéd szobába, de ugyancsak az asztalok alatt, az egyik nagy bajszú nászuram volt a hunyó. A patás kegyetlenül káromkodott, szitkozódott, olyasmit mondott, hogy ő csupa szívességéből jött ide, és most az a köszönet, hogy nem akarják összeesküdtetni a párjával.

A hivatalos emberek csakugyan félbehagyták az irkálást, és átmentek egy másik szobába.

Azután begyöttek értünk a községi emberek, előhúzgálták a lakodalmas népet, aztán elkezdtek valamennyiönket taszigálni kifelé a kiskertbe.

Azt mondja a bakterom, hogy a kiskertbe értünk :

- De most már egy tapottat se megyünk sehová, míg le nem eresztem a sorompót.

A dagadt fejű községi ember meg a többiek, kutyába se vették a bakteromat, hanem elkezdtek taszigálni kifelé a nász népet, miközben hivatalos kötelességük fontosságát hangoztatták.

Hamarosan az uccára kerültünk valamennyien.

Aszongya a mezitlábás sógor, ahogy az út közepin csapatba gyülekeztünk:

- Észnél legyünk, sógor! Eszi a fene az anyavezetgetőt, hiszen annak a szava egy hajítófát se ér, ha a pap nem írja be a házassodókat az ótestamentumba. Gyerünk csak a paphoz szaporán. Annak a szava szent, és ha eccer beírta a mátkapárt, azt onnan a macska se kaparja ki többet.

- Emmá igaz! - mondta a csupabajusz nászuram, és a többiek is igen helyeseltek.

Egy darabig az út közepin zajongott a nász nép, azután a templom elé hajtottuk a lovat. Ott leszálltunk, és betódultunk a templomba. Kitudódott, hogy a pap elbújt valahová. Elkezdtek hát keresni a papot mindenfelé. A bakterom a sógorral a padok alatt mászkált, Buga Jóska meg a nászuram az oltár megett tekintett széjjel. Én magam is fölmásztam egy kisebb toronyfélére, de onnan se láttam senkit. A patás kegyetlenül lármázott, hogy a papnak templomba van a helye. Micsoda disznóság ez meg ez meg az. . . Már magam is mérgelődni kezdtem, amikor a napamasszony talált oldalt egy kis ajtót. Keresztülbotorkáltunk a kisajtó küszöbén, hát mit látnak szemeink? A papot. . . Éppen hagymát gyomlált a kiskertben. Egy széles vállú, kövéres ember is volt vele, aki nem volt más, mint a kántor. Nagyban beszélgettek. Így gondolom, arról tanácskoztak, hogy kit lehetne hamarosan eltemetni, hogy egy kis pénzhez jussanak.

Buga Jóska, amint meglátta a papot, elkiáltotta magát:

- Szerbusz, asszony! Hagy csókoljam meg a képed, angyalom. . . A patás meg a görbe botot akasztotta a nyakába.

- Megvagy, jómadár! - ordított a patás - gyerünk avval a Zótestamentummal hirtelen, fityfene rájja meg a sokat ígérő, keveset adó koncsorgóját !

A pap nem valami gyenge katonának látszott, mert amint meglegyintette állon a patást, Buga Jóska menten leesett a lábáról. A kántor csak rátette tenyerit a bakterom fejire, és az újdonaúj baktersapka leszaladt a bakterom orrára. Így történt, hogy a bakterom is leborult a földön hasaló sógor mellé reteklevelet legelni, abba aztán annyira belemelegedett, hogy még akkor is tele volt a szája krumpliszárral, mikor a kántor kihajította a kapun. A tarisznyaszájú Buga Jóska keményen hadakozott a görbe bottal, de nagyobb szerencséje neki se volt. Valahonnan előbújt a harangozó, és hátba rúgta Buga Jóskát, hogy gurult, mint a tők, még a csizma is lemaradt a patkány lábáról. A patást úgy vitte kifelé a kántor füleinél fogva, mint a házinyulat szokás emelgetni. Igaz, hogy kapálódzott kegyetlenül, de hát hiába. . . A fehérnépek olyan vernyákolást csaptak, hogy csuda. Csak én tartottam meg lélekjelenlétem a kerítés tetején.

A vászoncelédek a kerítés hasadékan kukucskáltak befelé, amikor a tarisznyaszájú

Buga Jóska bukfencezett kifelé. Az egyik nászuram olyan keményen megkapaszkodott a földbe, hogy még akkor is tele volt a marka hagymával meg begónia virággal, amikor a kántor az út közepére hajította. Utoljára Buga Jóska fél csizmája repült ki a kerítés tetején. Soha életemben nem láttam ilyen kőszívű kántort, amilyen ez a mi kántorunk volt, ámbár engemet nem ütött meg egy ujjal se, de rettenetesen megsértett szóval. Aszongya a harangozónak, mikor már valamennyien az út közepin tűnődtünk. Aszongya :

- Úgy látom, ez a gyerek is jobbik vége lehet a vászonnak!. . . Szép halotti éneket kornyikálok a sírja fölött, ha egyszer annak rendje és módja szerint fölakasztják. Remélem, ha néhány év múlva eléri az akasztófát, és nemcsak a füle fog növekedni, mint a szárnak hanem a termete is megnyúlik a szükséghez képest.

Ez a kegyetlen ember ezt merte nekem mondani. Így még senki se gázolt bele a becsületembe. De meg is mondtam neki a magamét.

Mondom: Énrám ne célozgasson ilyen randa szerzet, mert úgy itt hagyom a vallásom, hogy kókusbotra jutnak valamennyien. De nemcsak a vallásom hagyom itt, hanem az országot is. . .

Ilyen mérges még nem vótam, mióta magam szedem ki a talpambul a tuskét. Szerencsére éppen a lábom előtt hevert a bakterom újdonaúj baktersapkája, így azután azon töltöttem ki a mérgemet. Olyan három rúgást eresztettem a fazéksapkába, hogy az diribdarabokra mállott.

A nagy méregbe most majdnem megfelejtkeztem a bakterház történetiről, pedig hát nem hagyhatom abba a legjavánál, ha már ennyit küzdöttem a panaszommal. Mert értse meg ország-világ, azért mondtam el rendre mindent, hogy kipanaszkodjam magamat.

Szóval: ott hagytam abba az út közepin, ahová az a pogány kántor kirámolta a násznépet, anélkül hogy írást tudott volna fölmutatni. Talán még ez vóna a legégbekiáltóbb igazságtalanság, amit el tudok képzelni. A násznép is éppen erről tanácskozott a kocsi mellett. A banya, a Rozi meg a napamasszony egy világnézetten álltak, mégpedig azon, hogy nincs rendbe semmi, beszélni köll a pappal, de valami igen szépen. . . A többiek is azt mondták, főképpen a két násznagy meg a patkányirtó.

Fölkerekedtek hát újra. Buga Jóska hóna alá vette félcsizmáját, és ment a Rozival a napamasszony után. Mondok: ha tik mentek, én is megyek. Mentem utánuk. Mellettem jobbra a mezitlábás sógor talpalt, bal kéz Felől meg a csupabajusz nászuram kullogott, a bakterom is igyekezett vóna, de a feje belerántotta az árokba, és csak a talpát mutogatta fölfelé. A patás ottmaradt a kocsirúdnál heverésző lova mellett, és ráült a Tündér combjára. A patás ábrázata nemigen volt tarkább, mint a vőlegényeké szokott lenni általában, csak egy kicsit szomorúnak látszott. A lova is olyan fáradt volt, hogy csuda.

Mink valamennyien visszamentünk a kertajtóhoz. Rozi asszony a kilincset verte, napamasszony meg a kaput rugdosta, a két násznagy és Buga Jóska az ablak előtt kurjászott. Jó idő múltán odagyütt a lelketlen kántor a kiskapuhoz, és azt mondta:

- Mi a kórságos istennyila gyötri itt magukat? Úgy tudom, már megkapták, amit kerestek! Mért nem hordják el az irhájukat, amíg istenigazában pórul nem járnak?

A napamasszony válaszolt a vörös bajuszú kántornak:

- Nem végeztük el a dógunkat, tekintetes úr! A naccságos tisztelendő úrral akarunk beszélni, hogy legalább az áldást agya ránk. . .

Megfizettyük. Nem akarom, hogy a vejem bagóhiten éljen a jányommal. . .

Erre a kapu mellől előlépett egy hosszú lábú, géznyakú paraszt doronggal a kezében, és azt mondta :

- De most már kotródjanak el a kénköves pokolba, mert evvel a doronggal ütöm agyon azt, aki be meri tenni a lábát a kapun.

- No - mondom -, a fene egye ki a bőrükből ezeket a pogányokat, ezek se tuggyák, milyen lehet a felebaráti szeretet.

Nem volt más tennivaló, aki tudott, fölült a kocsira. A Rozi asszony meg a napamasszony húzták a lovat, én meg vasvillával ütöttem szegényt, hogy menni bírjon. Rövid szóval mondva: a násznép megindult a bakterház felé... A bakterom meg a tarisznyaszájú Buga Jóska szépen dalolgattak a saroglyában. A bakterom a recerucáról énekelt, Buga Jóska pedig a cirokseprűről dalolgatott szebbnél szebb nótákat. Ide írom Buga Jóska legszebb nótáját a történet végire. Tudom, hogy igen sokan szeretik a szép nótákat.

Aki szent György napkó'
Cirkot nem ültet,
Az bíz szent Miháلكó'
Seprűt nem köthet. . .

VÉGE